

DISSERTATIO THEOLOGICO-CRITICA,

De argumenti, ex Breviario Romano
in rebus Historicis, petiti
valore.

QUAM

Rmo. DOMINO PATRI
GUILIELMO CLARKE,
Societatis Jesu, Catholicæ Majestatis
à Confessionibus, & Conciliis,

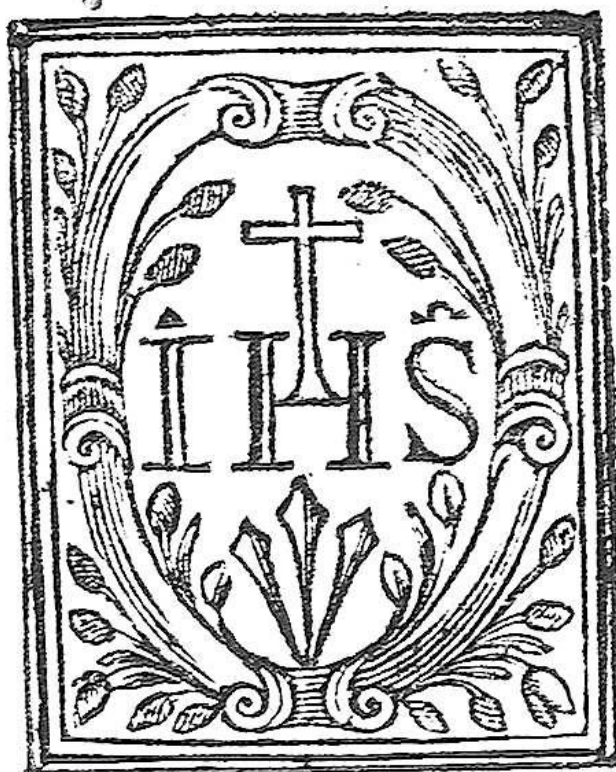
D. O. S.

D. DIDACUS DEL CORRO,
*Ecclesiæ Metropolitanae Hispalensis
Portionarius.*

HISPALI,
Ex Typographia D. Florentii Josephi de Blas, &
Quésada, ejusdem Civitatis Typographi
Majoris.

2

67

R^{me} DOMINE.

Uibus singulis , ad of-
ferendos Præclarissimis Viris studio-
rum

rum suorum fructus, moveri homines consueverunt; iis Ego in præsentia, R^{me} Domine, ad dedicandum tibi hoc opusculum commoveor universis. Cum enim vel generis, dignitatisque amplitudo, vel doctrinae excellentia, vel virtutes ipsae, vel accepta beneficia, vel demum opera ipsa, in ejusmodi Patronis seligendis spectari soleant, hæc omnia ita in Te convenisse video, ut in aliis vix divisa, ac separata mihi liceat invenire. Familiae tuae nobilitatem, splendorem qui non noverunt, eos necesse est, in summa rerum omnium ignoratione versari. Qui noverunt, ita constituunt, dubitandum esse, plus ne decoris, atque splendoris à Majoribus tuis ad Te pervenerit; an à Te plus illis, virtutum, literarum ve meritis, & hac ipsa tua amplissima dignitate referatur. Doctrinae tuae copiam, atque

que excellentiam quis non prædicat? Non hic mihi testes advocandæ sunt Gregoriana Academia, & Societas ipsa, cui à teneris nomen dedisti, Sapientiæ Arx, Scientiarumque omnium Lycæum: quæ cum ad eas, tanquam ad Mercatum bonarum Artium accurreris, cum ingentem tibi maximarum Facultatum supellectilem comparaveris, ingenii tui subtilitatem, judicii que perspicaciam, & latissimam quamdam mentis capacitatem suspexerunt. Perpexit Roma, hoc est, omnium Gentium Theatrum, sapientiam tuam. Miratur Societas, stupet Hispania nostra omnem, Religioso Viro dignam, eruditionem: quæ in dies illustrioribus argumentis declaratur, quàm ut exterarum Nationum testimoniis probanda sit. Admirantur omnes excel-
sam illam cum scientiarum omnium
cogni-

cognitione prudentiam, nobilissimo
inter se nexu foederatam, quam in
Rerum publicarum tractatione à Te
adhibitam, extendunt dictis. Quæ
quidem animi dotes, quanto homi-
nibus admirabiliiores accidunt, & com-
mendatiores, maximarum conjunc-
tione virtutum? Nolo, ne tuis auri-
bus gravis sim, multus esse. Hoc
enim fieri videmus, ut qui maximè
laudes merentur, cùm eas audiunt,
summa molestia afficiantur. Quam
obrem nihil dicam de summa pieta-
tis, & sapientiæ laude, qua Privatus
Societatis Jesu præclara munera exe-
quutus es. Nihil de prudentia, de
justitia, vigilantia, qua emicuiſti, cum
Superior effectus ejus Collegia gu-
bernasti. Nihil denuo de illa mentis
acie, atque excelsitate, de illisque he-
roicis virtutibus, cum ſcientiarum
omnium cognitione conjunctis: quæ
in

in causa fuerunt, ut Philippus V. post
hominum memoriam Rex optimus,
& prudentissimus, religiosissimam
suam conscientiam, Tibi summa His-
panorum omnium lætitia, summa
cæterarum Nationum approbatione
tradiderit gubernandam. Illud verò,
quod lucis suæ magnitudine in om-
nium oculos subito incurrit, quod
mirantur omnes, omnes amant, ta-
citus præterire nullo modo possum.
Nam quis ad astra non tollit tuam
istam in summa nobilitate, sapientia,
dignitate moderationem, quæ inter
virtutes tuas, cum multæ sint, quæ-
dam velut Regina dominatur. Se-
quitur Fortunam ambitio, res secun-
das arrogantia comitatur: Tu man-
suetudinem amas, Tu humanitatem,
Tu temperantiam perpetuò retines.
Nihil in vitæ tuæ ratione, nihil in
rerum publicarum administratione,
quod

quod ambitionem redoleat, nihil non
ad modestiam, Religionemque com-
positum animadvertimus. Quibus
rebus omnibus, quæ à me hætenus
levi penicillo adumbratæ sunt, diffi-
cile dictu est, quantum totam Euro-
pam illustres; sed præcipuè Hispa-
niam nostram, quæ, cùm præstantis-
simorum Virorum copiâ semper flo-
ruerit, peculiare tamen ornamentum
in Te constitutum sibi esse, arbitra-
tur. Quo fit, ut omnes maximas
Tibi gratias habeamus; referre verò
pares nunquam possimus. Atque
Ego quidem, cùm ob has causas pro
virili Tibi obstrictus sim; tum quæ
privato nomine debeo recensere vix
possum. Tu me summa semper hu-
maniste complexus es. Tu patrocini-
o tuo rationes meas adjuvisti. Tu,
quod caput est, in fidem, & cliente-
lam tuam me recepisti: qua quidem
re

re nihil mihi aut utilius, aut honorificentius accidere unquam posse, semper duxi. Quod si Opusculum ipsum considerem, Te perculiari jure Patronum, & Protectorem etiam, atque etiam exposcere sentio. Cùm enim sententiam illam ex professo tractare, & rationibus firmare in eo, statuerim, quæ per universum de Actis Sanctorum immensum Opus vagatur, & cujus causa Clarissimus Vir sapientiæ singularis, humanarum, & divinarum Literarum scrinium vivens dixerim, P. Daniel Papebrochius nuperrimè adverso Apolline exagitatur, cui potissimum inscriberem Opus, quàm illi, cui Instituti, & Professionis societas, & operis adeò præclari amor, & existimatio, & ipsarum rerum, quæ tractantur, singularis cognitio, cordi maximè semper fuit. Quo quidem in loco tacitus præteri-

re cogor excellentissimi operis meritas laudes. Taceam idcirco à plurimis catholicis *Viris Sanctum* fuisse appellatum, de *Actis Sanctorum* hominibus, & *Divis gloriosum Opus*. Si leam à pluribus aliis *Totius Societatis Opus* vocatum fuisse: quodque etiam si nullum aliud protulisset, sufficeret ad maximam ejus in Catholica Ecclesia utilitatem, & necessitatem luculentissimè ostendendam. Non dicam Catholicos omnes, quibus Religionis amor cum politioris literaturæ cognitione est conjunctus, vehementer mirari, quod ante Heribertum cogitaverat nemo, *Sanctorum Acta* à duplici incredulitatis, & credulitatis nimiae vitio vindicata. Stupent, suspiciunt, prædicant, ibidem propriis veritatis coloribus *Sanctorum Acta* splendescere. Admirantur stabilita gravissimis rationibus, invictis monumentis

num entis pariter probata, & eviden-
ter ostensa ea, quæ Acatholicorum
hominum incredulitas ab ipsis expu-
lerat. Nec minori admiratione sus-
piciunt ablatos nævos, quibus credu-
li homines, & superstitiosi ea spurca-
verant. Quid verò infensissimi Ca-
tholici nominis hostes de Opere adeò
præclaro senserint, quibus illud orna-
verint Laudibus, quantum inter Scrip-
tores nostri sæculi, Hipereritici, veri-
tatis ipsius vi convicti, illud Laudave-
rint, prætereo. Quæ quidem omnia
invitissime me omisisse fateor, ne in
ore vindicantis aliquas excellentissimi
Operis sententias Laus vilescat: neve
ingenioli mei tenuitate, quod sen-
tio quàm sit exiguum, dicendive
inscitia promeritæ Laudes minuan-
tur. Patere igitur, R^{me} Domine, hoc
Opusculum, tot nominibus debi-
tum, à me Tibi dicari, quod non
apud

apud Te solùm, sed etiam apud alios,
existat obsequii erga te mei, obser-
vantia ac servitutis perpetuum mo-
numentum. Vale.

REVERENDISSIME DOMINE

TUÆ R^{me} DOMINATIONIS

Devotissimus Servus, & Cliens

D. Didacus del Corro.

CENSURA

Rmi. PATRIS M. FR. AUGUSTINI NARVAEZ
& Carcamo, Ordinis Fratrum Deigenitricis, ac Virgi-
nis MARIAE de Monte Carmelo Antiquæ Regularis
Observantiæ, in Sacra Theologia Doctoris, Supremi
Sanctæ Inquisitionis Senatus Qualificatoris, Conven-
tuum Astensis, ac Magni Hispalensis olim Prioris,
semel atque iterum ejus Provinciæ secundi, ac primi
Definitoris, necnon Provincialis, ac Commissarii,
Visitatoris Generalis, pro Capitulo Generali ad Ro-
manam Curiam Electoris, ac Generalis Definitoris,
& tandem suæ Provinciæ Bæticæ Patris, & De-
finitoris perpetui.

Ingenti (quam vix animus capit) alacritate, sum-
mæque cordis lætitia legi, ac perlegi, ac legendo
obstupui Dissertationem D. D. Didaci del Corro,
Almæ hujus Cathedralis Hispalensis Ecclesiæ Por-
tionarii, à Doct. D. D. Antonio Fernandez Raxo,
ejusdem Patriarchalis Ecclesiæ Canonico, & Vicario
Generali Diœcesis Hispalensis, ad manus meas missam,
virgâ censoriâ recolendam. Ast cùm illam virgâ æqui-
tatis metiri vellem, fateor cum Zachariâ, *Virgam meam
præcisam.* (c. 11. v. 14.) Sufficiebat sanè esse hujus Me-
tropolitanæ Ecclesiæ Hispalensis Alumnum, & in Cho-
ro tot Stellarum ad virtutem non minùs, quàm ad
Capientiam Erudientium multos, lucere, ut Opus sibi
metipsi, absque ullâ censurâ, laus simul, & approbatio
foret. Sufficiebat etiam superscriptio Authoris, quem
ab infantia agnovi Deum ipsum, Sacra Eloquia
investigantem, promptamque in ejus animo Divinis
Eloquiis obedientiam parantem. Ast pro omnibus sibi-
met sufficit idem Opus; quasi miraculum enim habet
vocem suam, notoque omnibus idiomate loquitur. An-

tiquitus in Rationali Sacerdotis erant inscriptæ , *Doc- trina, & Veritas*, (Exod. c. 28. v. 30.) & respicientes solum pectus Sacerdotis, fiebant omnes certi verita- tis. Modò veritas cujusque rei ita solet obscurari , ut non nisi longis , iteratisque laboribus valeat inveniri. Fortassis propterea : *Quid est veritas?* (Joan. c. 18. v. 38.) Servatorem nostrum Pilatus interrogavit. Nam *Mundum tradidit Deus disputationi eorum , ut non in- veniat homo opus, quod operatus est Deus ab initio us- que in finem.* (Eccles. c. 3. v. 11.) Præcipua, imò unica Historiæ basis est veritas; hæc autem cum ex veteribus monumentis, veluti ex tenebris, hauriri debeat, multisque velis cooperta lateat, sæpe sæpius accidit , unum, aut alterum discooperiri velum, altero immoto relicto, do- nec nova in dies ingeniorum solertia, novique in evol- vendis, comparandisque Historiis labores, nudam, dis- coopertamque veritatem proponant. Hic, ut opinor, est Correctionum Breviarii scopus , quas in Historicis tantum frequenter in lucem prodire experimur ; nam hoc est venerandæ Imagini Veritatis unum & alterum velum diripere , donec novâ oculatissimæ Apostolicæ Sedis indagine Fidelibus in Breviario nuda relinquatur. Hæc etiam est Authoris indago in Breviarii fide dis- quirenda ; nam id quod Divinum est , & Dogmaticum ad Dissertationem supponens, solum, quod merè est Historicum, ad disputationem assumit, illud Sacri Evan- gelii secutus : *Duo erunt in agro : unus assumetur , & unus relinquetur.* (Matth. c. 24. v. 40.) Nam cum in agro Breviarii uberrimo Dogmaticum simul & Histo- ricum reperiatur, primum in summifissima obedientia, ac veneratione, quam omnes Catholici debemus , re- linquit, & solum secundum pro veritate enucleandâ in disputationem vocat. Hic Authoris eruditi labor , hæc studia, hæc in SS. PP. Conciliis, & antiquis monumen- tis infatigata lectio, ut sanè mirari quis possit, quomo- do

do in vita adeò brevi, ars ita longa percùrri potuerit? Sed quid non suppleant continuum studium, & bonum ingenium, qualia in Authore quotidie non sine admiratione conspicio, libris incessanter vacante? Ad quod non parùm conducere arbitror studium pluribus annis in Urbe habitum, ubi harum, & similium difficultatum frequentē disquisitionē, lucem in posterum habendis præbere, verisimile est judicare; & maximè cùm Authoris Circus fuerint Celeberrimæ illius Romani Collegii Aulæ, ubi tot Gladiatores strenuissimi in Sacrà Jesu Societate adscripti, certamen Candidatis, ut Victores esse discant, aperiunt. Hæc de causâ laudo in omnibus, & in hoc maximè, Authoris gratitudinem in dicendis hisce laboribus tam Supremo eruditionis Coryphæo, tam consummato Sacræ Historiæ Interpreti, tam inclyto omnium literarum Principi, & (uno verbo) tam vero Societatis Jesu filio; in cujus pro detegenda veritate labore poscit Author, ejus Mæcenati, quod D. Lucas suo Theophilo, dicere: *Visum est & mihi assecuto omnia à principio diligenter ex ordine tibi scribere, optime Theophile, ut cognoscas eorum verborum, de quibus eruditus es, veritatem.* (Actor. c. 1. v. 3. & 4.) Hæc pro votis meis sufficiant. Ad Cenforis munus accedens, nihil in hac Dissertatione sinistrum, nihil orthodoxæ fidei contrarium, nihil Sacris Dogmatibus incongruum, nihil à bonis moribus devians; imò pleraque Catholicis Lectoribus grata non minùs, ac utilia post attentissimam disquisitionem me adinvenisse pronuntio. Nulli equidem ex sententiis hujus controversiæ præjudicium mea censura vellem; sed tamen fateri cogor Authorem luculentissimè rem perdifficilem probasse. Prætereàque cùm nihil sit, quod non sit aureum, censeo prælo, & immortalitate dignum. Ita subscribo in hoc majori Carmelo Hispalensi Kalendis Februarii, anni M.DCCXXXIX.

M. F. Augustinus Narvaez & Carcamo.

LICENCIA DEL ORDINARIO.

EL Doct. Don Antonio Fernandez Raxo, Canonigo de la Santa Metropolitana, y Patriarchal Iglesia de esta Ciudad de Sevilla, Provisor, y Vicario General en ella, y su Arzobispado, por el Arzobispo mi Señor, &c. Por el tenor de la presente, y por lo que toca à la Jurisdiccion ordinaria Eclesiastica, doi licencia para que se pueda imprimir, è imprima un libro intitulado : *De Argumenti ex Breviario Romano in rebus Historicis petiti valore*, escrito por el señor Don Diego del Corro, Prebendado de dicha Santa Iglesia, atento á no contener cosa contra N. S. Fè Catholica, y buenas costumbres, sobre que ha dado su Censura el R. P. M. Fr. Augustin Narvaez y Carcamo, del Orden de Nra. Señora del Carmen de Observancia, ex Provincial de esta Provincia, con tal, que al principio de cada uno, que se imprima, se ponga dicha Censura, y esta licencia. Dada en Sevilla en ocho de Abril de mil setecientos y treinta y nueve años.

Doct. D. Antonio Fernandez Raxo.

Por mandado del Sr. Provisor.

Francisco Ramos.
Notario.

CEN-

C E N S U R A

D. D. JOSEPHI XUAREZ DE ESTRADA
in Sacratio Almæ Ecclesiæ Metropolitanae Hispalensis
Animarum Pastoris, & Regalis Societatis Socii Theologi.

EX Authoritate, & Decreto D. D. L. Hieronymi
Antonii de Barrera & Yebra, Ecclesiæ Com-
postellanæ Canonici, Hispalensis Inquisitionis,
& Typographorum ejusdem Civitatis Judicis
integerrimi Censor constitutus, accuratè per-
legi *Dissertationem Critico-Theologicam de Argumenti
ex Breviario Romano in rebus Historicis petiti, valore,*
luculenter elaboratam ab ingenioso Viro D. D. Didaco
del Corro, Ecclesiæ Metropolitanae Hispalensis Portio-
nario. Illud autem munus tantò mihi gratus acceptum,
quantò dignius amicitia officium est. Ast *Dissertatio-
nem* cum in limine vidi ex amicitia, & reverentia prop-
ter rei magnitudinem timui: cum illam ingredior, &
ipsius perlustro compaginem, & ordinem, visâ pari suc-
cessus magnitudine stupeo. Quanta rerum, & controver-
siarum in uno Opere multitudo! Quanta in eâ multi-
tudine methodus! Quanta in ipsâ methodo perspicui-
tas! Quanta in ipsâ perspicuitate subtilitas, & profun-
ditas! De Authore dictum existimavi, quod appositè
Trajani Encomiastes dixerat: *Magna Fama præcesserat:
major inventus est: summa est Facultas, Copia, Ubertas.
Multa Lectio, multa Scriptio elucet; præmiatur aptè; nar-
rat apertè; pugnat acriter; colligit fortiter; postremò do-
cet, delectat, & afficit.* Ac demum adeò solidè, & ci-
tra justam ullius offensionem asserta propugnat, ut me-
ritò ejus Opus Davidicæ Turri debeat comparari, quæ
ædificata est cum propugnaculis; sed additis aliis à re-
centi Artificis manu, quibus jam inexpugnabilem ve-

neror: etenim mille clypei pendent ex eâ; & omnis armatura fortium.

Opus igitur, quod Authoris est indicium, in ipsa fronte, seu titulo libri iuxta monitum Casiodori præbet *Indicem* five argumenti summam: *De Argumenti ex Breviario Romano in rebus historicis petiti valore*. In eo totus est Author, ut ostendat, ejusmodi argumentum petatum ex privatis factis, aut gestis, quæ in Vitis Sanctorum ex occasione referuntur, non prævalere, nec omnino efficax fore, aut inevitabile esse; haud enim Ecclesia, quæ ipsis utitur, inconcussæ judicat veritatis, quæcumque hujus generis Breviariis sunt inserta; sed fidem illorum ex antiquioribus monumentis, ex quibus eruuntur, pendere: nec ex usu Ecclesiæ accipere certitudinem, aut illicò putanda esse ab omni historica aberratione libera; sed examine egere, quin imò nec suis omnino carere nævis Clementino-Urbanum, quo utimur, Breviarium.

En totam operis seriem. Nil minus citra arrogantia, aut temeritatis vitium ausus est affirmare sapientissimus Cardinalis Vicentius Maria Ursini, Dominicanus, Archiepiscopus Beneventanus, postea Benedictus XIII, in *Dissertatione de Reliquiis S. Bartholomæi, Benevento vindicatis*, art. 7. Cui maximè confidit Soufa pro Expeditione Hispanica S. Jacobi, part. 3. assert. 51. ubi in *Vincentio additum fuisse*, ait. *illius defensoribus invictissimum Colophonem*. Hic, inquam, Christianæ Militiæ Imperator in eodem art. & Dissertatione, cum dissertè negaverit, præfatas Reliquias unquam fuisse Benevento translatas Romam; quod tamen in Breviario legitur, ad hujus objectam sibi auctoritatem respondet. *Illud maximæ quidem auctoritatis esse in iis, quæ per sese ad cultum ecclesiasticum attinent; minoris tamen ponderis esse in privatis factis aut gestis; quæ in Vitis Sanctorum ex occasione referuntur; ita ut efficax argumentum inde peti non possit, ubi præsertim antiquiora monumen-*

ta adversantur. Nec enim Ecclesia ipsa, quæ illis utitur, inconcussæ, infallibilisque veritatis judicat, quæcumque Breviariis sunt inserta; cùm multoties, pro variis temporibus, varia ex occasione ea mutaverit, correxeritque. Testatur id Concilium Senonense de anno 1528, quod, ut Breviaria & Missalia emendarentur, decreto sanxit: testatur Concilium Coloniense de anno 1536, cui hoc idem decernere placuit; ac demum Concilium Rothomagense anni 1581, & Concilium Rheimense anni 1583 decernunt, ut quàm diligentissimè à falsis narrationibus Breviaria repurgentur. Quæ omnia argumento sunt, non illico putanda esse ab omni aberratione historica libera Breviaria, sed magna plerumque spongia egerè, licèt illa in suum usum usurpet Ecclesia. Imò nec suis omnino carere nævis Clementino-Urbani, quo utimur, Breviarium, doctissimi historiarum exploratores judicant; cujusmodi sunt. I. Marcellini Pontificis cultus idolis exhibitus, ejusque pœnitentia in Concilio Sinuessano::: II. Lectiones non paucae, ex iis Sanctorum Patrum libris petitæ, qui ex gravissimo Criticorum judicio apocryphi reputantur. III. Symbolum, Quicumque vult salvus esse, S. Athanasio in hodiernis Breviariis adscriptum, quod illius non esse eruditissimi plerique consentiunt, quamvis cujus determinatè sit authoris, non ita inter se congruant. IV. Canticum Te Deum laudamus, SS. Ambrosio, & Augustino adscriptum, cùm Sisebuto Monacho ab eruditis vindicetur, ex veteri Casinensis cœnobii Breviario & Codice Ms. Vaticanæ bibliothecæ, à Card. Bona recensito. Et verò Cardinalem Baronium non absolutissimam in rebus historicis fidem Rom. Breviario tribuisse, certissimum est. Aurea profectò verba, & inter ea præsertim notanda clausula illa, Ita ut effica argumentum inde peti non possit. Quæ difficultatis nucleum comprehendit, & est veluti centrum, vel punctum, universam Dissertationis nostræ summam exhibens.

Ultra prælaudatum Doctorem poterant fané & alii de re Scriptores allegari, qui Nostrum fortasse ab hac mole movenda deterrent, vel á proposito cursu retardarent; verùm cùm animadversum sit, vix ullum ex antiquioribus hunc pulverem decurrisse ad metas; sed brevibus dumtaxat quæstiunculis leviter, & sparsim paucula delivasse, id causæ fuit, cur ob Scriptorum multitudinem á cæpto non desisteret, vel opus hoc æternis tenebris non damnaret; quinimò ei manum adhiberet, in quo ex ipsis Doctoribus, quasi ex copiosissimis Auri-fodinis eruendo, talia congerit, quæ *habent*, teste Casiodoro, *seorsim distributa admirationem, conjuncta miraculum*. In iis verò, adhibita judicii lima ita scripti-
onem attemperat, ut quæ per sese ipsa satis essent perspicua, non attingat: quæ faciliora erant; sed moram aliquam adferre poterant, verbo uno tangeret: ita denique lucem obscurioribus afferre nititur, ut nec nimis fusa tractatione tædium pariat, nec nimis brevi res obscurari sinat. At sicubi præclara aliqua sese objicit difficultas, quæ compendio expediri non possit; sed longiorem sermonem exposcat, à proposito brevitate alienum non existimat, si eam, quantum satis est, ita excutiat, ut veritas exprimatur: ne quis ab eo queri valeat, vel declinatas studio difficultates, vel non prodignitate, aut rerum momento expensas.

Ad rem ergo, ut qua par est rectitudine, censoria virgula admoveatur, illud equidem perlecto Opere candidè affirmare debeo: in his, quæ differit Author, veritatis scopum attigisse, & quam tuetur, sententiam, ex limine probabilitatis, quo fulciebatur, ad historicæ certitudinis gradum fuisse evectam: deinde nil per eam Authoritati Ecclesiæ derogari; quinimò maximam, quæ ipsi debetur, reverentiam, & observantiam exhiberi: tandem longè magis piam esse, quàm oppositam, si de pietate solidè vera, & non apparente, loqui

loqui deceat. Hæc omnia mihi percurrentia erunt; viâ tamen aliquantò diversâ ab eâ, quam premit Author.

Ostendo jam primum, ex præcitatis verbis Benedicti, quem veluti *Magnum Ducem*, & *invictissimum Colophonem* semper præferimus: nam cum multoties Ecclesia pro variis temporibus, varia ex occasione mutaverit, correxeritque facta privata, aut gesta SS. Breviariis inserta, rectè concluditur, ea non inconcussæ, infallibilisque veritatis reputari, sed minoris ponderis esse, ita ut efficax argumentum inde peti non possit: veritas enim sine mutatione constans omnino, & invariabilis semper debet permanere. Conclusionem istam certitudinem quandam historicam attingere, utpote deductam ex principio historicè certo, probat Dialecticæ regula, qua præscribitur, *ex vero non nisi verum licitum esse affirmare*: nam principium illud iteratæ Breviarii correctionis, unde liquidò fluit prælaudata conclusio, est omnino verum, & Historicè certum: cum triplicem factam fuisse Breviarii emendationem circa Historias in eo contentas, res fuerit adeò perspicua, ut in dubium verti non possit. Id videre licet ex integro cap. i. nostræ Dissertationis, & ex Bulla Urbani VIII. Breviario præfixa: qui postquam causas aliquas commemorasset, quæ quondam impulere Sum. PP. Prædecessores suos Pium, & Clementem, ut Breviarium corrigerent, ac decori pristino restituerent, deinceps subjungit: *Nos quoque in eandem cogitationem traxere, & sollicitudo nostra erga res Sacras, quas primam, & optimam partem muneris nostri censemus, & Piorum Doctorumque virorum judicia, & vota, conquerentium in eo contineri non pauca, quæ sive à primo nitore institutionis excidissent, sive inchoata potius, quam perfectâ forent ab aliis, certè à Nobis supremam imponi manum desiderarent.*

Ex his tamen postremis Urbani verbis in Breviario scilicet *contineri non pauca, quæ ::: supremam impo-*

si manum desiderarent, insurgunt Adversarii, nitentes respondere, rationem nostram optimè concludere de Historiis in Breviario contentis ante Urbani emendationem. At post recognitionem Urbani, quam non dubitant *Authenticam* appellare, jam perfectum Opus esse, & quod in votis erat, ad optatum exitum perductum, ut in præfixa Bulla exprimit ipse Urbanus: Unde purissimum sit necesse est, omnique, vel minima carens labe illud Breviarium :::: quod est recentius, à quo absunt nævi, qui in Breviariis antiquioribus observabantur intrusi negligentia Typographorum, vel aliorum: ut loquitur Noster Soufa num. 2768, & 2789. cum Illmo. Saufay, qui id ipsum affirmare subindicat, in Panop. Clericali, lib. 2. cap. 4. tit. *Regule positivæ*: Non abnuimus, inquit, in *Rituales Libros*, *Officiaque Ecclesiastica* (loquitur ante emendationem Urbani) illapsas aliquot labe Amanuentium vitio, Typographorum oscitantia, privatorum quorundam audacia, & temeritate, qui nativam eorum seriem suis additamentis, vel detractio-nibus, ac depravationibus, etiam sub specie pietatis alterare præsumpserunt, quas Ecclesia Romana corruptelas probavit numquam, & ideo (loquitur modò post Urbani correctionem) suis è libris ejusmodi Sacris erasit mox, ac deprehendit.

Verùm id vanè prorsus videtur cogitatum: neque enim in verbis Urbani, aut usquam alibi, legimus emendationem *Authenticam* pronuntiatam, uti facile erat demonstrasse, si res ita se haberet: neque hujus exemplar erratorum omnino expers Pontifex declaravit, aut nulla amplius castigatione egere judicavit; sed tantummodo exposuit laborem, studiumque, aut opus emendationis inchoatum ab aliis, quod in votis erat perficere, & in eo Eruditi, & Sapientes Viri suam seriò curam contulerunt, ac ipse sedulam operam navavit, demum absolutum fuisse, & ad optatum exitum perduc-tum,

tum, sicque *perfectum*; non ita tamen, ut opus denuo emendatum, quod est Breviarium, omnino purissimum, & emaculatissimum evaserit; nam de ipso opere, seu studio castigationis *gratum omnibus, Deoque, & Sanctæ Ecclesiæ honorificum fore* tantum speravit Urbanus; omnibus verò sequendum minimè præcepit; sed dumtaxat proposuit, dum Breviaria Pii V, & Clementis VIII. noluit prohiberi. Unde ex tam magno labore, accurataque diligentia haud quaquam elicitur, quod si aliquando bene visum fuerit Ecclesiæ, non possit res ista deinceps iteratis curis perfici, & ulterius emendari; cùm id fuerit nunquam ab Ecclesia proscriptum.

Est tamen *Authentica* declarata fuisset aliquando emendatio Urbani, nil impedimenti erat, ut in ejus Breviario, superessent adhuc labes quædam, quæ ulteriori recognitione dignæ forent; quinimò *nec suis omnino carere nævis Clementino Urbanum quo utimur Breviarium* dissertè pronuntiat Benedictus: quod facile est evincere insolubili paritate, Emendationis, aut Editionis Vulgatæ Sacræ Scripturæ, quæ licet pro *Authentica habeatur* ex Tridentini Decreto, hoc non prohibet, quominus in ea reperiantur nævi, aut labes quædam ulteriori recognitione notandæ, quæ ex collatione cum textu primitivo autoritate Ecclesiæ corrigi possunt. Eas in promptu erat singulatim exhibere, brevitati tamen studens, contentus ero, tantum refferre, quæ id ipsum generatim probant.

Rem videntur concludere iteratæ emendationes factæ post Concilii Decretum: nam paulo post Tridentinum Biblia Plantinianæ Editionis, ad fidem vetustissimorum manuscritorum excussa; sunt judicata a Sapientibus præ aliis castigatissima, & nihilominus Sixti V. Pontificis jussu plurimis adhuc mendis ex eadem Editione expunctis, nova, & castigatior Editio prodiit, ut habetur in Constitutione ab eodem Pontifice hac de re edita.

edita anno 1589. *De Apostolicæ Authoritatis plenitudine statuimus, ac declaramus, eam Vulgatam Sacram tam Veteris, quam Novi Testamenti Latinam Editionem, quæ pro Authentica à Concilio Tridentino recepta est sine ulla dubitatione, ac controversia censendam esse hanc ipsam, quam nunc, prout optimè fieri potuit, emendatam, & in Vaticana Typographia impressam in universa Christiana Republica, atque in omnibus Christiani Orbis Ecclesiis, legendam evulgamus.* Post hujus eximiam operam existimanda erant Biblia correctissima, & omnibus erroribus repurgata. At cum non pauca superessent, quæ iterata diligentia indigere viderentur, totum Opus subincudem revocandum censuit, atque decrevit Clemens VIII, & in hac nova Editione, plurimi navi, qui in Sixtina remanserant, emendati sunt, & multa alia de industria mutata, quæ à Thoma Jamesio, Bibliothecario Bodlejano. in libro de editionum Sixti, & Clementis differentiis edito, ad duo millia recensentur. Neque tamen hæc Clementina Editio purissima est, & omnibus mendis expurgata; quinimo alia plura remanserunt, quæ mutanda videbantur, & justis de causis immutata relicta sunt, ut ostenditur ex Præfatione Bibliis hodiernis præfixa. Accipe igitur Christiane Lector, eodem Clemente Summo Pontifice annuente, ex Vaticana Typographia, veterem, ac Vulgatam Sacræ Scripturæ Editionem, quanta fieri potuit diligentia, castigatam, quam quidem sicuti omnibus numeris absolutam pro humana imbecillitate affirmare difficile est, ita cæteris omnibus, quæ ad hanc usque diem prodierunt, emendatiorem, purioremque esse, minime dubitandum. Et verò quamvis, in hac Bibliorum recognitione, in Codicibus Ms. Hæbreis, Græcisque Fontibus, & ipsis veterum Patrum Comentariis conferendis, non mediocre studium adhibitum fuerit: in hac tamen, per vulgata Lectione, sicut nonnulla consultò mutata, ita etiam alia, quæ mutanda videbantur, consultò immutata relicta sunt.

Quæ mutanda essent, & justis de causis immutata
relicta sunt, manifestè coarguunt superesse alia, quæ
ulteriori examine egeant, & servatis Ecclesiæ Regulis,
possint aliquando corrigi, & emendari. Hæc est com-
munis Theologorum Catholicorum primi subse-
lii doctrina, quæ cum Synodi Tridentinæ Decreto nullatenus
pugnat. Imò hanc fuisse mentem Tridentini narrat
perspicuè Em. Palavicinus, ejusdem Concilii Histori-
cus, lib. 7. cap. 12. ubi ex ore P. P. loquitur ita: *Quod
spectabat ad ea, quæ putabantur in Vulgata obscure,
ineptè, barbarè, ac perplexè dicta; nemini interdictum,
quin ea declararet, illustraretque, seu per interpretatio-
nem, seu per adjectas notas; seu per novam expositio-
nem.*

Id ipsum testatur Vega Ordinis Fratrum Mi-
norum eximius Theologus, qui tamquam Consiliarius,
Concilio interfuit, & de re auditus, dum Decretum de
Editione vulgata meditaretur, nostram sententiam com-
probavit, appellavitque testem Marcellum Cervinum
Cardinalem à Sancta Cruce, ipsius Concilii Præsidentem,
postea Summum Pontificem, Marcellum Secundum ap-
pellatum, à quo sanctè asseverat, crebrius audivisse, eam
fuisse Concilii mentem. Audiamus jam Vegam Calvi-
no respondentem, lib. 15. de justificatione cap. 9. *Sy-
nodus non approbavit menda, quæ linguarum periti, &
in Sacris literis mediocriter versati in ea deprehendunt :::
ac proinde, nec cohibuit, nec cohibere voluit studiosorum
linguarum industriam, qui aliquando docent, melius potuis-
se, aliqua verti :::: Et hanc fuisse mentem Synodi, nec
quidpiam amplius statuere voluisse, ex verbis ipsis, & ex
aliis consuetis approbationibus Concilii potes colligere. Et
ne dubites de his, verissimè tibi possum allegare pro his
Amplissimum, & Observantissimum Dominum S. Crucis
Cardinalem, de pietate, & de literis, & de studiosis omnibus
optimè meritum, qui illi Sessioni, & aliis omnibus præfuit.*

ac pridie quidem quàm illud decretum firmaretur, & postea mihi non semel testatus est, nihil aliud voluisse P. P. firmare. Itaque nec tu, nec quisquam alius propter hanc approbationem *Vulgatæ Editionis* impeditur, quominus ubi hæsitaverit, ad *Fontes* recurrat, & in medium proferat, quidquid habere potuerit, quo juventur, & locupletentur *Latini*, & *vulgatam Editionem* ab erroribus repurgent, & quæ sensui *Sanctorum*, & ipsis *Fontibus* sunt magis consentanea assequantur. Quæ scripsit Vega, cum superstes esset Cardinalis, qui de re poterat interrogari.

Consonant his, quæ docet *Xistus Senensis* lib. 8. *Bibliothecæ Sanctæ*, qui tunc temporis in vivis erat, & cum iis, qui *Concilio* interfuerant, versatus est. De erroribus verò, inquit; quos *Hieronymus* in *veteri Translatione* annotavit, & recentiores in hac nova *Editione* pariter annotarunt, ingenuè fatemur & nos, multos errores ab *Hieronymo* emendatos in *veteri Traductione*, & similiter in hac nostra nova *Editione* nonnullas inveniri mendas, solæcismos, barbarismos, hyperbata, & multa parùm accommodatè versa, & minùs *Latine* expressa, obscure & ambigüe interpretata, itemque nonnulla superaddita, aliqua omissa, quædam transposita, immutata, ac vitio *Scriptorum* depravata, quæ *Xantes Pagninus*, *Thomas Cajetanus*, *Franciscus Forerius*, & *Hieronymus Oleastrius*, viri ex *Dominicano Ordine* eruditissimi, interpretationibus, & explanationibus suis indicant.

Franciscus Lucas Theologus, & Decanus *Cathedralis Ecclesiæ Audomarensis*, libellum edidit, in quo deprehendit quatuor millia, & amplius loca, quæ in *Bibliis* jussu *Clementis* emendatis, ulteriùs possent corrigi: idemque in *Epistola nuncupatoria* hujusce prioris *Collectionis* refert testimonia ex literis, ad se ipsum scriptis ab *Em. Roberto Bellarmino*, & *Joanne Baptista*

ta Bāndino, quorum opera Clemens VIII usus fuerāt in ejusmodi Emendatione, & in illis uterque respondet, Biblia Sacra per illam Clementinam, quæ de Typographia Vaticana prodierat Editionem, nec dum accuratissimè correctā, sed superesse non pauca, quæ in melius adhuc mutari possent. Verba sunt Bellarmini. *De libello ad me misso gratias ago, sed scias velim Biblia Vulgata non esse à nobis accuratissimè castigata. Multa enim de industria justis de causis pertransivimus, quæ correctione indigere videbantur. Addo novum Bellarmini locum ex lib. 2. de Verbo Dei cap. 11. Vulgata Editio, inquit, non est unius Authoris, sed quædam habet ex Hieronymo, quædam ex Luciano, quædam ex Theodotione, quædam ex alio quodam Interprete innominato. Stultum autem videtur dicere, Theodotionem Hæreticum non potuisse errare ::::: Non igitur Authores illos canonizavit Ecclesia, sed tantum hanc Versionem approbavit: nec ita tamen approbavit, ut asseruerit nullos in ea Librariorum errores reperiri: sed certos nos reddere voluit, in iis præsertim, quæ ad fidem & mores pertinent nulla esse hac in Versione Interpretum errata.*

Prælaudatus Franciscus Lucas in eadem epistola nuncupatoria præcludens objectionem, scilicet, quod cum vetus Editio Latina à Tridentino Concilio probata, atque Authentica pronuntiata sit, nulla amplius castigatione opus esse videatur, ridiculum id prorsus esse declarat. Neque enim, inquit, Concilium Editionis hujus exemplaria erratorum expertia esse judicavit, neque etiam certum aliquod Editionis exemplar sequendum omnibus proposuit: sed Editionem ipsam, cæteris quæcumque extant, Latinis Editionibus prætulit, & Authenticam definivit. Hanc qui voluerit ex Hebræo aut Græco mutare, aut suo proprio judicio corrigere, correctamque pro ipsa veteri Editione emaculata proponere, is Synodi sententiæ proculdubio adversatur: non enim veterem servat,

sed

sed suam obtrudit Editionem. Cæterum qui ex variis ipsius veteris Editionis exemplaribus, illi emendandæ, & primævæ lectioni, germanæque Interpretis Scripturæ restituendæ operam navaret; tantum abest, ut menti Synodi adversetur, ut ipse ad hoc, Synodo hortante, ex mente Synodi faciat. Statuit enim ut hæc ipsa vetus & Vulgata Editio quàm emendatissimè imprimatur; emendatè autem imprimi haud posse videtur, nisi collatis variis illius exemplaribus, menda deprehensa eliminantur, sincera lectio admittatur.

Mitto Genebrardum in Præfatione ad Carolum IX Regem Christianissimum Origenis operibus præfixa. Bonfrerium in Præloquiis cap. 15. sect. 3. & alios quàm plurimos, quorum agmen claudit Nicolaus Serarius in Prolegomenis cap. 19. quæst. 18, qui octo rationibus, quas ex præcitata Bibliorum Præfatione colligit, probat, posse adhuc alia menda in Vulgata Editione Latina corrigi. Nam 1, ait Præfatio: *In tanta re nulla potest esse nimia diligentia*; unde adhuc aliorum diligentiae locum relinquit. 2, Dicitur in eadem Præfatione *Vetus versio quanta fieri potuit diligentia castigata*. Cum autem dicitur *quanta fieri potuit diligentia*; non intelligitur quanta omnino possibilis fuit. 3, Inquit Præfatio: *Eam omnibus numeris absolutam pro humana imbecillitate affirmare, difficile est*. Potest igitur adhuc numerus deesse aliquis, quem humana infirmitas non animadverterit. 4, Dicitur tantum ista Editio cæteris omnibus, quæ ad hanc usque diem prodierunt emendatior, & purior: unde non omnibus absolutè, sed antiquioribus dumtaxat præfertur; ac proinde non negatur, quod si Apostolica vigilantia in isto opere pergat, possint deinceps aliæ Editiones prodire correctiores, & perfectiores. 5, Dicitur item visa fuisse mutanda, quæ consultò immutata relictæ sunt. Ergo ipsorum iudicio, qui correctioni præfuerant, possunt adhuc mutari nonnulla.

6. Quia

6. Quia Præfatio ipsa causas exprimit cur, quæ mutanda videbantur, immutata relicta sunt; nempe propter *offensionem Populorum vitandam*, & propter suspicionem Codicum, qui ad manus correctorum pervenerunt, *qui fortasse:: minus puri atque integri evaserunt*. Unde si aliquando cesset in re illa offensio, adimaturque illa suspicio, poterit aliqua adhuc fieri mutatio, aut correctio. 7. Quia illud *fortasse* significat hac in re nihil certi esse: nam sicut *fortasse* fuerunt Codices minus puri, ac integri; sic fortasse in istis locis, quæ mutanda videbantur, & mutata non sunt, puri omnino, atque integri evaserunt: tam enim hoc *fortasse* certum, quàm illud. 8. Quia cùm enunciatur *Vetus Versio suæ pristinae integritati, ac puritati restituta*, non simpliciter dicitur; sed cum addito *quoad ejus fieri potuit*. Ideoque, ait Serarius, *ineptè colligunt nonnulli, vel excommunicationem, vel pœnas alias ad eos modo ullo spectare, qui aliqua in Bibliis correctis desiderari, & adhuc emendari posse, censent*. Addiderim ex eodem quæst. 21. *Quod si hujusmodi aliqua notata jam, & collecta forent, vel deinceps ab aliquo, aut aliquibus notarentur, & colligerentur, ea si ab Apostolica Sede recognoscerentur, possent postea ab eadem S. Sede, vel approbante, ac jubente, vel certè annuente in textum referri; ita ut correctior, perfectior, numerisque pluribus absolutior, hic adhuc prodiret*. Et ad calcem quæst. *Nam ita in hisce Sacris elaborandum crisibus, ut Summo Ecclesiæ aspectabili Judici committantur, & submittantur*.

Quid igitur aliud de Breviario desideramus, vel sincerè affirmamus? Nec suis omnino carere nævis, dicimus. Amplius posse autoritate Ecclesiæ corrigi monstramus. Quod potuit Pius V, & Clemens VIII in emendatione ab ipsis edita, & utriusque Apostolicis literis valde commendata, id quoque potuit Urbanus VIII, & modò in correctione, quæ postremò prodiit,

Præf.

præstitum videmus: non solum; quæ post illam prior-
rem irreplissent menda repurgando; verum etiam, quæ
adhuc à Viris Doctis notata fuissent, amplius corrigendo.
Idcirco in suo Diplomate asseruit. *Emendasse non
pauca, quæ sive à primo nitore institutionis excidissent,
sive inchoata potius, quam perfectæ forent ab aliis.* Ul-
terius pergimus: quod potuit Urbanus, cur non potue-
runt & alii ejus posterii in munere successores? Nulla
enim pro nova correctione excogitari est difficultas,
quæ victa non fuerit Urbana, & omni ex parte soluta.
Nec ullum valet ex Pontificio Diplomate verbum affer-
ri, quo vel Clemens XII, qui Petri Sedem hodie feli-
citer tenet, vel ejus quicumque Successor prohibeatur,
quidquam in Romano Breviario deinceps corrigere.
Non est adempta Summis Pontificibus Breviaria corri-
gendi, & perficiendi potestas, si id fieri debere judica-
verint. Nec enim de fide est, ita hanc Editionem esse
emendatam; ut nihil in ea prorsus Pontificia Authori-
tate mutari queat.

Potest igitur id effici, & sanè potest: quod &
aliis octo rationibus probo, quas ex Urbani Literis Bre-
viario præfixis pariter colligo. Nam 1, ex ipsis inter cau-
sas, quæ Urbanum traxere in emendationem Breviarii,
numerantur *Piorum Doctorumque Virorum judicia, &
vota, conquerentium in eo contineri non pauca, quæ cor-
rectione indigere viderentur.* Unde subindicat Ponti-
fex, *Piorum Doctorumque virorum* esse, vel ad eos om-
nino pertinere conqueri, aut reclamare de nævis, quos
ipsi notaverint in Breviario corrigendis; ac proinde
posse ulterius emendari. 2. Quia ad id videtur quodam-
modo excitare, & hortari: laudat enim eos, qui in hisce
castigationibus diligenter olim elaborarunt, & ab ipso
dicuntur *eruditi, & sapientes viri :: quorum diligentia
studioque* usus est. Si ergo pari diligentia, ac modestia,
quis notaverit aliqua adhuc corrigenda, ex gustu Pon-
tificis

tificis faciet, poteruntque ista ulterius castigari, aut corrigi. 3. Quia opus emendationis *perfectum*, sive finitum dixit; non tamen opus adeo emendatum, quod est Breviarium, omnibus numeris absolutum, aut omnino emaculatum pronuntiavit. 4. Quia ibidem dicitur de illo ipso opere, *Gratum omnibus, Deoque, & Sanctæ Ecclesiæ honorificum fore speramus*; quæ verba non sunt præceptiva, sed optativa, ut patet ex illo *speravimus*, quod desiderium Pontificis exprimit, cui potuit aliter, contra spem evenire, & ex illo *Gratum*, quod est verbum libertatis, aut spontaneitatis; non tamen, obligationis, aut necessitatis, sicut oportebat, si Breviarium denuo emendatum, esset jam omnibus numeris absolutum: ergo ita emendatum non est: ac propterea poterit adhuc ulterius emendari. 5. Quia idem Urbanus causam exprimit, cur Opus hoc *gratum omnibus, Deoque, & S. Ecclesiæ honorificum fore speravit*; *siquidem in eo multa suppleta, multa emendata, atque correctæ*: ergo si alia multa inveniantur supplenda, emendanda, aut corrigenda, eadem prorsus causa subsistet, & si ita fiat, Opus illud gratius omnibus, Deoque, & S. Ecclesiæ honorificentius fore, venit sperandum. 6. Quia modum, quo hujusmodi aliquæ possint fieri adhuc correctionunculæ non obscurè demonstrant Apostolicæ literæ; si nimirum *PP. sermones, & Homiliæ :::: cum pluribus impressis Editionibus, & veteribus manuscriptis*, adhuc conferrentur: *si Sanctorum Historiæ ex priscis, & probatis Authoribus recognitæ*, ulterius recognoscerentur: ac demum novo studio, & labore accuratè inspiceretur, si præsertim antiquiora monumenta adversantur, quæ est regula, præscripta supra à Benedicto XIII. 7. Quia Sanctorum Historias *ex priscis, & probatis Authoribus* desumptas significat Pontifex. Cum autem Authores isti Canonici Scriptores non sint, non Prophetæ, non Apostoli, aut Evangelistæ, minimè possunt, parem iis habere

certitudinem, vel authoritatem, nisi aut á Pontifice data sit, vel á Synodo oecumenica, quod á neutro legimus factum; quos tamen ita haud probavit Ecclesia, stultum est dicere, in nullo penitus potuisse errare, aut decipi. 8. Quia ipse Urbanus hujusmodi aberrationes videtur permittere: nam post ejus emendationem permittit pariter usum Breviarii antiquoris, & non vult prohiberi; licet prius fuerit animadversum, *in eo contineri non pauca, quæ correctione indigere videbantur*: ergo neque ex emendatione Urbani, neque ex usu Ecclesiæ post Urbani emendationem inferre licet, Breviaria illico putanda esse ab omni aberratione libera. *Nec enim, inquit Benedictus, Ecclesia ipsa, quæ illis utitur inconcussæ, infallibilisque veritatis judicat, quæcumque Breviariis sunt inserta.* Et præterea addit: *Quæ omnia argumento sunt non illico putanda esse ab omni aberratione historica libera Breviaria, sed magna plerumque spongia egere, licet illa in suum usum usurpet Ecclesia: imò nec suis omnino carere nævis Clementino-Urbani quo utimur Breviarium.*

Ac quidem in eo superesse non pauca, circa Historias SS. quæ in melius adhuc mutari possent, & nihilominus retenta sunt eo modo, quo erant, asserit planè Gabantus in Thesauro S. Rituum Sect. 5. cap. 12, qui correctioni interfuit, & cum eas recognitas dixerit à Cardinalibus Bellarmino, & Baronio, quibus hæc Provincia fuerat demandata, postmodum testatur sic: *Qua in re perdifficile visum est illis ad Historiæ veritatem bona fide restituere Sacras Lectiones: idque minima, qua fieri potuit mutatione; imò, quæ controversa erant, alicujus tamen gravis Authoris testimonio suffulta, aliqualem haberent probabilitatem, retenta sunt, eo modo quo erant, cum falsitatis argui non possint; quamvis fortasse altera sententia sit à pluribus recepta.* Quæ verba omnino conferenda sunt cum prioribus Bellarmini

mini verbis supra commemoratis propter omnimodam similitudinem emendationis Breviarii, cum emendatione Editionis Vulgatæ S. Scripturæ: cujus paritatis vim, & energiam vidit jam pridem Serarius, qui ex ea nervosè arguit citato cap. 19. quæst. 13: & quæst. 21, ex eadem unicè probat secundam conclusionem.

Conantur tamen aliter respondere oppositæ sententiæ Patroni, asserentes allatam paritatem potius, quàm nobis, ipsis favere. Nam menda, ajunt, cogitari posse dupliciter, primò Authoris, vel Scriptoris, sive id ex imperitia, sive malitia, vel alia ejuscemodi causa fiat. 2. Exscribentis, seu Librarii, quando simili ex causa, aut etiam qualicumque non accuratè, vel correctè scribit. Prioris generis menda, quæ vocantur *gravia*, quia veritati derogant, hætenus negata à Catholicis, in Latina nostra Versione: in ea enim *Nihil subdolè, vel adjectum, vel mutatum*, inquit Driedo lib. 2. cap. 1, concl. 3. *Falsum ve, aut mendax* ait Sixtus Senensis pro nobis citatus, qui ulteriùs addit: *Vel præter veritatem additum, vel contra veritatem mutatum, vel in præjudicium veritatis omissum*: posterioris verò generis menda, quæ à Sixto Senensi vocantur leves defectus: quia minimè officiunt veritati, sed illam intactam relinquunt, sensim post Hieronymi tempora, in nostram Vulgatam irrepsisse, concedunt adversarii: quod supra à nobis est probatum; imò ipsius jam Hieronymi tempore fuerant observati, ut ex Præfatione in Psalterium constare potest. Hinc pariter de Breviario discurrendum censent, in quo *leves illos defectus* irrepsisse, adhuc post Urbani emendationem, qui tamen veritati non officiant, coguntur fateri; graviora autem menda, in præjudicium veritatis Historiæ, quæ in Vitis Sanctorum ex occasione referenda venit, renuunt constanter admittere. Nam *dato etiam*, inquit Perillustris Saufay, *quod menda adeò gravia aliquando irrepsissent, notandi ea pro-*

fecto, & arguendi ante recognitionem locus fuit. At postquam ex Concilii Decreto, publico Ecclesiæ nomine à delectis P.P. libri ipsi Ecclesiastici recogniti, expurgati, atque pristino nitore restituti sunt, Sedisque Apostolicæ judicio approbati, quod exordio Missalis, Breviarii, Martyrologii constat ex adscripto Diplomate Pontificio, certum esse, & peremptorium, jam nemini Catholicorum fas est :: arguere falsi, quod Sedis Apostolicæ Decreto declaratum esse liquet.

Verum ex hac responsione validè magis urgentur Adversarii. 1. Enim jam profiteri tenentur, adhuc post Urbani emendationem, facilè intelligi errores illos leves, qui veritati non officiant, in Breviarium irrepsisse Amanuentium vitio, aut Typographorum oscitantia, vel alia simili ex causa, quod apertè supra negaverat Sousa, qui in hac Dissertatione nobis præcipuus est Adversarius. 2. Quia ex Literis Urbani fateri coguntur, ipsam emendasse non solum, quæ post Prædecessorum Correctiones irrepsissent Librariorum menda, verum etiam, qui à primo nitore institutionis defectus excidissent Scriptoris causa. Unde nil prohibet, quominus Urbani Successores præter illapas labes, alia similia deprehendant, quæ à primo nitore institutionis exciderint, & emendatione opus habere animadvertant. 3. Nam defectus illi infallibilis certitudinis, quos in privatis factis, aut gestis SS. adhuc notare, ac reperire fas esse affirmamus, nec jure graves dici possunt, nec sunt inter graviora menda numerandi; sed inter leviores nævos, aut minoris momenti labes meritò debent reputari; cum per se ad fidem, vel mores non spectent, nec cum iis necessario habeant connexionem: quæ est regula à Theologis præscripta pro levibus nævis dignoscendis, & discernendis à mendis gravioribus. Idcirco asseruit Benedictus minoris ponderis esse Breviarium in privatis factis, aut gestis, quæ in vitis Sanctorum,

ex occasione referuntur: proptereaque, teste eodem, Ecclesia ipsa, quæ illis utitur, inconcussæ, infallibilisque veritatis judicavit nunquam *quacumque* hujus generis *Breviariis sunt inserta*; quinimo tutò, & citra periculum, posse legi existimavit; cum nullum inde haberi posse perniciosum errorem, ex quo pravum aliquod dogma in fide, aut moribus colligi queat, certò sciat. Et in his particularibus, ex alieno relatu, & citra definitionem referendis, dum ad fidem, vel mores ullo modo non attinent, nec cum iis aliquam habent connexionem, infallibili gaudere authoritate, haud cognoscat. Id causæ fuit, cur Sacrarum Lectionum veritatem in huiusmodi minimis nunquam approbarit Ecclesia, nec Sedis Apostolicæ iudicio id fuerit uspiam declaratum, uti falsò supponunt respondentes, quibus facile erat demonstrare, si dicta in responsione tenerent.

Hinc difficile non erit, similitudinem nostram instaurare Correctionis Breviarii cum Emendatione Vulgatæ Editionis Sacræ Scripturæ: neque enim in alterutrâ menda illa, quæ supra *adeò gravia* vocant Adversarii, admittenda censemus; in utrâque verò leves illos defectus, qui *minoris ponderis nævi*, aut *parvi momenti labe*s dici debent, nobiscum pariter ipsi tenentur profiteri, & ad id compelluntur allata à nobis paritate: nam sicuti in Sacris Scripturis, & in iis, in quibus Breviarium *maximæ est authoritatis*, fas est, ista levia reperire; sic in Historiis Sanctorum, in quibus *minoris ponderis esse* Breviarium, sæpe dictum est, nefas non erit, similia notare, aut invenire, & de notatis, ulterius corrigendis, qua par est reverentia, postulare.

Addo præterea exemplum in demonstrationem possibilitatis vltterioris Emendationis Breviarii Clementino-Urbani. Inest illud in Officio B. Catharinæ Senensis, ex cuius 4. Lectione tota hæc clausula: *ex Benincasia una cum Burghesia familia, ex eodem stipite proveniente,*

expuncta fuit, hoc uno superstite *piis orta parentibus*. Adest ergo in Breviario Romano post Urbani recognitionem ulterioris emendationis capacitas. Et exinde colligitur: cum ex facto, ad rei possibilitatem recta semper fuerit illatio. Cæterum hoc vulnus adeò grave, ut evitent Adversarii, occurrunt ex Echard de Scriptoribus Ordinis Prædicatorum tom. 2, qui agens de S. Catharina de Senis ait, hæc temerè adducta Typographorum, aliorum ve temeritate, vel levitate in Romani, Prædicatorumque Breviarii Lectionibus. En verba: *Mirum satis, inquit, qua typorum an aliorum temeritate, vel levitate in Romani Prædicatorumque Breviarii Lectionibus immutatum, & affictum de Benincasia Burghesiaque nobilitate, & affinitate, quod Urbani VIII, Decreto die 28. Septembris 1641. Romæ Sanctæ Fidei promotore interveniente in Congregatione Sacrorum Rituum Cardinali Cajetano referente, dato, deleri merito jubetur, è que nova Breviarii Editione hæc abradi in Lectionibus temerè adducta sequentia verba: ex Benincasia, &c. Quæ scilicet in Editionibus Breviarii præcedentibus ad annum usque 1630, aut circiter haud inveniebantur.*

An vero hæc temerè omnino adducta fuerint, vel potius accuratè scripta, & cogitata, modò non est in animo disputare, unum tamen verum sit ex verbis Echard, ab anno 1630, aut circiter, usque ad annum 1641, ista temerè adducta, & correctione digna in Breviariis reperiri. Sit ita sane. Hinc potius infero: ergo ex ore P. Echard est planè possibile, ista levia, & temerè adducta in Breviariis inveniri, non solum post Urbani recognitionem, sed etiam ante, vel in ipso castigationis tempore: nam cum hæc facta fuerit anno 1631, ut ex Apostolicis Urbani literis constat, certum debet esse, ista temerè adducta his tribus temporibus in Breviario observari, & decem integris annis elapsis post Urbanam recognitionem meritò deleri, & abradi *jussum*.

jussu esse. Ex ea ergo responsione, ex verbis Echard, dolent jam vehementer Adversarii : dolendum tamen magis erat de sequentibus ibidem videndis : *In hisce :... Lectionum, & Officiorum approbationis negotiis ubi nihil aperte reclamant fama, nec communis Populorum abhorret sensus, neque ad Viri plurimum refert Sanctitatem, atque commendationem, non nisi leviter, ista tractari.* Securius certe fecit Soufa, qui cum ictum inevitabilem prævideret; prudenter dissimulavit, & rem istam alto silentio prætermisit : igitur in Breviario Clementino-Urbano correctioris castigationis possibilitatem diffiteri non licet.

Nec contentus ero ulterioris emendationis possibilitatem tantum ostendisse, nisi potius necessitatem demonstravero ex discordantiis Breviarii Romani cum Martyrologio, in quibus non pauca discrepant : quæ conciliari, nullo modo posse videantur ; & cum paris authoritatis supponi debeant, alterum eorum esse necessario corrigendum, quando commodum fuerit Ecclesiæ, dicat ratio. Sit primum exemplum circa Chronologiam, nam Romanum Breviarium, in numerandis vitæ annis antiquorum Patriarcharum, primæ, & secundæ mundi ætatis sequitur Chronologiam Hebræorum ; supputat enim eos juxta Vulgatam Latinam Editionem, in qua traduntur secundum Hebræorum supputationem ; hæc autem longè aliter se habet ab ea, quæ ex textu septuaginta Interpretum colligitur, quam laudatam, & approbatam legimus in Martyrologio, teste Baronio, tam in Notis ad ipsum Martyrologium, quàm in Apparatu ad Annales Ecclesiasticos : ait namque : *Profiteri, & Romanam Ecclesiam in suo Martyrologio se annos supputare secundum eosdem Interpretes.* Tanta autem in numero annorum utriusque textus ab initio Mundi usque ad Abrahamæ ortum adest differentia, ut quæ ex textu septuaginta Interpretum

colligitur, eam, quæ ex Hebraico resultat, mille quadringentis sexaginta sex annis superet. Cum ergo inquit Torniel. in Annal. Sacr. anno Mundi 131, num. 5, discrepantia hæc, tam grandis sit, ut conciliari nullo modo posse videatur, restat necessario supponi debere, alterum ipsorum textuum esse mendosum, & ratio dicat, non fortuito, sed dedita opera fuisse corruptum. In quo textu, qua de causa, & quonam Authore, acciderit hæc corruptela, incertum est. Hinc variæ ea de re Chronologorum opiniones. Vir Clar. Ivo Paulus Perron Monachus Cisterciensis, Strictioris Observantiæ, & Parisiensis Doctor in libro cui titulus: *Antiquitas temporum restituta*, existimat, deferendum Textum Hebraicum, tanquam à Judæis, qui post expugnata Hierosolyma vixere, corruptum. Hanc sententiam tuetur Baronius ubi supra, quod ea inter antiquos Scriptores Christianos communis aliàs fuerit. E contra citatus Tornielius, Græcum textum Septuaginta Interpretum depravatum esse, judicat. Eum sequuntur communiter Recentiores, qui post Scaligerum florere. Accedunt Pererius, Bonfrerius, ac novissimè Pagius in Apparatu Chronologico, omnino videndus. Quibus adde Malvendam, & Despières, quorum verba ad rem nostram plurimi facio.

Malvenda de Antichristo lib. 1. cap. 16, loquendo de Romano Martylogio ait: *Quod Ecclesia Romana in publicis tabulis eam annorum rationem laudare, videatur, quam LXX dederunt, id quidem non facit, quòd veram & incorruptam eandem existimet; cum huic è diametro adversantem, ut veram & genuinam, eam summam, quæ in Editione Vulgata est consignata, omnibus recipiendam proponat: sed id tantum salubri temperamento cavit, ut vetus aliquod venerandæ vetustatis monumentum, tametsi lacerum ac deforme, & panniculisque obsitum exhiberet, omnibusque palam faceret.*

ceret; quam rationem secuti fuerint antiqui Patres in enumerandis ex Sacra Scriptura annis, ab Orbe procreato ad Christum nascentem; cum soleant vetera Antiquitatis monumenta, quantumvis corrosa & attrita, gratum aspectantibus intuitum præstare. Quocirca nihil opus est nunc Ecclesiæ Græcæ vulgatam numerandi rationem commendare, aut Græcorum exemplarium patrocinium contra Hebraicam veritatem suscipere. Et Despieres de versione LXX Interpret. Disp. 2. dub. 5. Nec nos movere debet quòd Ecclesia supputationem LXX Interpretum ab omni tempore in communem usum receperit. Neque enim ea mens fuit Ecclesiæ, ut nemini liceret ab ea deflectere: sed solum usum probavit, non autem supputationis errores, quos corriget, quando commodum fuerit. Ubi notanda verba illa: quos corriget quando commodum fuerit, quæ, data opportunitate, aliquando in alterutro corrigendos subindicant. Hinc manifestè dignoscitur, qua fide Malvendam pro se annumeraverit Soufa.

Sit secundum exemplum circa Chronologiam item. Breviarium Romanum in Historiis SS. præsertim in eorum ortu, vel interitu, aut obitu designando sæpè utitur Era Vulgari, & Calculo Dionysiano, & exinde cum Dionysio supponi debet, Christum natum esse anno Juliano 45; cum tamen in Martyrologio legatur, natum esse anno à Creatione Mundi quinquies millesimo, centesimo, nonagesimo nono, & ab Urbe Roma condita, anno septingentesimo, quinquagesimo secundo, qui quidem annus jam Urbis juxta supputationem Capitolinam, quàm Mundi, qui est secundum Septuaginta Interpretes, concurrat cum anno Juliano 43: apertè colligitur, duobus saltem integris annis Chronologiam deficere, & discrepare. Ex usu itaque Ecclesiæ hæc difficultas dirimi non potest, concludit ibidem Pagius.

Sit tertium exemplum Idololatria, seu lapsus Marcellini, cujus narratio ex Martyrologio Romano,

ci po.

tempore Clementis VIII correcto, erasa est; cum nihilominus intacta relicta fuerit ab eodem Clemente in Breviario emendato & ab Urbano VIII postea recognoscente, aliisque Successoribus nil novantibus: usque enim hodie perseverat licet jam pridem à tempore D. Augustini fuerit notata, tamquam Donatistarum Commentum, ut videre est, in libro de *Unico Baptismo* cap. 18. Perseverantia autem ista, dum discrepantiam inter Breviarium, & Martyrologium patefacit, Historiæ veritatem parum probat, sed potius arguit non esse indubitata, & posse diligentia posteriori corrigi, vel omnino debere. Audiatur hac de re P. Raynaudus, in *Sintagm. de libris propriis* membro 49. *Perseverantia, inquit, hujus de Marcellino narrationis in Breviario, per Urbanum VIII, & alios quosdam anteriores Pontifices parum probat: potuit enim expungi è Breviario ea narratio, sicut alia pleraque subinde sunt expuncta, & sicut è Martyrologio Romano tempore Clementis VIII correcto, erasa est ea narratio de Marcellino. Sed multa sinuntur, & in Tabulis, & in Breviario retineri, quæ Ecclesia non præstat esse indubitata, & posse diligentia posteriori corrigi, non diffitetur.*

Plurima alia exempla prætereo, quæ afferri possent: hæc namque satis sunt, ut inde colligi queat Breviarium, seu Martyrologium corrigendi necessitas, quantum præsertim attinet ad Historias. Hac de causa quàm plures rerum Ecclesiasticarum periti conjiciunt, fore ut postquam integrum de Sanctorum Actis Opus perfectum prodierit, Romanum Breviarium, & Martyrologium exinde corrigenda. Horum vota energicè exprimit Franciscus Maria Florentinius, in undecima admonitione prævia ad Lucense Martyrologiū. Ubi de Romano agens inquit, *adhuc nævos aliquos irrepsisse, sunt qui conquerantur::: Sed dies erit cum in lucem prolatis, quæ de Martyrologiis Bollandus ejusque Socii meditantur*

etur sapientissimus alius Pontifex iterum Romanum Martyrologium emendari, & locupletari mandabit.

Magna profectò Scriptorum laus, quorum Opus tanto adiumento esse potest Ecclesiæ! Quæ adeò Piorum, Doctorumque Virorum judicia non dedignabitur, æstimare, & secundum ea Ecclesiasticos Libros corrigere, Sacrasque controversias, ac lites circa rem omnem Sanctorum historicam dirimere, ac judicare. Huc fortè respexit Natalis Alexander Differt. 6. in sæcul. 13. & 14. art. 2. cum de Bollandi Sociis (erant enim Henschenius, & Papebrochius) asseruit, multum illis Ecclesiam debere: *Quos, inquit, alioquin plurimi facio, ac multum illis Ecclesiam debere profiteor.* Huc absdubio intendebat Alexander, non Natalis, sed qui electus Pontifex, Septimus Alexander est appellatus, qui à S. C. consultus circa gravissimam litem, Romæ exagitatam de Reliquiis, & Corpore S. Antonii Abbatis, incunctanter respondit: *Videatur, & consulatur Bollandus in vita S. Antonii.* Apud quem, cum per Secretarium fuisset perlecta integra de re Differtatio, validissimis, rationibus, ac monumentis confirmata, his commoti Judices, juxta allegata in ea à Bollando judicarunt, & pro parte, cui ipse favebat, deffinitivè declararunt, cui sententiæ alacri ex animo subscripsit Alexander, simulque Opus de *Actis Sanctorum* Vtilissimum, ejusque Doctissimos Authores amplissima laude commendavit.

Quid tandem plura? Sed ne videatur recentissimi Authoris, qui adhuc in vivis est, testimonium desiderari, audiatur M. Segura in Norte Critico part. 2, §. 11, qui Opus fatetur Magnificum, Vtilissimum, & omni comendatione Majus, Authoresque pariter Eruditissimos, dum ait fol. 34. *Magnifica Obra :: que con tan diestros, y continuos Operarios, todos Eruditissimos, y de genio proprio para ella :: La confessamos Mayor de toda nuestra alabanza; y es mui corto el coste respecto de su*

utilissima preciosidad. Et fol. 33. & 42. in eo inquit: *Ay immensa Erudicion de Historia Sagrada, Ecclesiastica, y Profana. En recoger las vidas mas antiguas, y las mejores han puesto summo desvelo, y trabajo, como manifesta la misma Obra::: Ay Notas mui curiosas, y utiles de Erudicion Grammatical, y a los errores de los que transcribieron sin acierto. Las principales son de Historia, y Chronologia. Ay no pocas en materias Dogmaticas, y Theologia Mystica, y Expositiva, que indican ser mui Doctos los Coletores en estas Facultades. Et fol. 43. præterea addit: Cierta Escripтор formò otro concepto de esta grande Obra. Menos feliz fuè la inteligencia del Escripтор, que no expressamos; y creemos, cabe mui bien traer en este caso el decantado verso:*

Pro captu lectoris habent sua fata libelli.

Quid de his sentiat Soufa, audiemus modò. Quos S. Congr. jam diu in Historiis Sanctorum æquos Judices æstimaverat, meritissimisque laudibus extulerat; hos nuper Soufa deprimit, & exprobat. Quos Sum. Pontif. consulendos, decreverat, alique Ecclesiasticarum rerum periti Doctissimos, Eruditissimosque dixerant; hos ipse despicit, fortiaque ingenia, & morosos criticos appellat. Egregius fane ingeniorum ponderator, & æquus meritorum arbiter! Quis igitur citra animi motum ferre poterit verba adeò contumeliosa in Viros planè Sapientes, & de Ecclesia optimè Meritos? Sed de his satis; alia enim præcipua, adhuc probanda restant.

Præfata DD. testimonia, qui perspicuè asserunt, *multum illis AA. Ecclesiam debere*, qui nostram tuentur sententiam, nobis probanda offerunt duo, quæ restant, & principio pollicebamur. Nil scilicet, per eam doctrinam authoritati Ecclesiæ derogari; quinimo longè magis piam esse, quàm oppositam. Neque enim injuriosa Ecclesiæ, aut minùs consona pietati existimanda venit doctrinæ illa, cui multum Ecclesiam debere fatentur. Duo
illa

istā ex deductis hactenus satis manent demonstra-
ta ; singula tamen paucis expediam, quæ leviter attingam.

Sit primum: nihil per Authoris sententiam au-
thoritati Ecclesiæ derogari ; quinimo maximam, quæ ipsi
debetur, observantiam, & reverentiam exhiberi. Id S.C.
Rituum Præsides, & Consultores planè intelligunt, ideo-
que hanc, præ opposita, sententiam æstimant ; tantum
abest, ut ea offendi suam authoritatem existiment. Ac-
cedit, quod, cum tam Romæ, quàm alibi, non semel ac-
cusata, & judicata fuerit ; immunis , & victrix semper
evaferit. Hæc satis erant ; sed præterea suadetur ita.
Non est injuriosum Ecclesiæ, nec ipsius authoritati de-
rogat, privata SS. facta Apostolica lance librare, á Ge-
lasio I adhiberi permessa, & de illis judicare, sicut Ec-
clesia judicat. At Ecclesia non judicavit, esse *inconcus-
sa, infallibilisque veritatis* quæcumque in Breviariis sunt
inserta ; cum multoties ea mutaverit, correxeritque.
Si nos igitur pariter judicemus, judicium nostrum au-
thoritati Ecclesiæ non derogabit, neque ipsi injurio-
sum erit.

Quod quidem Gavantus supra relatus confirmat,
asserens, relicta fuisse eo modo, quo erant in Breviario
antiquiori plurima post recognitionem Urbani , quæ
correctorum judicio aliqualem tantummodo probabi-
litatem habebant, & ejus opposita teneri á pluribus,
sciebant. Hujus sunt generis exempla à Benedicto ex-
posita, & similia ; veluti celeberrima inter Eruditos con-
troversia de uno, vel duplici Dionysio Parisiensi, & Areo-
pagita, de qua perspicuè asserit Innocentius III in Epis-
tola ad Monachos S. Dionysii, data anno 1215, qui
fuit ejus Pontificatus 18, neutri se velle præjudicare
sententiæ: *Neutri, ait, volentes præjudicare sententiæ ::*
Sacrum B. Dionysii pignus :: Quod :: Apostolicæ Sedis
Legatus de Græcia tulit, vobis devotè dirigimus. Quid
verò vetat, idem similiter de reliquis controversis

factis in Breviario contentis Ecclesiam sentire, ac jure optimo colligere, neutri velle præjudicare sententiæ? At, si ita est, luce ipsa clarius fit, nihil per expositam sententiam Authoritati Ecclesiæ derogari, nullam ipsi injuriam infigi; itaque perspicuum etiam redditur, quod primò ostendere pollicebar.

Venio ad secundum, quod non minori rationum ostendam pondere, magis scilicet è pietate esse, solidiorique devotioni conformiorem nostram, præ opposita, sententiam: in primis enim vera pietas, solidaque devotio in veritate fundatur, quantumque magis veritate nititur pietas, eò solidior putanda, utpote supra firmam stabilita petram. Atqui nostra sententia veritati magis accedit, ejusque usus unicè respicit, ut super firmas, aut verosimiliores veritates struatur devotio, ablatiis eis, quæ anomala pietatis judicari possunt: est igitur absque ulla dubitatione conformior nostra sententia pietati. Quod probari etiam potest: quoniam conformior pietati, ac devotioni judicanda est sententia, quæ spiritui Ecclesiæ magis congruit, ejusque vota, ac desideria magis sequitur: jam ergo Ecclesiæ spiritui, ac doctrinæ conformiorem nostram sententiam nullus dubitet. Concilium enim Tridentinum correctionem Lectionum Breviarii percupivit, remque Pontificibus commissam reliquit, qui licet triplicem correctionem fecerint hætenus, adhuc in omnibus non correxisse, nec exhausisse omnem, quam in Sacris corrigendis Libris habent auctoritatem, compertum est. Præterea ut ex Benedicto retuli: *Testatur id Concilium Senonense de anno 1528, quod, ut Breviaria, & Missalia emendarentur Decreto sanxit: testatur Concilium Coloniense de anno 1536, cui hoc idem decernere placuit; ac demum Concilium Rothomagensis anni 1581. & Concilium Rhemensis, anni 1583, decernunt, ut quam diligentissimè, à falsis narrationibus Breviaria repurgentur.* Ex quibus liquet, mentem, & spiritum Ecclesiæ eum esse.

esse ; ut etiam à Viris Eruditis notentur navi-
quibus libera, & immunia Breviaria esse, mavult. Et
rectè quidem eò respexisse, quæ hætenus factæ fuere
correctiones, Urbanus ipse nos docet, cum motivum, &
causam, cur Breviaria corrigere aggrediebatur, esse, di-
xit, nempe, quod Dei Ecclesiam, utpote Christi sponsam,
decebat, esse sine ruga ulla, aut macula. Quod quidem
posteriorum etiam correctionum, quæ fieri poterunt,
motivum, aut causam esse posse nemo jure negabit. Sed
hoc ipsum ultimò asserere, placet verbis, quæ Brevia-
rium Parisiense affert, in operis præfatione ad rem nos-
tram aptissimis : *Cum in Breviario Parisiensi postremis
temporibus nonnulla irrepsissent, & ea quidem Regulis
ab Ecclesia constitutis non bene convenientia; omni cura,
& qua opportuit prudentia, effectum est, ut, quæ forent Ec-
clesiæ splendori, aut dignitati Religionis minus consona;
quæ in Homiliis Patrum spuria vel supposititia; quæ in
Actis Sanctorum falsa, aut incerta, in omnibus demum,
quæ pietati essent minus consentanea, ad legem, & regu-
lam componerentur: atque adeò necesse visum est, quæ-
dam omnino expungere, nonnulla pridem omissa adjicere,
ordine convenientiori multa disponere.*

Quæ quidem omnia cum ita se habeant, uti hæte-
nus ostendi, quæro jam à D. Soufa, quid sentire, malit
de universis Authoribus, tam hîc, quàm toto decursu Dis-
sertationis allegatis? Quid de Em. Cardinalibus? Quid de
ipsis Summis Pontificibus? Sint ne Breviarii, & Martyro-
logii contemptores? An in opinione sua arrogantes? An in
correctionibus temerarii? „ Quæro insuper, ante quàm
„ dictæ correctiones fierent, an Breviarium, & Martyrolo-
„ gium non erant apud Romanos ejusdem authoritatis, &
„ æstimationis? Erant omnino. An quando Ecclesia illa
„ correxit, ideò contempsit? Absit. An antequam correc-
„ tio mandaretur executioni, Baronius, aliique non sen-
„ ferunt, scripseruntque contrarium ejus, quod scriptum

„ erat,

„ erat , absque diminutione tamen honoris Ecclesiæ
„ debiti? Maximè. An forte definitum est, correctionem
„ jam factam fuisse omnino postremam , nec futuram
„ deinceps alteram; quia jam, nec minimus apex am-
„ pliùs inveniatur, qui corrigi possit? Nequaquam. Quid
his quæsitis respondebit Soufa nescimus modò: vel
ergo tenebitur Palinodiam psalere, vel filere patienter.

Ex hætenus dictis satis perspectum, & explora-
tum jam est, nil in universo Opere reperiri, ex quo per-
niciosum aliquod Dogma in fide aut moribus colligi
queat. Quapropter omnino digna prælo mihi visa est
Dissertatio: tum etiam propter insignem rerum Eccle-
siasticarum Peritiam, quæ passim in illa elucet, tum
propter Eruditionem, Copiam, ac Delectum: tum prop-
ter ingenii Sagacitatem, & judicii Maturitatem in eru-
endo, decernendoque: tum propter Prudentem illam Cau-
tionem in declinanda opinionum levitate, vel offensione
justa aliorum Doctorum. In cujus rei fidem hisce sub-
scripsi Hispali, X Kalendas Majas anni M.DCC.XXXIX.

D.D. Josephus Xuarez de Estrada.

LICENCIA DEL Sr. JUEZ DE IMPRENTAS.

EL Lic. Don Geronymo Antonio de Barreda y Yebra, Canonigo de la Santa Iglesia del Señor Santiago de Galicia, del Consejo de S. M. su Inquisidor en el Tribunal del Santo Oficio de la Inquisicion de esta Ciudad de Sevilla, Superintendente de las Imprentas, y Librerías de ella, y su Reynado, doi licencia para que por una vez se pueda imprimir, é imprima un Libro intitulado: *Dissertatio Theologico-Critica, de Argumenti ex Breviario Romano, in rebus Historicis, petiti valore*; atento á no contener cosa alguna contra nuestra Santa Fè, y buenas costumbres, sobre que de comission mia ha dado su Censura Don Joseph Xuarez de Estrada, Cura en el Sagrario de la Santa Iglesia Metropolitana, y Patriarchal de esta dicha Ciudad, con tal, que al principio de cada uno, que se imprima, se ponga dicha Censura, y esta Licencia. Dada en Sevilla estando en el Real Castillo de la Inquisicion de Triana á veinte y uno de Marzo de mil setecientos y treinta y nueve años.

*Lic. Don Geronymo Antonio
de Barreda y Yebra.*

Por su mandado.

Mathias Tortolero.
Escribano.

COR.

CORRIGENDA.

PRO Bollandistis Scribenti, eorum morem sequi turpe non est. Quare si quæ post cussam Dissertationem excidisse animadverti; cum Typographorum erratis, indicare meum esse duxi. In primis, titulus Eminentissimi, sæpe per totam Dissertationem C. V. Joanni Thomæ Rocaberti tributus, ex cujusdam Recentioris hallucinatione, corrigendus omnino est; & cum excellentissimi titulo commutandus. Deinde num. 24, pro M. Francisco Rus Puerta in tractatu de Sanctis Diœcesis Giennensis, irrepsit D. Madera, de Sanctis Granatensibus. Quibus Authoribus si addere placuerit Theophilum Rainaudum, M. Echard, Malvendam, Despiers, & alios; è re, & gratum mihi Lector faciet. Menda hæc sunt.

In Dedicatione plana 6. lineâ 19. *humaniste*: lege *humanitate*. Plana 8. lineâ 15, *Heribertum*: lege *Herybertum*. Plana 8. lineâ 11. *Heperetici*: lege *Hypercritici*. In Præfatione, *incipientibus*: lege *insipientibus*. Fol. 15. *Quaa-
lificatione*: lege *qualificatione*. Fol. 17. *emolire*: lege *emo-
llire*. Fol. 20. *fidem*: lege *fides*. Fol. 26. *scriptas*: lege
scripta. Fol. 55. *extiterit*: lege *extitisse*. Fol. 65. *in
apparatum*: lege *in apparatu*. Fol. 90. *is*: lege *iis*. Fol. 90.
1710. lege 1715. Fol. 132. *ut*: lege *ad*. Fol. 137. *parere*:
lege *patere*. Fol. 138. *nullam*: lege *nullum*. Fol. 140.
idoneus: lege *idoneum*. Fol. 150. *rescivimus*: lege *nesci-
vimus*. Fol. 177. *agnovissime*: lege *gnavissimè*. Fol.
178. *solotus*: lege *solutus*. Fol. 179. *Breviarii*: lege *Bre-
viariis*. Fol. 199. *Breviarii*: lege *Breviariis*. Fol. 181.
formetut: lege *formetur*. Fol. 186. *Thomè*: lege *Thomæ*.
Cætera leviora sunt, quæ à se facilè Lector cor-
riget.

AUTHORIS PRÆFATIO.

EVOLVENTI MIHI DIVINORUM

Officiorum origines, ac tota animi indagine conquirenti, quanti in rebus historicis habenda esset Romani Breviarii autoritas, occurrit, inter alios hujus rei eruditos Tractatores, Reverendis-

fimi Patris Emmanuelis Cajetani de Sousa de gravissima autoritate Romani Breviarii in re historica opusculum; quod inter Appendices Expeditionis Hispanicæ S. Jacobi extat, loco secundo. Perlegi opus alacri (ut par erat) animo; atque etiam animadverti, quæ ab ipso regula probatur, aliàs etiam tomo primo, numero 979. tradita inter criticæ artis principia, omnium, tum ordine, tum firmitate, hujus eruditi Viri judicio facile princeps. Nil, nempe, *scribito contrà Breviarium, vel Missale, vel Martyrologium Romanum*. Lustravi singula totius operis fundamenta, intellexique, quid in hujus rei tractatione, sua intersit, tot, & tanta pro sua afferre sententia, & oppositæ authores tractare acriter, quos passim fortia (ut vocant Galli) ingenia, id est, debilia, nuncupat, & sæpissimè morosos Criticos, cum, quò se vertat, non habet, gratia, qua in illos pollet, non dubitat appellare. Quæ quidem, si eruditissimi Viri legant, salva

A

res

res est : utrorumque enim aptum, consentaneumque
judicium formare queunt. Sciunt, nempe, qui sint,
quos morosos Criticos, qui quos fortia ingenia voca-
re audet. Sed quoniam incipientibus etiam debito-
res sumus, mihi non abs re facturum visum est, si
quæ in eo opusculo minùs verè, minùsque aptè di-
cta reperi, in medium proferrem, non authoris im-
pugnandi, sed veritatis omnibus patefaciendæ gratiâ.
Authoris eruditionem, & doctrinam ex primo tomo
Expeditionis Hispanicæ S. Jacobi probè novi : qui, si
scribendæ Lusitanicæ Historiæ præcipuam partem non
suscepisset, etiam non dubito, quin aliter de exposi-
ta quæstione sentiret. Sed nisi Breviariis summa fi-
des tribuatur, quomodò mira, ac fide omni humanâ
majora, Acta S. Petri de Rates, & alia hujus com-
matis defendi possent? Ego verò in eruditissimi Viri
operibus miratus sum non modò ingenii subtilita-
tem, dicendi copiam, verùm etiam penè obstupui
immosos in perquirendis, & evolvendis authoribus
labores. Sed pro diversitate operum illi accidit, quod
peritissimis Natali Alexandro, Tillemontio, & cæ-
teris Gallis contingere animadvertimus, cùm adven-
tum Divi Jacobi in Hispanias impugnant. Eruditi
quidem rem pertractant ; sed veritatem pro se stare,
non demonstrant. Neque enim regula, multòque
minùs inter Criticæ artis principia primum esse po-
test, quod tradit. Id autem ut evincerem, animum
adjeci,

adjeci, tùm ad ea, quæ affert, seriò pensanda, tùm
etiam ad illa, quæ ex adverso dici possunt, colligen-
da. Pupugit, (id enim ingenuè fateor) ac vehemen-
ter me pupugit, pios, ac omni eruditione præstan-
tes Viros, Baronium, Bonam, Rocaberti, Ursinum,
Romanæ Ecclesiæ Cardinales, fortia ingenia appella-
ri. Dolui, Historiæ Magistros Bolandum, Henriche-
nium, Papebrochium, Jianingum, & cæteros Conti-
nuatores Actorum de Sanctis, pro quibus maximè ab
injuriis vindicandis calamum strinxi, morosos Criti-
cos, Soufa Authore, apud imperitos haberi. Nec dis-
simulandum putavi, Nicolaum Antonium, Ambro-
sium de Morales, Ludovicum Vives, Melchiorum
Cano, Hispanæ eruditionis lumina, cum imperitorum
hominum vulgo, ac semicriticis recenseri. Quin
etiam Galliæ præcipuos Doctores, qui hoc, vel elap-
so sæculo floruerunt, Fleuri, Tillemontium, Alexan-
drum, Baillet, Thiers, & ut uno verbo dicam, ex-
cellentiores, peritioresque in arte critica viros exhibila-
ri fortium ingeniorum appellatione. Hæc prima scri-
bendi causa. Secunda existit Divi Augustini de Tri-
nitate lib. 1. cap. 5. doctrina, docentis, perutile esse,
de eadem re plures à pluribus scribi libros, non
doctrinæ diversitate discretos, sed eandem diversis
exponentes modis. Sic ad plures veritas pervenit, &
omnium intelligentiæ se accommodat. Alia, nec mi-
nùs gravis, me movit causa, quòd nempe, cùm
eruditissimi Soufæ opus summo plausu sit exceptum,

omniumque manibus teratur, quæ illi reponi possunt, in unum collecta omnium usui esse possint. Quod quidem eo fit aptius, cum modò prolata non sint gravissima nostræ sententiæ fundamenta, quæ, vel cursim ab ipso perstricta sunt, vel omninò omissa. Denique eorum, quibus profeci authoribus, ab injuriis vindicandis amor, & desiderium ultima ad scribendum fuit causa. Quod si præstitero, benemereri de eruditissimis Viris præmium laboris erit; sin verò, tentasse, satis: quo devinctum ergà illos animum, licet cum meo dedecore, ostendam. Itaque præfationi modum imponens, illud ab amicis Lectoribus præ oculis haberi vellim, me in hac re tractanda, veritatem ante omnia respexisse, summamque, quæ sacris Lectionibus circà earum usum debetur, reverentiam: nihilque in medium prolaturum, quod à primis Ecclesiæ Doctoribus, qui hisce ultimis sæculis floruerunt, testimoniis, ac rationibus fultum non sit. Quo ostendam, derogari minimè hac disputatione Ecclesiæ authoritati; immò in his, quæ dicturus sum, plenè (quantum filio licet) ejus mentem fuisse assequutum. Quæ itaque minùs sapientè dicta fuerint, ingenii mei tenuitati tribue. Quæ verò concludere, remque planè evincere putabis, ab authoribus optimis, quorum lectione profeci, profectum ducas. Deumque ter Optimũ roges, sin minùs eadem tandem mecum sentias, ut nos, diversa opinantes, ad ineffabile lumen, quo disputationes omnes cessant, atque discordiæ, tandem perducatur. VALE.

CAPUT PRIMUM.

LECTIONUM DE SANCTIS *Origo, & usus in Ecclesia ad nostra tempora.*

I.

ACTUM ; DEQUO INTER nos præcipuè dissertatio versatur, antè oculos ponere primò convenit, ut res non omnibus probè nota, ante dissertationem pateat, maximè ad totius disputationis intelligentiam non modò utilis, sed etiam necessaria. Sæculo quinto Lectiones ex Sanctorum Actis depromptæ decreto Concilii Carthaginensis Tertii legi in Ecclesiis cæperunt. *Liceat enim, ait, etiam legi passiones Martyrum, cùm Anniversarii dies eorum celebrantur.* Nequè enim

enim antea ulla de iis mentio reperitur. Quinimò adest Casiani egregius locus, quo usum huiusmodi ante hæc tempora in Ecclesiis introductum adhuc non fuisse, apprimè constat. Cùm enim Monachorum Ægypti nocturnum Officium describeret, Lectionum Scripturarum meminit; sed eas introductas asserit in favorem Scripturæ studioforum, omittique posse, eò quòd, nulla lege præcipiente, legebantur.

2. Usus in Ecclesiis Africæ laudati Concilii decreto permissus, communi aliarum Ecclesiarum suffragio adoptatus statim non fuit. Nam eodem quinto. labente sæculo, adhuc in Ecclesia Romana non legi Martyrum Historias, decretum Concilii Romani septuaginta Episcoporum sub Gelasio disertè probat. De iis enim sic ait: *Sed ideò secundum antiquam consuetudinem singulari cautela in Sancta Romana Ecclesia non leguntur, quia & eorum, qui conscripsere, nomina penitus ignorantur, & ab Infidelibus, aut Idiotis superflua, aut minus apta, quàm rei ordo fuerit, scripta esse, putantur.* Quinimò in Hispaniæ Ecclesiis extat Canon I. Concilii Bracarensis secundi, quo præscribitur, nil, præter Scripturæ verba, in Officiis legi.

3. Concilium Trullanum Canone sexagesimo primo prohibet, in Ecclesiis legere Martyrum Historias, ab Hæreticis, aut imperitis hominibus suppositas. Octavo sæculo cùm Iconomachi Ecclesias Occiden-

Occidentales impugnarent, quòd anonymis, & supposititiis Sanctorum gestis uterentur, Adrianus I. reposuit in defensione pro septima Synodo Carolo Magno directâ, sine probabilibus authoribus nullas historias in Ecclesiis legi, quorum authoritatibus & recipiebantur, & legebantur. Undecimo sæculo S. Gregorius VII. Officium Ecclesiasticum correxit, & expurgavit à corruptelis, quæ in ipsum irreperant. Sed tamen nihil de Lectionibus statuit. Extat ipsius decretum in Gratiani compilatione de Consecratione, distinctione quinta cap. *in die Resurrectionis*. Quo nil fortius excogitari potest ad hanc veritatem probandam.

4. Quo itaque tempore legi cæperint in Ecclesia Romana Lectiones de Sanctis, res est planè dubia. Ex Gregorii Magni Epistola ad Eulogium Alexandrinum collegit Thomafinus *tom. 1. Discipl. part. 1. lib 2. num. 8.* illis temporibus prædictas Historias Romæ non legi. Papebrochius, in Propyleo Maii Conatu Chronico-Historico Romanorum Pontificum *pag. 43.* & Pagius ad annum 302. *num. 22.* elapso sæculo docuere, antiquiores non esse quatuor, aut quinque sæculis. Fallitur propterea Propugnator nobilitatis S. Dominici, cùm asseruit, Adriano I. Pontifice, Lectiones de Sanctis in Ecclesia Romana fuisse introductas. Nam licet emendatum fuerit hujus Pontificis operâ, ad Caroli Magni preces,

Roma

Romanum Antiphonarium, quō utebantur Galli, & ad Romani fidem correctum, ut ex Chronico Sigeberti, & aliis hujus ætatis Scriptoribus constat; nihil tamen circā Lectiones decretum est, quo earum usus in Ecclesia Romana fuisse, probetur. Quinimò explorata res est inter octavi, & noni sæculi authores, digestos fuisse per anni circulum Sermones, & Homilias Patrum, opera Alcuini, sive Albini Flaci, & Pauli Diaconi; silent tamen quidquam ab ipsis elaboratum in Sanctorum Historiis corrigendis, sive digerendis per anni circulum, uti par erat. Quod argumento non exiguo esse potest, quo firmetur, adhuc harum Lectionum usum Romanæ Ecclesiæ consuetudine non fuisse probatum. Nec me latet, Garcolam ex fide cujusdam manuscripti Ordinis, seu Ritualis Romani, in Monasterio S. Galli servati, Adriano I. tribuisse introductionem Lectionum de Sanctis in Ecclesia Romana. Cui assentiri non possum, tum propter hætenus dicta, tum etiam, quia non constat, an integrum, an interpolatum non sit hujusmodi monumentum, cujus antiquitatem etiam ignoramus: an nempè sufficiens sit ad factum hoc sine tergiversatione probandum.

5. Sed ut ut res se habeat, primo Christi millenario introductas, & consuetudine Ecclesiarum probatas Lectiones de Sanctis reperio. Quæ in peculiari-

culiaribus libris, quæ Passionalia Martyrum, sive
Lecttionaria nuncupabantur, extabant, antequàm
Breviarium collectum esset. Quo verò id tempo-
re acciderit, etiam non constat. Antiquissimum
omnium Breviarium Cassinense est, quod Mabilio
in Gallias transtulit. In eo, licet ordo Officiorum
illis temporibus servatus adamussim contineatur;
Lecttiones tamen ibi de Sanctis nullæ sunt. Capere
itaque plura post sæcula ex Ecclesiasticis Libris,
in quibus partes Officii continebantur, Breviaria
contrahi. Diverso planè modo, inæquali industriâ,
& impari labore. Crevit propterea Breviariorum,
sive Summariorum numerus, quoniam cuilibet
Episcopo pro sua Diœcesi propria cudere Brevia-
ria licebat. Extant innumera hujus rei exempla;
sed præfixa brevitæ ea referre non patitur. Puto,
hæc erudito lectori non ignota.

6. Breviarii autem Romani origo ex Offi-
cio Cappellari desumitur. Sæculo decimo tertio,
Nicolai III. Pontificis decreto, Cappellare Officium,
quod sibi etiam adoptaverant Franciscani, ad uni-
versas Ecclesias Urbis translatum est. Quod refert
Radulphus Thungrensis Decanus, de Canonicis ob-
servationibus cap. secundo vigesimo, per hæc ver-
ba: *Clerici Cappellares, sive de mandato Papæ, sive ex
se Officium Romanum semper breviabant, & sæpè alte-
rabant, prout Domino Papæ, & Cardinalibus congrue-*
B bat

bat observandum. Et istud Officium breviatum secuti sunt Fratres Minores. Inde est, quod Breviaria eorum, & libros Officii intitulant secundum consuetudinem Romanæ Curie :: Sciendum, quod Nicolaus Papa III, de genere Ursinorum, qui cepit anno Domini 1277. fecit in Ecclesiis Urbis amoveri Antiphonarios, Gradualia, Missalia, & alios libros Officii quinquaginta. Et mandavit, ut de cætero Ecclesiæ Urbis uterentur libris, & Breviariis Fratrum Minorum, quorum regulam etiam confirmavit. Unde hodie in Roma omnes libri sunt novi, & Franciscani.

7. Cum verò ad orbis Ecclesias præceptum de eodem utendo Officio non extenderetur, in antiquis perstitere moribus. Crescebat in dies Breviariorum numerus, & Typographiæ beneficiò recentè inventæ in immensum usque sæculo quinto decimo augebatur. Non modò Episcopi pro suis Diœcesibus, sed Capitula etiam Ecclesiarum Cathedralium, & quod mirere magis, quædam etiam Collegiatæ Ecclesiæ, peculiaria sibi effingebant, & refingebant Divinorum Officiorum Summaria. Apud eruditissimum Papebrochium articulo 18. num. 3. responsionis ad Exhibitionem errorum, memoria existit cujusdam celebris Breviarii, Ecclesiæ Collegiatæ S. Gedulæ, oppidi Bruxelensis, Diœcesis verò Cammeracensis. Ego verò sæpè vidi, & recognovi Almæ Ecclesiæ Hispalensis Breviarium

viarium, anno sexagesimo tertio sæculi sexti decimi denuò correctum, ad antiquioris fidem, cussum Salmanticæ, collectum à Præcentore Alma Ecclesiæ Didaco Bejarano, autoritate verò Joannis Ovandi Generalis Vicarii pro Illustrissimo, ac Reverendissimo Domino Ferdinando Valdesio, Hispalis Archiepiscopo, qui tunc ab Urbe aberat, quòd Generalis Inquisitoris fungebatur officio.

8. Gregorius IX, Leo X, Clemens VII, & Paulus III, non modò sæpè correxerant, & ad pristinum nitorem reduxerant Romanum Breviarium, sed eorum aliqui etiam cogitaverant de novo condendo, quod universo Orbi inferviret. Ad hoc collimavit labor Stephani Ferrerii in Hymnis Ecclesiasticis, jussu Leonis X, corrigendis. Hùc respexit Cardinalis Quiñonis Breviarium à Cardinalitio titulo S. Crucis dictum: sed adhuc res optatis votis non cedebat, nihilque aliud iis tentaminibus efficiebatur, nisi ut præclari operis molimina jacerentur.

9. Quod ad Lectiones de Sanctis attinet, in relatis tùm Urbis, tùm etiam Orbis, Breviariis animadvertere convenit, eas præcipuè collectas fuisse ex Passionalibus, sive Lectionariis, quibus antè utebantur prædictæ solùm Ecclesiæ, additis, prout ferebat tempus, iis, quæ ad novas Solemnitates faciebant: hac tamèn notâ dignâ differentiâ,

8
quòd in Passionalibus, sive Lectionariis ad longum vitæ omnes continebantur, legendæ ad arbitrium Chori Præsidis; in Breviariis verò summarium harum vitarum collectum est inæquali industriâ, maximâ diversitate, & pro modulo sæculorum illorum, in quibus bonæ artes jacebant, & Criticæ judicium flocci habebatur. Qui notare vellet Breviariorum differentias, tum Ecclesiarum, tum etiam Ordinum, quæ ex illis supersunt temporibus, opere integrò, & volumine non exiguò, Papebrochio authore artic. 18. num. 8. indigeret.

10. Concilii Tridentini temporibus, de Romani Breviarii emendatione, & extensione ad universum Orbem cogitatum est. Garcolas refert, hanc reformationem petiisse Principes, eoque scopum, & finem petitæ correctionis posuisse, ut Missalia, & Breviaria ex solis Sacris Litteris constarent: quod antea Agobardus Lugdunensis contenderat. Episcopi correctionem necessariam judicabant. Res itaque in Concilium delata est, ut fert Palavicinus lib. 24. cap. 8. num. 4. & Patrum votis, Breviarii, & Missalis correctio cum Indice prohibitorum, & Catechismi editione, Romano Pontifici relicta est. Agobardi verò opinio, contraria sanè Ecclesiarum consuetudinibus, optimè à Cardinali Bona, de Divina Psalmodia cap. 16. §. 14. num. 3. exploditur, & eleganti Canone ter-

tio decimo Concilii Toletani IV. de falsitate convicta est.

11. Opus itaque Romani Breviarii corrigendi capere Paulus IV. & Pius IV: at Pius V. perfecit. Congregationem coegit quatuor peritissimorum Virorum. Illius Præses fuit Guiliermus Cardinalis Sirletus, de rebus litterariis Vir optimè meritis: tres reliqui è Dominicana Familia præstantes Viri, fuere Fr. Leonardus de Marinis, postea Archiepiscopus Lancianensis, Fr. Ægidius Foscararius, Episcopus Mutinensis, & F. Franciscus Forerius, Sebastiani Lusitanorum Regis à concionibus. Horum operâ Breviarii emendatio peracta est. S. verò Pius V. opus hoc quo ad usum probavit, ad universam Ecclesiam extendit, & omnes, qui ad Horas tenerentur, illo uti, coegit: iis solum exceptis, qui Breviarium habebant ab Apostolicâ Sede ab initio confirmatum, aut usum, & præscriptionem ducentorum annorum, allegare possent; datâ tamen iis optione mutandi in Romanum, si vellent.

12. Salubri hoc decreto effectum est, ut Italia, Hispania universa, Germania, & ut puto, Ecclesiæ omnes, Ritus Latini Breviarium Pianum recipere, & confirmare usu caperint; iis exceptis, quibus favebat prædictum decretum, nè Breviarium mutarent. Gallis verò non arrisit, antiquumque morem

morem Ecclesiarum servare prosequuti sunt. Garcolas capite sexto asseruit, receptum, atque impressum fuisse anno 1580. per Henricum III, ad Jesuitarum preces; sed tamen in re fallitur. Impressum fuisse, non inficior; receptum ab universis Galliarum Ecclesiis, nego. Res facti est, ab ipsis Gallis nostris temporibus repetita sæpè. Extant duo de hac re inconcussa argumenta, quibus responderi non potest. Alterum desumitur ex Breviario Parisiensi de novo correctum, quod integro post sæculo, anno nempe 1680. prodiit, cum Franciscus Harleus, Præsul Parisiensis, existeret. Alterum verò est idemmet Breviarium, iterum correctum, & cussum anno 1700. Cardinalis de Noalles operâ. De Parisiensi Breviario loquitur Honoratus à Sanctâ Mariâ, tomo primo Reflexionum super regulis, & usu Critices libro primo, dissertatione 2. artic. 5. §. 2: & in Gallorum libris res est obvia.

13. Breviarium à S. Pio editum, brevi, maximâ indiguit correctione, cum typographorum incuriâ, & ignorantia, & hominum audaciâ, & temeritate innumeris scateret erroribus. Clemens VIII, novam correctionem meditatus est, cui operam dederunt eruditissimi, & rei literariæ Principes, Cardinales Cæsar Baronius, Antonianus, Robertus Bellarminus; Præsules Ludovicus de Torres signaturæ Referendarius, Joannes Baptista Bandinus

11

nus S. Petri Canonicus; Regulares Michael Guislerius Theatinus, & Bartholomæus Gavantus Clericus Regularis S. Pauli. Ex quibus describemus postea modum, quem in Lectionum correctione tenuerunt.

14. Urbano VIII, cordi fuit iterum Breviarium corrigere, tum, quia quantum ad Hymnorum metrum poterat corrigi, aliquarum etiam vocum pulsâ barbarie, tum etiam, quia menda quàm plurima ex ignorantia, temeritate, audaciâ, allucinatione, hominum vitiis, in novis editionibus videbantur. Res iterum ad examen vocata, commissâ est doctioribus Viris, quos tunc Roma habebat, undecim numero, singularique virtute præstantes. Hi fuere Aloysius Cardinalis Cayetanus. Præsules Tigrinus Tigrinius, Fortunatus Scacchus Sacrista ex Ordine S. Augustini, Hieronymus Lanuvius Signaturæ Referendarius. Religiosi, Nicolaus Richardus Ordinis Prædicatorum, Sacri Palatii Magister, Hilarion Rancatus Cisterciensis, Jacobus Bulponius Congregationis Oratorii Romani, Bartholomæus Gavantus, Terentius Alciatus Societatis Jesu, qui Historiam Concilii Tridentini, quam Cardinalis Palavicinus perfecit, meditatus est, & prima rudimenta collegit. Lucas Vvadingus Ordinis Minorum. Antonius Caracciolus Theatinus. Horum laboribus, & concertationibus Brevia-

via-

viarium Clementino-Urbanum prodiit.

15. Jam verò nostris temporibus negotium hoc, inter alia, commissum est à Pontificibus Sacræ Rituum Congregationi ; quæ , ut ipsi videtur, consulto Sanctissimo, si quæ mutanda, aut corrigenda in Breviariis animadvertit, paulatim facit, formâ, ut illius Congregationis fert mos, extrajudiciali: ut scribunt Cardinalis de Lucâ in relatione hujus Congregationis, & Hunoldus Plettembergio Societatis Jesu, in notitia Congregationum, & Tribunalium Curia Romanæ, anno 1693. editâ, de hac loquens Congregatione. En brevis Historiarum de Sanctis, quantum ad earum originem, & usum pertinet, descriptio, ex notitiis ferè certis confecta : quæ, quantum ad alia, quæ addi possent, & disputationi subjacent, in Dissertationis decursu, cum vel illis utemur ad argumenta elicienda, vel ad opposita solvenda tan-
 genus, ulterius
 dilucidabi-
 tur.

CAPUT SECUNDUM.

DIFFICULTATIS NUCLEUS,
opinio Soufæ, quid nos contra
sentiamus.

16.

Romanum Breviarium ; quo Sacra-
 rum Precum materiæ continen-
 tur, triplicis generis res continet.

Scripturæ Verba , Patrum Sermones , Homilias, Sanctorumque Historias; ac demum multiplicis generis Preces , quibus Deum nostrum enixè rogamus. De Scripturæ Verbis nulla inter nos , neque inter Catholicos, aut cordatos Viros disceptatio esse potest; cum certò certius supponamus , Deum in iis loqui, fallere, & falli nescium. De Precibus item in Breviario inclusis sermonem etiam minimè inter nos esse, illud in primis convincit, quod non ad rerum veritatem probandam ; sed ad voluntates Divino igne inflammandas ab Ecclesiâ adhibeantur: cui fini satis fit, etiam si pias tantùm considerationes continerent. Ad Historias itaque de Sanctis tota dissertatio dirigitur , quæ facta merè historica complectuntur, nullamque

C

cum

cum rebus, five ad fidem, five ad mores rectè informandos, habeant connexionem. Nam quæ talem affinitatem cum rebus revelatis habent, mera facta non sunt. De iis loquimur, quæ, salvâ fide, affirmari, aut negari possunt, & laudatis correctionibus subjacere. Ut, puta, quo in loco Sanctus aliquis natus sit? an hoc opus, vel illud scripserit? an tale factum patnaverit? qua Urbe mortuus? ubi ejus jaceant reliquiæ? Veræ nè sint, quæ hîc venerantur, cùm alibi eadem cultui publico sint expositæ? De iis minimis loquimur, quæ Ecclesia in cultu Sanctorum decernendo, in quo falli non potest, non respicit: quæque eruditorum indagini, industriæ, ac laboribus relinquit, quibus etiam juvari solet, quosque adhibere dignatur, cùm de Breviario corrigendo cogitandum ducit.

17. Quid in hac difficultate sentiat eruditus Soufa, exposuit prælaudato opusculo, & sæpius dixerat in disputatione de adventu D. Jacobi in Hispaniam. Post Divinas nempe Historias proximè consequi, quæ in Breviario colliguntur. Non modò probabiles esse, sed etiam historicâ certitudine quàm maximâ gaudere. Nil propterea hinc colligit, docendum, aut sentiendum contra Historias in Breviario, Missali, aut Martyrologio insertas. Tantæ certitudinis apud ipsum prædicta sunt, ut primum Historiæ principium prædictam
positio-

15
positionem constituat. Neque his contentus, ulterius progreditur, nobis ostendens, quæ Saussay Tullensis Episcopus, quid Bordonus de negantibus huiusmodi Historias sentiant, de quibus sine temeritatis notâ ambigi non posse, affirmant: ipse verò iudicium de hac re ad quos pertinet, relinquit. Poterat idcirco hæc omisisse, si assentiendum prædictæ qualificationi sibi non videtur.

18. Quantum verò mea, & eruditorum sententia ab his distet, disertis verbis expono. Non una, & eadem de omnibus Breviarii Historiis est ratio. Impar de singulis iudicium efficiendum est. Quæ in eo tamen conveniunt, quod pari veneratione suscipiendæ sunt, & probandæ usu, observantiâ nunquam intermittendâ; nisi quando, quomodo, & quatenus iis uti ad sacras preces jussit Ecclesia. Quantum ad earum veritatem, id ipsum asserimus, quod Adrianus I. nos docuit: *Vitas Patrum sine probabilibus auctoribus minimè in Ecclesia legi, nam ab Orthodoxis, titulatæ & suscipiuntur, & leguntur.* Quæ cum ita sint, illud sine dubitatione colligitur, prædictas Historias à fide authorum, ex quibus erutæ sunt, quantum ad veritatem pendere. Hinc rursus colligere licet, quasdam ex eis certas, quasdam probabiliores, alias probabiles; non nullas verò, si authoris fides, ex quo collectæ intelliguntur, tractu temporis

C 2

poris minuatur, vel omnino vacillet, ejusdem fidei esse, dubiæ nempe, aut nullius. Hoc de Historiis Breviarii, quantum ad veritatem attinet, judicium est. Hæc propugnanda sententia. Sed antea eruditi Sossæ methodus, & quam sequimur, exponenda.

19. Tribus sectionibus eruditi Viri opusculum absolvitur. Prima duas assertiones continet, quibus, autoritatibus Doctorum Hispanorum, & Exterorum exposita fulcitur sententia. Secunda sectio quinque assertiones continet, quibus probatur veritas Historiarum Breviarii ex causis materiali, formali, finali, efficienti, & exemplari. Tertia sectio tres habet assertiones: in iis conatur solutione argumentorum propriam dilucidare sententiam. Primò solvit argumenta, desumpta ex origine Breviarii, secundò ex ejus progressu, tertio ex præsentis, quem habet, statu.

20. Ego verò prolixiorē methodum sequendam statui, ut res ad veritatis statum penitus tractetur. Ostendam, neque ad Fidem Divinam, neque humanam, (si de certâ, & indubiâ sit sermo) assensum, Historiis Breviarii tribuendum, pertinere: harum rerum fidem ex autoribus, aut monumentis desumi, in quorum fidem leguntur: nihilque auctoritatem Ecclesiæ, iis uti præscribentem, quoad earum veritatem testari, cum

cùm eas inferi, aut legi in Breviariis præcipit. Iis
 ita constitutis, ad diversos gradus certitudinis, aut
 probabilitatis has Historias pertinere, ~~comitabitur.~~
 Neque argumentum inevitabile erit : *Res hæc in
 Breviario legitur : itaque certa fide constat.* Ulteriùs
 etiam progrediar & ego, ostendens, nullum piaculum
 committi ab eo, qui Historias prædictas negaverit, si
 quando optimæ rationes, authentica instrumenta,
 coevorum testimonia, aut denique melioris notæ
 authores discedendum moneant. Nulla itaque
 Theologica qualificatione meam sententiam inuri
 posse, ostendam. Quinimo, certitudine Historicâ
 gaudere, invictis rationibus patefaciam. Quæ
 cùm peracta fuerint, ad Soufæ tractatum animum
 convertam. In quo, si authores Hispaniæ, aut
 exteri consulantur, illum præcipuos non habere;
 pro me verò stare, in medium proferam. Causas
 etiam Breviarii, quas persequitur, vel ad rem
 non facere, vel à nostrâ sententiâ discedendum
 non convincere. Rationes denique, quibus
 emolire argumenta nostræ sententiæ contendit,
 fortius in ipsum insurgere, Deo favente,
 aperiàm.

CAPUT TERTIUM.

*FIDES, QUÆ LECTIONIBUS DE
Sanctis tribuitur, ad Divinam non
pertinet, neque ad humanam
indubiam reduci
potest.*

21. **L** Ectiones de Sanctis in universum
confidero, cum de illis assero ad
fidem Divinam non pertinere,
neque reduci posse ad certam fidem humanam.
In primis, fide Divinâ non credi, etiam fatetur
eruditus Soufa num. 2773: & suadent sequentia
argumenta. Quæ fide Divinâ creduntur, immobi-
lia sunt, & irreformabilia, neque ulli subjacent
mutationi; atqui Historiæ de Sanctis diversis cor-
rectionibus, & reformationibus subjacere, tempo-
ribus S. Pii V, Clementis VIII, & Urbani VIII, &
nostris temporibus mutari possunt judicio S. Ri-
tuum Congregationis, cui hæc Provincia à Roma-
no Pontifice demandata est: itaque ad fidem Di-
vinam non pertinent. Rursus. Quæ fidei Divinæ
sunt, ab universis Catholicis, toto terrarum Orbe,
reci-

recipiuntur, & immutata creduntur; jam verò ex relatione originis, & progressus Lectionum constat, Breviarium Romanum neque à Gamis receptum, neque à Religionibus, aut Ecclesiis privilegiatis in Bullâ S. Pii, usu comprobatum: ergo quæ in illo leguntur Historiæ, ad Divinam fidem non pertinent.

22. Neque verò Theologicæ veritates sunt, quæ ex revelatis per certas consecutiones, aut probabiliore eruantur. Nam, qui hoc asseruerit, tenebitur, duo ostendere: alterum, quodnam sit principium revelatum, in quo hæc contineantur? alterum verò, vim illationis certam, aut probabiliorem esse. Quod hætenus ego demonstratum non vidi. Neque etiam, si negaretur veritas Historiarum, in Breviario insertarum, colligi posset, aut suspicari, talia negantem malè de Romani Pontificis authoritate sentire. Nam, asseri à Romano Pontifice res hujusmodi, authoritate, quâ pollet infallibili, dici non potest; nisi simul dederis, prædicta ad fidem Divinam pertinere: quod uterque nostrum æquè negat.

23. Ad fidem ergo humanam pertinet assensus, qui laudatis Lectionibus tribuitur. Ad fidem, inquam, suâ naturâ fallibilem, in qua nil prudenter creditur, quod gravibus fundamentis non nitatur: in qua etiam prudentiæ est non exigua

guæ nil temerè admittere. Fidem tamen, quæ iis tribuitur, certa non est, si in universum confiderentur. *Breviario* Quod evincere ad evidentiam usque, mihi videor, primò ex authoritate Pontificum, Gellasio nempe I, Adriani I, Pii V, Clementis VIII, Urbani VIII. Quorum testimoniis conficitur, probabilia solùm esse, quæ in *Breviario* leguntur, de Sanctis gesta. Expendam verò horum Pontificum textus sequenti capite.

24. Eadem veritas secundò ex Doctorum dictis stabilitur. Non conveniunt in veritate omnium Historiarum asserendâ. Itaque res certa, & indubia inter authores non est, quæ in *Breviario* inferitur. Sententiam, quam sequor, innumeri authores ante, & post correctionem, tenent. Agmen ducit doctissimus, & eruditissimus Cardinalis Turcremata in *Decretum* dist. 5. cap. *Sancta Romana*. Sequuntur Melchior Cano de locis lib. 11. cap. 6. Ambrosius Morales ante lib. 9. *Historiæ Hispaniæ*. Ludovicus Vives. Cardinalis Baronius in *adendis* ad num. 10, columnâ 1098, & tom. 2. ad annum 302, numer. 103. Cardinalis Roberto Hispaniarum Generalis Inquisitor de *Roman Pontificis authoritate extra Concilium* tom. 1. lib. 2. cap. 13. à num. 29. ad 32. Cardinalis Bona de *Divina Psalmodia* cap. 16. parag. 6. num. 2. Cardinalis Ursinus, qui postea creatus Pontifex, Bene.

Benedicti XIII sibi nomen imposuit, in Dissertatione de S. Bartholomæi Reliquiis Benevento indicatis, anno 1694. editâ, artic. 7. Nicolaus Antonius in Bibliotheca veteri lib. 5. cap. 1. num. 16. Holstenius in opusculis Romæ editis anno 1663. Henschenius, & Papebrochius, cæterique hujus præclarissimi Operis Continuatores diversis in locis, quos referre, longum esset. Sed præcipuè Papebrochius dilucidè, & accuratè rem tractat in responsione ad Exhibitionem errorum art. 17. & 18. Eandem confirmant sententiam Gavantus in Thes. Sacror. Rituum sect. 5. cap. 12. num. 16. Emmanuel Schelstrate non semel idem docuit in Antiquitate illustratâ. Doctor Madera de Sanctis Granatensibus. Doctor Ferreras part. 16. cap. 2. & part. 12. num. 13. Magister Frater Hyacinthus Serry in opusculo de Monachatu D. Thomæ anno 1725. edito, cap. 8. pag. 76. num. 5. Michael à S. Maria in opere, quod contra adventum D. Jacobi in Hispaniam scripsit. Magister Segura in Norte-Critico, sive Critica en la Historia, idiomate Hispano scriptâ, & jam bis cusa. Ex Gallis, & Belgis nostram asserunt sententiam innumeri viri virtute, & doctrinâ præstantes, quos numerare omnes, impossibile, præterire præcipuos, ingratitudinis esset. Inter hos numerandi sunt Natalis Alexander, Tillemontius, Fleuri, Thiers, Baillet,

Moreri verbo *Breviario*, Pagius ad annum 302.
 S. Marcellini, Desirantius, Christianus
 Lupus.

25. Relati authores, numero, religione,
 dignitate, & doctrinâ præstantes, dilucidè negant
 hujus illationis vim: *Historia hac in Breviario legi-*
tur: ergo certa ei fides tribuenda est. Pro omnibus
 loquuntur ante correctionem Melchior Canus, &
 post illas Nicolaus Antonius, quorum. ille post-
 quam rem accuratè tractaverat lib. 11. de locis
 cap. 5. in responsione ad 13. argumentum, ita
 concludit: *Maneat, Divorum gesta, quæ in Ecclesia*
legi solent, despici nullo modo oportere. Quamquam non
nulla ex his incerta sunt, apocrypha, levia, falsa. Nam
& pleraque credibilia, ac vera sunt, quædam etiam cer-
ta. Nicolaus Antonius lib 5. Bibliothecæ veteris cap.
 1. num. 16. similia habet: *Solemne quidem recitatio*
harum Historiarum, in Ecclesiis, aut foris; admissioque
in Ecclesiasticos libros, non eatenus quidquid continent,
vero mancipant. Quin sæpissimè incerta, immo & falsa
quædam, absurdaque in eis legantur. Quem insigniter,
ac ut viros probos, judicioque subactò utentes decem
locum pertractarunt Ludovicus Vives, Melchior
Canus, Papirius Massonus,
aliique hujus com-
matris.

CAPUT QUARTUM.

*VERITAS HISTORIARUM DE
Sanctis ab authoribus, ex quibus sunt
erutæ, unice pendet.*

26. **E**ia age, nec fidei sunt divinæ; nec humanæ indubiæ, Historiæ Sanctorum, quæ in Breviario leguntur. Quare, ut ulteriùs progredi possimus, illud inquire debet, quo nempe earum veritas, seu verisimilitudo pendeat? Num in earum authores unice referatur? Num ab Ecclesiæ auctoritate, eas proponente ad Officiorum usum, veritatis aliquid accipiant? An denique correctorum diligentia, & doctrinâ temporibus Clementis VIII, & Urbani VIII, qui huic rei navarunt operam, ad illum certitudinis gradum devenerint, ut ulteriùs perfici, dilucidari, aut corrigi non possint. In his dubitationibus ego sic statuo: veritatem prædictarum Historiarum ex earum authoribus tantum desumi; approbationem verò Breviarii, aut Læctionum quoad earum usum, veritatem, aut verisimilitudinem earundem non respicere: ac denique,

licet Breviarium nullum Clementino-Urbano perfectius unquam extiterit, ante illius editionem, postea tamen, quantum ad Lectiones attinet, perfectius quid in eo genere in lucem edi: cum nimirum Romanus Pontifex novam correctionem meditaretur. Cum autem hæc tria probavero, rem tenere, mihi videor. Probabo autem primum hoc capite, secundum verò, & tertium sequentibus.

27. Gelladius I. in Concilio Romano septuaginta Episcoporum, de gestis Martyrum, & Sanctorum Historiis loquitur, docetque, quomodo hæc recipiantur, & legantur à Catholicis. Duo tradidit ad rem nostram maximè opportuna. Primum, Historias Martyrum ab Anonymis, aut Pseudonymis authoribus compositas, & ab infidelibus, aut idiotis interpolatas in Ecclesia Romana idcirco non legi. *Ideo secundum antiquam consuetudinem singulari cautela in Sancta Romana Ecclesia non leguntur, quia & eorum, qui conscripsere, nomina penitus ignorantur, & ab infidelibus, aut idiotis superflua, aut minus apta, quam rei ordo fuerit, scripta esse putantur.*

28. Alterum, quod tradit Gelladius in eodem Concilio de vitis Patrum, quas vir beatissimus Hieronymus scripsit, de actis B. Sylvestri, de scriptis inventionum Crucis Dominicæ, & Capitis S. Joannis Baptistæ, est æquè per opportunum.

num. Nam de Historiis, ab authoribus satis notis descriptis, sic fidem adhibendam statuit. *Novelle*, inquit, *revelationes sunt, & non nullas* ~~Carthaginiensis~~ *legunt; sed cum hæc ad Catholicorum manus pervenerint, Beati Pauli Apostoli sententia præcedat: omnia probate, quod bonum est, tenete.* Ex his duobus locis colligitur, Historias de Sanctis, ab Anonymis compositas, aut interpolatas, aut de veritate jure suspectas, posse non credi, quæ juxta Ecclesiæ antiquum usum non legebantur. Atque etiam, quæ ex authoribus notis leguntur, eorum stare fide, nihilque præterea à Gellasio in earum Lectione requiri.

29. Eadem veritas ostenditur ex Adriani I. litteris ad Carolum Magnum pro defensione Concilii secundi Nicæni actione 5. paragrapho *ex sensu*, quæ extant in editione Conciliorum Patris Harduini tom. 4. fol. 811, ubi ita Adrianus loquitur: *Vitæ enim Patrum sine probabilibus authoribus minime in Ecclesia leguntur. Nam ab Orthodoxis, titulatæ, & suscipiuntur, & leguntur.* Ita respondet Iconomachis objicientibus, vitas Patrum, quorum ignorabantur authores, non esse prorsus idoneas ad testimonia danda, & ad hæc, quæ in contentionem veniunt, confirmanda. Responsione autem expositâ hæreticorum argumentum planè labitur, & nostra sententia inde exurgit: veritatem scilicet

20
cet prædictarum Historiarum in suos referens au-
thores. Atque etiam convincitur usus Ecclesiæ uf-
~~rectius~~ que ad octavam sæculum, legendi hujusmodi ope-
ra in authorum fide, à quibus scriptas esse, perhi-
bebatur.

30. Aliud argumentum inde peto , quod
licet ab Adriano I. usque ad S. Pium V. plurimæ
extiterint circa Divini Officii reformationes , non
nullaque Pontificum decreta, primo relata capite,
nihil circa Lectiones innovatum reperitur. Neque
siquis de his interea sermo incidit, diversus à præ-
dictâ doctrinâ esse videtur ; imò Ecclesiæ praxis
ante, & post Breviaria edita , in authores refun-
dendi earundem Historiarum veritatem convin-
citur. Cùm enim Legendaria in Ecclesiis, seu Pas-
sionalia extabant , ex authoribus desumptæ erant
Historiæ , quæ in iis inferebantur , in eorumque
legebantur fide. Quod si non nihil in iis omis-
sione peccatum, aliquando reperiatur, sæculis bar-
baris, & Collectorum imperitiæ tribuendum est.
Cùm verò Breviaria cæperunt contrahi ex autho-
ribus, aut Legendariis, Martyrum vitæ desumptæ
sunt, suppositis, vel notatis eorum nominibus.
Quod non semel in nostris Breviariis dilucidè ex-
primitur. Hac verò Ecclesiæ praxi docemur, His-
torias, quæ in Ecclesia leguntur, à suis authoribus
quoad veritatem tantùm pendere.

31. Aliud non minus efficax argumentum ex Bulla S. Pii V, Breviario præfixâ, eruitur. ~~Probat enim laborem in perficiendo Breviario collatum: illo uti jubet; & hæc inter alia, ad rem nostram addit. Cum intelligeremus eos in rei confecti-
one, ab antiquis Breviariis nobilium Ecclesiarum Urbis, ac nostræ Vaticanæ Bibliothecæ non discessisse, gravesque propterea aliquot eo ingenere scriptores sequutos esse; ac denique remotis his, quæ aliena, & incerta essent, de propria veteris Officii summa nihil omisisse; opus probavimus, & Romæ imprimi, impressumque divulgari jussimus. Quibus verbis luculenter ostendit, veritatem Historiarum ex antiquis Breviariis, gravibusque authoribus defluere, quos periti viri, quibus ea est provincia demandata, sequuti sunt. Quod si Breviarium asserat probavisse, intelligendum est de illo Breviario, cujus Lectiones de Sanctis in authores retulerat; nihil circa earum veritatem decernens, nisi quod gravi nixæ fundamentò eò tempore judicabantur.~~

32. Ex correctionibus Clementinâ, & Urbanâ aliud non minus efficax propositæ veritatis conficitur argumentum. Cum enim ab erroribus, five typographorum incuriâ, five hominum audaciâ, statuisset purgare Breviarium S. Pii Clemens VIII, Lectiones de Sanctis non ad fidem Breviarii S. Pii originalis, sed ad Authorum scripta examinatæ

minatæ sunt, atque ita probatæ. Quapropter ostensum est, veritatem prædictarum ab authoribus historicis, seu antiquis monumentis, unice manare. Res eadem evidentiùs inspicitur in quodam facto, cui ipsa correctio præbuit occasionem. Adventus D. Jacobi in Hispaniam, tanquam res certa in Breviario S. Pii legebatur. In Clementinâ verò correctione ejus fides ad peculiarem Hispaniæ traditionem redacta est. Id vehementer displicuit Hispanis, ut par erat, Rexque noster iterum examinari hanc rem consequutus est. Producti sunt eruditissimorum virorum libri, quibus adventus D. Jacobi invictissimè probabatur. Quo factò red-
 dita est Breviario, quæ ab illo ablata fuerat, clau-
 sula: & nobis ostensum est, similes veritates non ex insertione in Breviario, sed ex authoribus, & documentis pendere. Nam res eadem modò absolute, modò cum addito, in Breviariis diversis temporibus collocata est. Cùmque variationem in Clementinâ correctione fieri conarentur Hispani, audiretque Roma, ad scripta, ad disceptationem, ad antiquorum testium examen ventum est, Breviarii insertiones nihil morantes. Quo etiam ex facto aliud colligo non inopportunist. Quanti scilicet in his correctionibus potuerint privatæ Correctorum opiniones. Adventus enim D. Jacobi in Breviario Piano descriptus, quem plurimi fulcie-

fulciebant testes, & nulla ratio acriter impugnabat, peculiari Cardinalis Baronii opinione ad minorem certitudinis gradum redactus est.

33. Venio jam ad Urbani VIII correctionem. Quid in eâ circa Lectiones fuerit actum, in Bulla Breviario affixa disertè asseruit. Ex priscis enim, & probatis authoribus collecta, quæ in illo legebantur, Sanctorum gesta. In illorum itaque auctoritatem assensum retulit. Quod autem elevare, quæ hæcenus diximus, mihi maximè videtur, illud est, prædictas Historias si ad indubiam veritatem reducere in animo fuit Urbani, cur antiqua Breviaria à Clemente, & Pio correctæ non consuluit; sed priscos, & probatos authores quæsit, ut illorum fides stabiliretur? Si enim hæc Pontificum auctoritate quoad veritatem probarentur, non minorem à S. Pio V, & Clemente VIII. veritatem accepissent, quam ab Urbano VIII accipere unquam poterant. De rebus itaque à S. Pio probatis examen de novo aperitur à Clemente VIII: & quæ ab hoc fuerant probata, iterum ab Urbano VIII. examen vocantur, & Historiarum veritas ab authoribus antiquis ubique fulcitur. Quapropter approbationes ejusmodi veritatem Historiarum respicere, asserendum non est.

34. Optimè ad rem nostram loquitur Gavantus locò superiùs citatò, qui Clementinæ, &

Urbanae correctionibus interfuit. De Lectionibus
 secundi Nocturni, quas modò habemus, asserit, re-
 cognitæ, & approbatas fuisse sub Clemente VIII à
 Cardinalibus Bellarminò, & Baroniò. Jam verò ad-
 dit rejectas fuisse falsas, & parum probabiles His-
 torias. Probabiles verò, de quibus inter authores
 dubium vertebatur, retentas fuisse, quamvis oppo-
 sitæ sententiæ à pluribus reciperentur, ne in iis
 mutasse omnia viderentur. *Quas nunc habemus se-
 cundas Lectiones ex Historiis Sanctorum, eæ fuerunt à
 Cardinalibus Bellarmino, & Baronio recognitæ, & ap-
 probatæ sub Clemente VIII, qui rejecerunt ea omnia,
 quæ jure merito revocari poterant in dubium. Qua in re
 perdifficili, visum est illis ad Historiæ veritatem bona fi-
 de restituere Sacras Lectiones, idque minima, qua fieri
 potuit, mutatione: immo quæ controversa erant, alicujus
 namque gravis authoris testimonio suffulta, aliquam ha-
 berent probabilitatem; retenta sunt, eo modo, quo erant,
 cum falsitatis argui non possint; quamvis fortassè alte-
 ra sententia sit à pluribus recepta. Prosequitur mo-
 dum, quem in Chronologicis, Ordinationibus Pon-
 tificum, & Patrum locis restituendis tenuerunt
 quem locum opportuniùs alibi expendam.*

35. Non leve argumentum inde peto ve-
 ritatis initio propositæ, quod scilicet Lectiones ex
 Breviario ablatae, ut, puta, S. Georgii, S. Ursulae, &
 Sociarum, & hujus generis aliae, quas in Urbano
 Breviario

Breviario non habemus, ideo fuerint expunctæ, quia authores, à quibus narrabantur, nullius esse fidei censoribus est vitum. Imò ea omnia, quæ Gavantus retulit, in Clementinà correctione fuisse omiſſa, non aliâ de cauſâ ablata fuêre, niſi quòd ſuppoſitiis, aut falſis niterentur authoribus. Itaque, quæ in ipſo manſerunt, vel ipſi de novo inſeruntur, non aliâ fide pendent.

36. Denique Hiftoriarum naturâ eadem veritas patet. Facta ipſa contingentia, quibus Hiftoria conſtat, cùm percipi in ſe, aut in eorum cauſis à nobis non poſſint; neque effectus poſt ſe relinquant, ut plurimùm, quibus dignoſcantur, vel ex divinâ revelatione, vel ex humanâ fide cognoſci tantummodo valent. Cùm autem Hiftoriæ Breviarii ad fidem divinam non pertineant, humanâ credi neceſſe eſt. Jam verò humana fides in idoneos teſtes, vel apta inſtrumenta reſolvitur. Ex his igitur fides, & prædictarum veritas deſumitur. Plurima occurrebant, quibus propoſita veritas ulterius probabatur; ſed his parcere in animo fuit,

ne res adeò clara argumentorum
multitudine obſcurior
redderetur.

CAPUT QUINTUM.

*VERITAS HISTORIARUM DE
Sanctis nullo modo asseritur à Ponti-
ficibus, illas probantibus, aut pro-
ponentibus ad usum Of-
ficiorum.*

37. **V**eritas præsentì capite probanda,
brevis, sed efficaci ratione constat.
Si enim daretur vel unum Ro-
manorum Pontificum decretum,
vel una Conciliorum definitio, qua Historiarum
Breviarii certitudo assereretur, vel iudicio reflexo
eas esse veras affirmaretur, finita lis esset: manus
victas darem, nam rem teneres. Quod si priùs
terra feret stellas, cœlum findetur aratrò, quàm
impleri hæc possint, fateri debemus, veritatem præ-
dictarum Historiarum à Romanorum Pontificum
authoritate nullo modo diffluere.

38. Triplici consideratione respicit D. Tho-
mas quodlibetò octavo, articulo ultimò, Romanum
Pontificem loquentem. Primò de rebus ad fidem,
vel mores pertinentibus: secundò de peculiaribus
factis:

factis: tertio verò de rebus connexis cum fidei
veritatibus, aut morum doctrinis, uti cum Sanctis
apotheosin decernit, vel Religiones approbat, aut
de his similibus nos docet. Qua suppositâ doctri-
nâ, consideremus & nos Romanum Pontificem
de Breviarii Historiis loquentem. Jam verò in his
non loqui de rebus fidei, cap. 3. ostensum est:
nec de rebus connexis cum fidei veritatibus, cap.
2. supposuimus. Itaque considerare illum solum-
modo possumus, ut loquentem de peculiaribus
factis. Qua consideratione docuit D. Thomas, ut
privatum Doctorem loqui Pontificem, & idcirco
falibili autoritate. Rursum, quæ incerta sunt, per
additionem falibilis autoritatis indubia non red-
duntur. Hæc satis erant ad veritatem probandam:
sed juvat, rem hanc prolixius expendere.

39. Duo sunt, quæ dubitationem huic ve-
ritati parere possunt. Alterum, quod Breviarium
approbatum fuerit à S.^o Pio V, qui disertè de illo
ait: *Opus probavimus*. Alterum, quod prædictæ Lec-
tiones legendæ proponantur in Ecclesiis à Ponti-
ficibus. Sed neutrum horum, vel utrumque, pro-
bat, veritatem Historiarum de Sanctis, à Pontifici-
bus asseri. Breviarium probavere, collectionem
nempe præcum, & Lctionum, Ordinem partium,
& dispositionem: quis neget? usum etiam propo-
sitarum Lctionum fuisse præscriptum, neuter nos-
trum

trum dubitat. Sed cuilibet harum partium sua propria servatur veritas. Quæ ex Scripturâ sunt, in-
~~talibina sunt~~ cætera, ut plurimum, humanâ fide,
 cuilibet respondente, tenentur.

40. Patrum scripta probata esse ab Ecclesiâ,
 & in Ecclesiis legi, Breviarium ipsum ostendit.
 Sed tamen non omnia, quæ continent, quoad ve-
 ritatem iudicio Ecclesiæ probata sunt. Ab his dis-
 cedere, salvâ reverentiâ Patribus debitâ, licet. Vi-
 de, quid ipsi Sancti Patres nos doceant. S. Hie-
 ronymus in epistolâ ad Ctesiphonem ait : *Aliter*
habendi sunt Apostoli, aliter reliqui tractores. Illos
semper verum dicere, istos in quibusdam ut homines er-
rare contingit. S. Augustinus in epist. 19. ad S.
 Hieronymum idem confirmat. *Alios, inquit, ita*
lego, ut quantalibet Sanctitate, doctrinaque præpolleant,
non ideò verum putem, quia ita senserunt ipsi, sed quia
mibi vel per authores Canonicos, vel probabili ratione,
quod à vero non aberrant, persuadere potuerim. De
 argumentis etiam, quæ non ex Scripturâ, sed ex
 Patrum scriptis Theologia eruit, hæc docuit D.
 Thomas 1. part. q. 1. art. 8. ad 2. *Utitur autem*
authoritatibus aliorum Doctorum Ecclesiæ, non qua-
si argumentando ex propriis, sed probabiliter. Idem
 confirmatur ex Decreto Gratiani .cap. Nolle
 3. dist. 9. Ubi Barbosa ostendit, Sanctorum Pa-
 trum dicta non esse necessariò pro lege admitten-
 da.

da. Sunt etiam multa, quæ ab ipso Augustino traduntur, quorum contraria placuerunt Hieronimo, et alia, quæ, etsi ad religionem, & fidem pertineant, possunt in controversiam deduci, & examinari, an sint contraria veritati, quæ eo tempore latebat, postea verò in lucem prodierit, Ecclesia Romana definiente::: Sanctorum virorum scriptis eandem fidem tribuere, quam jubet Gelasius tribui Epistolæ S. Leonis ad Flavianum Constantinopolitanum, mera est allucinatio, & temeritas viri parum intelligentis::: Duorum Sanctorum Patrum autoritas in iis, quæ ad sacras litteras, & doctrinam fidei pertinent; probabile quidem argumentum subministrare potest, firmum verò non est.

41. Innumera hujus rei exempla suppetunt: pauca verò innuam. Non modò Lectiones de Sanctis, sed etiam Patrum Sermones, aut Homiliæ, quæ quibuslibet diebus leguntur, eadem Romanorum Pontificum autoritate afficiuntur: quorum jussu in Breviariis sunt inserta, & decretis ab Ecclesiâ leguntur. Quæ cum ita sint, quære licet: cum Patres in eodem Scripturæ exponendo textu contrariantur, diversisque eorum expositiones diebus leguntur, quamnam ex iis judicio Ecclesiæ quoad veritatem probatam existimabimus? Dissentire inter se ambas expositiones, supponimus.

Pro:

Probatam utramque ab Ecclesiâ, asserimus. Am-
~~bas~~ autem esse veras, affirmare non possumus.
 Quod si, aut utramque, aut nullam veram dicere
 ex probatione à Pontificibus conveniret, conclu-
 dere necesse est, approbationes has hujus esse ge-
 neris, quæ veritatem decernendam non respiciant.

42. Asceticorum librorum pro fidelium
 privato usu, & utilitate ab Ecclesiâ probata lectio,
 quæ hætenus diximus, pari ratione confirmat.
 Piarum considerationum multitudo sunt referti:
 utiles quidem ad pietatem fovendam maximè; sed
 res, quæ ita considerantur, utrùm pariter eodem
 modò acciderint, non æquè affirmatur, nec ab Ec-
 clesiâ quidquam in id decernitur, cùm planè di-
 versas Fidelium considerationes legi, & usui esse
 permittat. Exemplo esse possunt ea omnia, quæ de
 Christi Domini vitâ Canonici authores, aut anti-
 qui Patres siluerunt. De iis enim plures circumfe-
 rantur, sive privatas, dicas revelationes, sive devo-
 tas animi considerationes, quibus plures refert
 quæstiones Illustrissimus, & doctissimus Vir Cor-
 dubensis Episcopus Siuri in expositione Evangeli-
 orum. Toto hoc opere mirandus est labor, quem
 infumit in considerationibus his inter se opposi-
 tis, congruenti nexu foederandis; sed non semel
 illi necesse est harum nonnullas considerationes
 relinquere, falsasve putare.

43. Quæ omnia clarissimus, & omni eruditione conspicuus vir Cardinalis Turrecremata in expositione Decreti ad distinctionem 15. cap. *Sancta Romana* complexus est. Quo quidem in loco duas aureas protulit sententias, ita ad præsentem tractationem facientes, ut unâ avulsâ, altera non deficiat, ad veritatem stabiliendâ. Quærit ibidem 2. utrum Sanctorum Patrum opuscula ab Ecclesiâ recepta, sint etiam ab eâdem approbata? Negativè respondet, & hæc colligit opportuna. *Secundo modo etiam aliqua Sanctorum Patrum opuscula recipit Ecclesia ad usum Lectionis; sive ad expositionem Sacrae Scripturae, sicut opuscula Sanctorum Patrum in Commentis, sive in Homiliis Sacrae Scripturae; sive ad doctrinam morum sicut sunt opuscula Sermonum Sanctorum Patrum; sive ad commemorationem glorie triumphorum Sanctorum Martyrum, & vitæ gloriosissimorum virorum, sicut sunt opuscula gestorum, & Historiarum Sanctorum, & vitæ Patrum; sive ad ordinem divinorum Officiorum, ad quæ de opusculis Sanctorum Patrum multa assumpta sunt. Hæc autem opuscula licet Ecclesia sunt recepta ad usum Lectionis, & cum veneratione iis utatur, tamquam probabilibus; non tamen sunt approbata, ut non liceat aliter sentire, aut exponendo, aut interpretando, aut tamquam ipsi opusculorum authores censerunt, aut interpretati sunt. Unde Augustinus in Epistola ad Fortunatum: neque quorumlibet*

libet dispositiones, & expositiones quamvis Catholicorum
 & laudatorum hominum, velut Scripturas Canonicas ha-
 bere tenemus; ut non liceat: salva honorificentia, quæ
 illis debetur hominibus, aliquid in eorum scriptis impro-
 bare, atque respuere, si fortè invenerimus, quod aliter
 censerunt, quam veritas habet; divino adjutorio ab aliis
 intellecta, vel à nobis. Talis ego sum in scriptis alio-
 rum, quales volo esse intellectores meorum.

44. Quærit 2, laudatus Cardinalis, utrùm
 ex probatis Sanctorum Patrum opusculis omnia, &
 singula, quæ in eis dixerunt, approbata censean-
 tur? Negativè etiam respondet: quod proprium
 solius Sacræ Scripturæ sit, nihil falsi continere.
 Verba ejusdem Cardinalis non refero, ne in lon-
 gum res eat. Ex relatâ ejus sententiâ colligitur,
 quod licèt probatum ab Ecclesiâ Breviarium quo-
 ad veritatem diceremus; non omnia in eo con-
 tenta, & singula extra dubium remanerent, cum
 id sibi in approbationibus similium Ecclesia non
 proponat.

45. Venio jam ad alterum, caput, ex quo
 colligebatur, veritatem Lectionum ab Ecclesiâ as-
 seri, quod nempè ab eâdem legendæ proponantur.
 Sed eodem modo, quoad usum probatas ab Ec-
 clesiâ dixi, propositas etiam assero. Et quo pacto
 earum veritatem non probatam ostendi, eodem
 prorsus in propositione illarum veritatem non res-
 picere,

picere, etiam, atque etiam contendo. Similia hæc sunt, ex dictis hactenus ferè probata: sed addam alia, quibus dilucidius firmantur. Primo, insignis Theologus Joannes Gerson Parisiensis Cancellarius, 2. tom. operum, libello, qui inscribitur *Declaratio veritatum, quæ credendæ sunt de necessitate salutis*, loquens de Sanctorum Lectionibus, sic statuit: *Magis hic attenditur id, quod pia recogitatione fieri potuit, quàm illud, quod factum est. Et hoc apud Oratores celeberrimum reperitur, qui ex aliorum personis dicunt ea, quæ personæ non dixerunt, sed quæ dicere potuerunt, sicut in legenda Beatae Agnetis, & S. Sebastiani.* Eximius Doctor, quem ad astra (ut ejus scripta merentur) eruditus Sousa effert, disertè docuit, Lectiones de Sanctis ab Ecclesiâ proponi sub ratione piarum, & probabilium Historiarum. Ita loquitur tom. 3. in 3. part. disput. 83: *Quo circa in Ecclesiasticis Officiis oportet distinguere ea, quæ ab Ecclesia proponuntur tantum ut humana fide certa, aut probabiliora, ut sunt Historiæ Sanctorum, & alia similia, quæ tantum proponit Ecclesia ut piè, & probabiliter credita. Piè autem, & probabiliter credita, si quantum ad veritatem examinarentur eo rigore, ac crisi, quo Historiæ nostro sæculo discutiuntur, inveniri possent plura, etiam minùs probabilia, quædam falsa, & nonnulla apocryphis niti.*

46. Certitudinem itaque non respicit in his

ad Lectionem proponendis Romanus Pontifex. ~~Quod etiam~~ loculentissimis verbis docuit Anna-
 lium Parens in Appendice ad decimum tomum:
 cujus etiam verba in posterioribus editionibus ex-
 tant tomo secundo ad annum 301. in vitâ S. Mar-
 cellini num. 103. Post editum, inquam, de Mar-
 cellini lapsu iudicium, post Breviarium tempore
 Clementis VIII ab eodem Cardinali quoad Histo-
 rias correctum, mirabantur plurimi eruditione
 præstantes viri, relictas fuisse in Breviario Lectio-
 nes, quibus ejus lapsus, & Sinuessanum Concilium
 referabatur. His satisfacit, verbis, quæ sequuntur:
*Porro iis addere ista compellimur, quod post vulgata ista nostra, diligenterque examinata à viris sanè doctis, eosdem scriptis suis vehementissimè nos compellasse, indignè ferentes, Marcellini Papæ integritatem malè tradi-
 duci Commentitiis actis illis nullius ponderis existentibus, levissimisque argumentis (ut ajunt) nomen Marcellini ab omnibus benè acceptum, & magnæ aestimatio-
 nis habitum, infamari; asserentes, acta illa non nisi calidè excogitatum commentum fuisse Donatistarum; idque validis sanè argumentis probare conati, de Martyrologio, atque Breviario Romano quærentur, quod ista in Ecclesia recitanda contineant. Sed sciant (vellim) Romanam Ecclesiam antiquitatis tenacissimam, quæ ante octingentos annos ita publicè lecta reperit, haud adeò facile convellenda, quamvis sibi valdè molesta putavit.*

Cate-

Ceterum eandem ipsam Romanam Ecclesiam non sicut Evangelium (quod Gelladius monuit) legere consuevisse, vel legenda proponere quaelibet Sanctorum acta, sed potius ea cuncta Apostolica illa lance libranda relinquere; omnia probate; quod bonum est, tenete. His, & similibus Baronii sententiis collegit, & probavit nostram sententiam Magister Serry in opusculo de Monachatu D. Thomæ, ex Baronii mente.

47. Negavit Eminentissimus vir Cardinalis Rocaberti lapsum S. Marcellini, tom. 1. de Romani Pontificis authoritate extra Concilium, lib. 2. cap. 13: cumque numero 2932. sibi objecerit Romani Breviarii de hac re affirmationem, respondet primò, Ecclesiam solùm à nobis exigere, ut hisce Historiis fidem eâ ratione adhibeamus, quam eadem merentur facta. Atque in hanc rem affert laudatum superiori numero Baronii testimonium. Respondet secundò, Ecclesiam in Sanctorum factis Historialibus, sicut in iis, quæ ad eorum attinent cultum, sequi, quod communiter receptum est, quodque ad probabilem opinionem, gravissimorum authorum nixam iudicio, sufficit; quin hinc deducatur, non posse nos oppositum probabiliter opinari: cùm Ecclesia ea, quæ in Sanctorum actis continentur, credenda non proponat. Sic in solemnitate Sanctorum Martyrum Januarii, & Sociorum legitur Homilia Sancti Hilarii in vigesi-

gestimum quintum caput S. Matthæi, qui asserit, Nicolaum ex septem Diaconibus unum, parentem fuisse Nicoraitarum; cum tamen Eusebius, & Sancti Ignatius Antiochenus, & Clemens Alexandrinus id negent.

48. Benedictus XIII in dissertatione de reliquiis S. Bartholomæi, Benevento vindicatis, quam, dum Cardinalis esset, composuit, articulo 7. rem nostram enucleatius tractavit: ita verò habet: *Breviarium maximæ quidem authoritatis esse, in iis, quæ per se ad cultum Ecclesiasticum attinent; minoris tamen ponderis esse in privatis factis, aut gestis, quæ in vitis Sanctorum ex occasione referuntur; ita ut efficax argumentum inde peti non possit; ubi præsertim antiquiora monumenta adversantur. Neque enim Ecclesia ipsa, quæ illis utitur, inconcussæ, infalibilisque veritatis judicat, quæcumque Breviariis sunt inserta; cum multoties pro variis temporibus varia ex occasione ea mutaverit, correxeritque. Probat id claris exemplis, atque ita concludit: Quæ omnia argumento sunt, non illicò putanda esse ab omni aberratione historica, libera Breviaria, sed magna plerumque spongia egere; licet illa in suum usum usurpet Ecclesia. Pergit verò ostendens, Breviarium Clementino-Urbanum omnino suis non carere nævis: quæ verba alibi opportuniùs transcribam. Sed his omnibus notandum est, prædictum Cardinalem Pontificem factum, prædicta non retractasse,*

tasse, aut iis uti prohibuisse. Quo colligam, in suo vigore Pontificem factum, eadem habuisse; atque etiam nostræ sententiæ, ut privatum Doctorem eximium Patronum perstitisse.

49. Lectiones itaque de Sanctis neque ab Ecclesiâ, ut veras propositas, neque probatas, ostendimus. Modò caput absolvam, nec probari posse, aut proponi iudicio Ecclesiæ, falli nescio, contendens. Neque enim prædictæ Historiæ fidei sunt, neque Ecclesiæ definitioni parantur Doctorum consensione, fidelium unanimi consensu, Patrum ve concordi testimonio. Quapropter tales esse huiusmodi necesse est, ut earum veritas à Romano Pontifice, tamquam Ecclesiæ capite asseri non possit. Non, inquam, potestatis defectu, sed materiæ ipsius, certitudinem non ferentis. Meminisse hîc iterum abs re non esset, quæ superiùs dixerunt Gelladius I, Adrianus I, cæterique relati Pontifices. Quæ postquam in memoriam fuerint redacta, alia addere juvat.

50. Martyrum Historiæ ferè omnes perie-
 Testatur id Eusebius, de Diocletiani loquens persecutione, lib. 18. cap. 3: *Per Imperatoris (inquit) Diocletiani litteras palam edictum fuit, ut deturbarentur Ecclesiæ, soloque æquarentur, ut Scripturæ absumerentur igne. Quam sententiam dilucidius Baronius tradidit ad annum 419. fol. 466, Conci-*

lii Africani Canonem exponens, quo Martyrum³ ~~passiones legi~~, eorum anniversariis diebus permittuntur. Prolixiora acta Sanctorum Martyrum impeti Gellasio decreto, asserit Baronius : *Quorum vix pauca reperiri contingit suo pristino, quo sunt scripta candore, atque simplicitate nitescere.* Martyrum Acta, quæ Notariorum curâ Romæ colligebantur, non exiguâque diligentia custodiebantur, persecutionis turbo fustulit. Vix pauca reperiri contingit, quæ syncerorum Actorum Sanctorum Martyrum Ruithnartus edidit, quæque propriis diebus reperiuntur in insigni opere Actorum de Sanctis. De Sanctorum verò Confessorum vitis, qui primis florere sæculis, pauciora habemus: quorum etiam nomina, ut plurimum obscura jacent, oblivione sepulta.

§ I. Apostolorum vitas synceras desideramus. Neque nostri id sæculi peculiare malum est. Perierant quarto sæculo: de quo maximè S. Chrysostomus, ab erudito Soufa relatus, queritur. Quas nomine Apostolorum Sortium memorias eodem legebantur, inter Apocrypha Gellasius refert. Quas denique ultimis sæculis sub Abdiæ Babilonici nomine nebulo quidam effinxerat, Paulus IV damnavit. Quapropter cum in hujusmodi Historiis oculum mentis infigere volumus, nullas ferè indubias reperiemus; nisi eas, quas antiquorum Patrum, aut Coævorum testimonia fortè notatas relique-

liquerunt. Quò fit, ut licèt integras, & ordinatas actiones non præbeant; jejunos tamen nos de quibusdam præclarissimis eorum factis non relinquant. Atque ulteriùs convincunt Historias de Sanctis, quæ in Breviario leguntur, definitionum Pontificum materiam esse non posse.

CAPUT SEXTUM.

*ERUDITORUM LABORIBUS,
quibus Breviarii Lectiones de Sanctis
correctæ sunt, ad certitudinem his-
toricam, aut majorem proba-
bilitatem non sunt
reductæ.*

§ 2. **U**Num initio quæram, quo totius capitis probatio concluditur. Ecquid correctorum laboribus, sequentium eruditorum investigationi finis est impositus? Nil prætereà his sæculis inventum est, quo Sanctorum Acta ulteriùs dilucidari possent? Nonnè monumentis inventis, aut Doctorum laboribus antiquari potuerunt sententiæ, quæ aliis temporibus indubiæ habebantur? Quis

ex iis affirmare quæstionibus audeat? Quis munire eas rationibus, & demonstrare aggrediatur? Sed apage ineptias, longè deliramenta amendantur. Nostri, & elapsi sæculi doctrinâ præstantes novimus viros, quos, si quantum ad eruditionem, antiquitatisque studium attinet, cum antiquis comparaveris, adolescentem cum juvene, aut viro exæquas. Sive itaque Breviarium Clementino-Urbani consideres, sive correctores, qui eidem perficiendo incubuerunt, seu modum aspicias, quem in corrigendis tenuere Lectionibus, sive denique antiqua monumenta, aut authores, quos consuluerunt, intuearis, concludere necesse est, res has adhuc dilucidari posse. Quæ singula breviter expono.

53. Breviarium Clementino-Urbani corrigi posse, demonstrant, 1, illud omnino suis non carere nævis, ut Benedictus XIII, superiori capite exposuit. 2, nullum Pontificum decretum extare, quod novam Breviarii correctionem faciendam prohibeat. Quod si tale esset decretum, temporum circumstantiæ Romanum Pontificem, illud revocare fortasse cogerent, & novam correctionem faciendam maturarent. 3, quod cum quæ ad Breviarium pertinet, cognitio, S. C. Rituum à Pontificibus sit commissa, evidenter ostenditur, rem hanc ex iis esse, quæ temporibus perficiuntur. 4, factam fuisse triplicem Breviarii correctionem, res adeò conspi-

conspiciā est, ut idem fieri sequentibus temporibus, pro rerum opportunitate posse, convincat. Nulla enim difficultas, quæ pondus habeat, pro novâ excogitari potest correctione, quæ victa non fuerit Urbanâ, & omni ex parte soluta.

54. Enim verò si Pontificum authoritatem intuearis, & huic injuriosum affirmes, quæ probavisse dicis, iterum ad examen vocare; hoc, inquam, postquam S. Pius V. Breviarium probaverat, à Clemente VIII factum est: & utriusque labores suis Urbanus VIII perfecit. Quapropter cum derogatum nihil ab hoc præcedentibus Pontificibus fuerit, quantum ad authoritatem attinet, cur iisdem irrogari injuriam putes, si nova correctio ab alio Pontifice moliretur? Utrobique par ratio existit: nec quidquam uni injuriosum esse potest, quod alteri applicitum, injuriâ vacet.

55. Jam verò, si correctores ipsos aspicias, quorum industriâ, ac laboribus eò deventum est, ut, cum Gavanto fatear, correctius Breviarium, Clementino-Urbano hætenus non extiterit; majori robore evincitur, ulteriùs corrigi posse, neque ad certitudinem, aut probabilitatem maximam iis deventum esse. Quod ita ostendo. Quamvis, qui tempore S. Pii V adfuerunt, correctores summam in Breviario enucleando possuerint operam; nihilo tamen minùs sequentes correctores Clementis VIII

tempore, quid in Breviario corrigerent, invenerunt. Et licet Eminentissimi Baronius, & Bellarminus Clementis VIII tempore, Lectiones de Sanctis emendaverint, iterum ab Urbano VIII Breviarius corrigi juvetur. Adventus verò D. Jacobi in Clementinâ correctione ad minorem certitudinem redactus, pristinae veritati ab Urbano VIII restituitur. Præsentationis Deiparæ festum ab Ecclesiæ fastis penè proscriptum, unius Francisci Turrani operâ, & studio, loculentissimâque lucubratione iterum Ecclesiæ fastis restitui, unde exulaverat, consequutum est. Quod Nicolaus Antonius in *Bibliotheca nova tom. 1. fol. 371.* verbo *Franciscus de Torres*, & Imago primi sæculi Societatis fol. 77. referunt. Quocirca, si unius eruditi laboribus correctorum victa est industria, cur id quàm plurimis pariter eruditissimis viris, & eidem negotio solùm intentis denegabimus?

56. Quantum in hoc genere debeatur Bolando, Henschenio, Papebrochio, cæterisque præclarissimi operis Continuatoribus, animadvertere necesse non est. Hi enim cœlum, & terram nobiliori arte, Archimedi ignotâ, moverunt, ut Sanctorum vitas dilucidarent. Nihil ipsis in universis, Hispania, Germania, Gallia, Anglia, Italia, nihil in Oriente relictum est, quo non quæsitæ fuerint antiqua monumenta, quibus clariori luce Sanctorum

Acta conspici possent. Studio verò sæculi integri eò deventum est, ut res, quæ obscuro loco latebant, suo. quæque colore apparuerint, eruditis conspiciendæ. Fateor quidem, labores hujusmodi ulterius in dies corrigi à doctissimis præclarissimi Operis Continuatoribus: immensæ enim (ut ita dicam) res sunt, quæ tractantur: neque unâ eas licet expedire manu. Sed si cum antiquis, & barbarorum sæculorum authoribus conferantur; quinimo, si cum correctione ipsâ Breviarii comparaveris, illico ellicies, quantum his laboribus perfici illud possit. Quapropter nonnulli harum rerum peritissimi conjiciunt fore, ut postquam integrum de Sanctorum Actis opus perfectum prodierit, Romanum Breviarium, & Ecclesiastici, fasti ex illo corrigendi, quantum scilicet ad Historias attinet.

57. Modum, quem in correctione Lectionum tenuerunt eruditi Viri, ad hoc opus electi, Gavantus superiori loco retulit. Neque enim examinare omnia ad veritatis trutinam in animo habuerunt, ne scilicet mutare etiam omnia uno ictu viderentur. Lectiones, quarum falsitas apertè illis constabat, rejectæ sunt: *Quæ vero controversa erant, alicujus tamen gravis authoris testimonio suffulta, aliqualem haberent probabilitatem, retenta sunt, eo modo quo erant; cum falsitatis argui non possint, quamvis* fortas-

fortasse altera sententia sit à pluribus recepta. Quid Baronius ex correctoribus alter de his dixerit, num. 46. retuli. Quapropter. probabiliora inter probabilia feligere in correctorum mentem non venit, aliqua dictorum probabilitate contenti. Ex tali itaque correctione quid inferis? Probabilitatis accessisse aliquid relictis Lectionibus? At id correctores ipsi negant. Veritatem colligi ex eo, quod eas expungi non jusserint? At illi plura probabilia relinquerunt consultò, non ignorantes ex adverso opposita probabiliora esse.

§ 8. Monumenta itaque, & authores, quos Doctores consulere, qui Breviarium correxere, si consideras, probatissima, aut probabilissima fuisse non constat; cum tantum asserat Urbanus VIII ex probatis, & priscis authoribus collectas fuisse Breviarii Lectiones. Quantum verò adjumenti doctissimorum hominum studio, atque industriâ, inventisque antiquitatis monumentis hisce rebus, lucis, & perfectionis accesserit, ignorat solus Utopiæ incola. Ex veteribus numismatibus, inscriptionibus, abditisque manuscriptis de novè repertis omnes bonæ artes profecerunt. Quantum que Ecclesiastica Historia perfici possit nostro tempore præ Baronii sæculo, ostendit Pagius in critica Baroniana: in cujus operis præfatione colliguntur per summa capita ea, quibus perfici possunt

sunt Historiarum studia, & nostris temporibus instituantur. Itaque quocumque te veritas, concludere licet, eruditorum laboribus, quibus Breviarium correctum est, Historiarum certitudinem, majorem ve probabilitatem inductam non fuisse.

CAPUT SEPTIMUM.

IN QUIBUS POSSIT BREVIARIUM corrigi.

59. **B**enedictus XIII, laudata superius dissertatione, Breviarium Clementino-Urbanum, quo utimur, nec suis omnino carere nævis, Historiarum exploratoribus judicari, asseruit. Cujusmodi sunt 1, Marcellini Pontificis cultus idolis exhibitus, ejusque pœnitentia in Concilio Sinuessano::: 2, Lectiones non paucae, ex iis Sanctorum Patrum libris petita, qui ex gravissimo Criticorum judicio apocryphi reputantur. 3, Symbolum, Quicumque vult salvus esse, S. Athanasio in hodiernis Breviariis adscriptum, quod illius non esse eruditissimi plerique consentiunt, quamvis cujus determinatè sit auctoris, non ita inter se congruant. 4, Canticum Te Deum laudamus, Sanctis Ambrosio, & Augustino adscriptum, eum Sisebuto Monacho ab eruditis vendice-

tur,

tur, ex veteri Casinensis cœnobii Breviario, & Codice Ms. Vaticanæ Bibliothecæ, à Cardinali Bona recensito. Et verò Cardinalem Baronium non absolutissimam in rebus Historicis fidem Romano Breviario tribuisse, certissimum est.

60. Hæc Benedictus. Ego verò, cùm caput hoc digerere parabam, in animo habui Breviarii Lectiones conferre cum genuinis eorundem Sanctorum actis, cum adsunt. Cùm verò hæc deficiunt, comparare cum verisimilioribus; sed laborem inceptum tum librorum caritas, & monumentorum, tum denique quod necessarium id ad rem præsentem probandam non putabam, abrum-
pit. Quapropter faciliori viâ idem probatum judicavi, si nonnulla exponam, in quibus maxime eruditorum sententiâ prædictæ Lectiones corrigi possunt. Corrigi, inquam, non temerario ausu à privatâ hominum potestate; sed ab eodem, à quo alia Breviaria correctâ, ostendi.

61. Quædam in primis generalia sunt, in quibus corrigi potest. Eruditissimus Bartholomæus Gavantus citato superiùs loco modum ostendit, à correctoribus in Lectionibus approbandis servatum: hisque verbis effatur. *In enumerandis Romanorum Pontificum annis à Cardinali Baronio non recesserunt, qui omnium exactissimus in hac re habetur. In ordinationibus Pontificum eorundem, sequenti sunt librum Ponti-*

*Pontificale inscriptum, quod nomine Damasi circumfer-
tur. Cum aliunde nihil certi haberi queat. Textus item
Sanctorum Patrum collati sunt proximè cum authorum
libris, & manuscriptis, & melioris notæ impressis; ita
ut in hoc genere emendatius nihil edi posse videatur.
Quoad Chronologiam Pontificum, & ordinatio-
nes, atque etiam quoad textus Patrum, Brevia-
rium corrigi posse, ostendere incipio.*

62. Baroniana Chronologia temporibus his antiquata est, vel certè aliis, quas habemus, inferior. Neque enim eruditus Soufa Baronii Chronologiam sequitur, quæ dispersionem Apostolorum, post mortem S. Jacobi factam statuit; sed tom. 1. part. 2, sect. 1, assertionem 10, num. 157, Christum ait, mortuum eo tempore, quo duo Gemini Consulatam habebant. Quantum verò perfici possit Baroniana Chronologia ex Pagii criticâ, quæ in hoc præcipuè versatur, evidenter ostenditur.

63. Ars Chronologica nostro, & elapso sæculo suam adquisivisse perfectionem, res est lips, & tonforibus nota. Quantum illa debeat Scaligero, Petavio, Uferio, Richiolo, Bucherio, Papebrochio, Pagio; Henschenio, alijsque paris eruditionis viris, fatentur omnes, qui eandem aspiciunt, novarum observationum adjumentis, periodi Græco-Romanæ inventionem, Consulatumque factis ex numismatibus correctis, locupletatam. Qua-

propter, si eatenus correctores Baronianam sunt sequuti Chronologiam, quod eam exactissimam omnium putarent, pari ratione nostris esset asserendum temporibus, si nova correctio indiceretur, antiquam Chronologiam relinquendam.

64. In Ordinationibus Pontificum librum, Pontificale inscriptum, sunt sequuti, quod nomine Damasi circumfertur. Jam verò, Damasum Pontificem hujus libri authorem non esse, verosimilius est, quia Anastasium Bibliothecarium agnoscit authorem. Ii verò, qui plurimum opus hoc faciunt, in pluribus interpolatum, & corruptum esse, fatentur: quod Pagius etiam concedit ad annum Christi 67. num. 7. & 12. In iis etenim, quæ Anastasium Bibliothecarium præcedunt, cum dubiæ sit fidei, plurimi eruditi illum non amplectuntur. Licet verò eundem sequendum in Ordinationibus statueremus, purgandus esset eo meliori modo, quo posset, à notis nævis, & erratis: quod præstat eruditus Pagius, & qui post ipsum scripsere, nonnulli. Jam verò Ordinationibus Pontificum sic correctis, dilucidari labor correctorum poterit, qui hisce præclarissimis caruit adjumentis.

65. Textus denique Patrum quàm plurimis inventis manuscriptis, antiquisque monumentis, quæ in archivis, & abditis bibliothecis latebant, & plurium exemplarium collatione correcti sunt.

sunt. Criticæ verò artis beneficio genuina opera Patrum ab apocryphis, aut dubiis ita distincta sunt, ut in hoc genere Breviarium corrigi posse, negare possit nemo.

66. Venio jam ad quædam singularia, quæ item possunt corrigi ex Lectionibus Breviarii. In die S. Joseph, & in festo Desponsationis ejusdem cum Beata Virgine, legitur Evangelium : *Cum esset desponsata*, & expositio S. Hieronymi super caput 1. S. Matthæi, ubi legitur ad illa verba : *Inventa est in utero* : *Non ab alio inventa est, nisi à Joseph*, qui penè licentia maritali futuræ uxoris omnia noverat. Quam sententiam ita ex Chrysostomo Maldonatus accipit : *Nisi me tantorum authorum reverentia retineret; minùs reverenter dictum dicerem : satis habeo illis non assentiri. Nam vox Greca :: non significat querendo, scrutandoque; sed potiùs non querendo, non cogitando, præter opinionem, expectationemque aliquid invenire, ut Chrysost. idoneus Græci sermonis testis adnotavit. Non ergo Joseph vestigando, sed non querendo; nec tactu, sed visu, eoque purissimo, minimèque cunctoso Mariam prænantem invenit. Nec significatur ab eo potiùs, quàm ab alio inventam fuisse : sed vis verbi Græci est, eam subito, & inopinatò ita tumido apparuisse utero, ut quivis, qui modo oculos adjiceret, videre posset, eam fuisse gravidam. Quam expositionem etiam sequitur Lamy in Harmonia Evangeliorum lib. 1. cap. 8. §. Ergo illa.*

67. In Lectionibus S. Damasi legitur, ipsum jusse, ut Psalmi in Ecclesiis Doxologiâ terminarentur: quod desumptum esse nemo dubitat ex Epistola S. Hieronymi ad Damasum. De qua ita statuit Cardinalis Bona de divina Psalmodiâ cap. 16. §. 6. *Decepti sunt isti ab epistola Hieronymi ad Damasum, quæ habetur primo tomo Conciliorum in rebus Damasi:: Decepti sunt, inquam, nam ut in calce prædictæ epistolæ in Conciliis Coloniae editis, ex Baronio notatum est ab eruditis, Hieronymi res acuratiùs expendentibus, ea tamquam adulterina, & planè commentitia exploditur. Imposturam detexit Joannes Cassianus lib. 2. de institutis Cœnobiorum cap. 8. Christianus Lupustom. 6. Conciliorum pag. 24. hæc habet: Proinde barbara, imperita, erronea, in Apostolicam Sedem injuriosa est ista Epistola, ideòque palàm ficta. Et Hieronymi ad ipsam Responsum est multò absurdus.*

68. In Lectionibus S. Fælicis de Valois legitur, ipsum ex Regia Valesiorum familiâ ortum duxisse, Sacerdotium verò alacriori suscepisse animò, ut spem Regni lege Salicâ à se removeret. Sed hæc Sacerdotem à Regno non excludit; foeminas tantum, vi suâ, spe succedendi privat. Non fuisse autem S. Fœlicem à Regia Familiâ, sed à loco, ubi natus est, dictum Valesium, Gallorum pluri mi demonstrant. Morerius verò in Dictionario rerulit verbo S. Fælix Valois.

69. Sanctum Cletum ab Anacleto distinguit Romanum Breviarium : antiqui verò eundem faciunt. Iræneus lib. 3. cap. 3, Eusebius lib. 5. cap. 28, S. Epiphanius, S. Hieronymus ; Litania vetus ordinis Romani, duo antiqui Romanorum Pontificum Cathalogi, quos Mabilio inferuit tomo 3 veterum Annalectorum. Ex recentioribus Valesius, Carolus à S. Paulo, Cotelierius, Natalis Alexander, & eruditorum ferè omnium Parisiis opinio asserit, ut refert Papebrochius artic. 18, Responfionis num. 20. In iisdem Lectionibus etiam tribuitur S. Cleto usus, quem in literis Apostolicis videmus, horum verborum : *Salutem, & Apostolicam benedictionem* : quem quidem eruditi à Martino Polono primò scriptum fuisse, conveniunt. Nullæ etenim habentur Cleti, sive Anacleti epistolæ, quæ hujus rei fidem faciant. Ante Joannem V, & Sergium I, quorum diplomata, formulam istam habentia, eruditus Dominus Mabilio libro *De re diplomatica* refert, Romanos Pontifices hanc in litteris suis adhibuisse, non legimus. Ante Leonem IX, vel certè ante Gregorium VII stabili usu receptam non fuisse, Bollandi Continuatores censent in Propylæo ad Acta SS. Maii.

70. In S. Lini Lectione legitur : *Scriptis res gestas B. Petri, & ea maxime, quæ ab illo sunt acta contra Simonem Magum*. Librum hunc non alium esse

cogitari potest, & probari, ab illo, qui habetur tomo 8. Bibliothecæ Patrum Parisiensis, in qua hac inuritur censura. *Historia passionis S. Petri, & historia passionis S. Pauli*, ambo sunt pseudoepigraphi; multos errores continent, nec ullius censentur authoritatis, ut jam eruditorum consensu nimis exploratum habetur. Baronius ad annum 69. §. 6. & ad annum 80. §. 4. defendit, supposita, aut saltem corrupta esse prædicta Acta. Vossius de Historicis Græcis lib. 2. cap. 9. pag. 201 idem autumat. Tillemontius erroribus plena eadem acta, judicat part. 1. tom. 2. in vita S. Clementis artic. 2.

71. S. Dionysium Areopagitam, & Parisiensem, eundem esse, Breviarium, & Martyrologium Romanum asserunt: at id Innocentius III. in epistola ad Abbates, & Monachos S. Dionysii dubium esse, asseruit, nullique opinionum suis litteris præjudicium inferre velle, protestatur. Et verò tres Dionysios Episcopos primis sæculis floruisse, eruditi agnoscunt, Areopagitam scilicet, Corinthium, Parisiensem. Distinctionem autem Parisiensis ab Areopagitâ probat Sirmundus in eruditissimo opere de duobus Dionysiis, Petavius, Tillemontius, & Adrianus Valesius in opere inscripto *Valesiana*: ex quo quæ ad rem nostram faciunt, descripta reperies in Responsione Patris Danielis Papebrochii ad art. II §. 4. num. 18. Res hæc eruditè tractata est ab

ab Excellentissimo D. Marchione de Mondexar dissertatione 2. cap. 5. Eruditorum Galliæ in hac re iudicium probat Breviarium Parisiense, à Cardinali de Noalles anno 1700 correctum, in quo S. Dionysius Parisiensis ab Atheniensi distinguitur.

72. Appulsum S. Lazari, & Sanctarum Magdalenæ, & Martæ Mafsiliam, nec non Episcopatum Mafsiliensem S. Lazaro applicitum, & Aquensem S. Maximino tributum, negant Launoyus, Tillemontius, Moreri, & Gallorum eruditissimi. Juxta quos correctum est in hoc Breviarium Parisiense à laudato Cardinali.

73. Leporam Constantini, ejusque Baptisum Romæ, negant Schelstrate in *Antiquitate illustrata* part. 2. dissertatione 3. cap. 6. num. 327, Eusebius in vitâ Constantini, Theodoretus Cyrensis Episcopus lib. 1. historiæ, cap. 32, Sozomenus lib. 2. historiæ cap. 34, S. Hieronymus in Chronico, S. Ambrosius in *Sermone de obitu Theodosii*. Ex recentioribus innumeri eruditi. Quapropter Claudius Castellanus vir eruditissimus, ex Cardinalis Bonæ ore retulit, *insuportabiles esse ipsi Lectiones pro festo S. Sylvestri. Cumque reponerem, inquit, si Constantinus Romæ baptizatus non est; cur appellatur communiter baptisterium Constantini? Respondit: quia ipsum construi fecit. Quemadmodum ob eandem causam Basilica Lateranensis Constantiniana dicitur.*

Maximo ergo jure Gellafius Pontifex in cap. *Santa Romana* de actis B. Sylvestri loquens, illud Apostoli usurpavit, *omnia probate, & quod bonum est, tenete*: ex iis enim Lectiones S. Sylvestri sunt erutæ.

74. Turificationem Marcellini non solum ignoravere antiqui, sed recentiores novum Donatistarum commentum impugnaverunt. Qua in re videndi sunt Papebrochius in *Propylæo Maii in vita hujus Pontificis*, Pagius ad annum 303 Christi, Cardinalis Rocaberti superiori laudatus loco: adeoque gravibus momentis res hæc ostenditur, ut Desirantius *thesibus Lovanii habitis decima nona Augusti, anno 1684, thesi 19* sic loquatur: *Orandus esset Pontifex Maximus, ut de lapsu pii Marcellini fabula expungeretur ex Breviario:: non est simile vero thurificasse virum idolis*. Innumera alia prætereo, quæ afferri possent. Hæc satis sunt, ut inde colligi possit, Breviarium quoad Historias ab omni errore immune non esse. Itaque, si, quæ in illo dubiæ existunt, Historiæ, ad veritatis rigorem examinarentur; vel omnino veritas detegeretur, vel major verisimilitudo, quæ alterutri ex partibus inest. Quod si prædictæ Historiæ veræ, aut verisimiliores infererentur in Breviario, perfectius illud nostro procul dubio existeret.

75. Caput hoc libet absolvere pulcherrimo Francisci Mariæ Florentinii loco, ad Romanum Marty-

Martyrologium pertinente, qui extat undecimâ admonitione præviâ ad Lucense Martyrologium pag. 51. Notissimus, inquit, in Romano Martyrologio error fuit ad diem 24 Januarii, Antiochiæ nova Martyr Xynorides, quæ tam in edito anno 1580, quàm in primo etiam à Baronio emendato, ac notis illustrato irrepsit, & non nisi gravissimorum est virorum monitis expuncta, quod nimis supinè pro proprio Martyris nomine inductum appellativum fuerit. Dolent pariter aliqui inter Galliæ scriptores, quod ex duplici in antiquis Martyrologiis memoria Dionysii, nempe Parisini VII Idus Octobris, & Atheniensis V Nonas Octobris, Galestinus unum conflaverit, Parisinum simul, & Atheniensem, minùs sincera Hilduini Areopagitica secutus; & nuper Henricus Valesius, in dissertatione de Martyrologio Romano, animadvertit, ad diem 2 Novembris Theodosium Laodiceum Episcopum memorari, qui post Nicænum Concilium Arianorum sectator, in Eustachium Catholicum Episcopum Antiochenum conspiraverit, ut testis est Theodoretus lib. 2. Hist. cap. 14; quamvis id ex Usuardo, & Adone videatur desumptum. Nec Combefisius, in Notis ad Anonymum de Actis Nicæni Concilii, Baronio acquiescit, quod ad diem 12 Septembris Paphnutium Ægyptium addiderit, Meletianum illum quidem non spernendis rationibus astruens, cujus Epiphanius, & Athanasius meminerint.

76. Probarunt quidem Pontifices Sapientissimi
I Roma-

Romanum Martyrologium, & de eorum, qui emendationi praeerant, prudentia, & eruditione confisi, quàm emendatum prodire satagerunt; sed adhuc naves aliquos irrepsisse, sunt qui conquerantur. Ferrarius ad calcem novae Topographiae Romani Martyrologii aliqua emendanda, in subjuncto indice proponit, praesertim quantum attinet ad Historiam. Quae sanè (addit Saussayus in apparatus ad Gallicanum Martyrologium cap. 18) dignissima notatu sunt, & propria vindicatione. Novovetera quotidie ex Cimeliis proferuntur, quae ante aetis seculis lucem non minimam afferre possint. Equidem si Baronius oculatissimus, Martyrologium Adoni praefixum, & à se toties expetitum vidisset, ditasset utique Romanas tabulas Martyribus plurimis, & obscuris adhuc, ac incertis lucem doctissimus intulisset. Sed dies erit, cum in lucem prolatis, quae de Martyrologiis Bollandus, ejusque socii meditantur, sapientissimus alius Pontifex iterum Romanum Martyrologium emendari, & locupletari mandabit; cui si aliquid conferre Martyrologium nostrum contingerit, de maximo in me Dei beneficio, in id ipsum me letaturum confido. Non equidem Gregorius XIII multa laude alioquin dignus, postremam Ecclesiasticis tabulis emendationem decrevit: sed quantum potuit emendatas prodire curavit; nec omnem exhaustum potuit, quam habet Romana Sedes examinandis Ecclesiasticis libris auctoritatem.

CAPUT OCTAVUM.

*EXPOSITA A ME OPINIO
nulla Theologica censura nota-
ri potest.*

77.

HActenus veræ sententiæ fundamen-
ta collegi : jam quanti facienda
sit, exponere aggredior. Sed antè
removere ab illa notas, quibus à
quibusdam contemnitur, in animo est. Missas fa-
cio qualificationes Papebrochio objectas ex Car-
dinali de Lugo, Quintanadueñas, & aliis paucis
Theologis, quibus abundè satisfacit tertiò tomò
Responsionis *preambulo* 2. num. 15. Eas solùm
examine subjiciam, quæ à Soufa colliguntur. Vel-
lim tamen in his rebus præ oculis haberi auream
clarissimi Theologi Melchioris Cani sententiam
lib. 8. de locis Theologicis cap. 4. ubi ait: *Theo-
logorum Scholasticorum etiam multorum testimonia, si
alii contra pugnant viri docti, non plus valent ad facien-
dam fidem, quàm vel ratio ipsorum, vel gravior etiam
authoritas comprobarit: atque etiam eruditum Sou-
fam licet Bordonum, Saufay, & Saguentium no-
bis opponat, eorumque qualificationes exponat;*

judicium tamen de his, ad quos pertinet, integrum, & intactum relinqui, velle.

78. Bordonum affert tom. 1. cap. 41. num. 38, dicentem: Propositiones, quæ in Breviario sunt, catholicas esse, sapere fidem; eo quod receptæ sint communiter ab Ecclesia, utpotè: *Maria Virgo assumpta est in Cælum: Est immunis à peccato originali: abstinendum est ab esu carnum, & lacticiniorum in Quadragesima. Hæ, & similes non sunt revelatæ, non sunt deductæ, sed Ecclesia eas amplectitur uti catholicas: quarum negativæ sapiunt hæresim: hujus generis sunt omnes, quæ in Missali, & Breviario exprimuntur, atque in Conciliis, extra materiam fidei, & Sacræ Scripturæ.*

79. Sed hæc particularis Theologi opinio ex præjactâ Cani sententia exploditur. Communis enim Theologorum sententia docet, nullam propositionem sapere fidem, quæ cum revelatione divinâ aliquam pariter non habeat connexionem. Sicut nulla propositio est fidei, nisi sit explicitè, vel saltem implicitè revelata formaliter. Adeo ut virtualis revelatio non sufficiat, quæ solum assensum theologicum fundat. Cum autem facta historica Lectionum Breviarii nullam cum divinâ revelatione habeant connexionem, ut controversiæ nostræ supponimus; manifestum est, Bordonum in qualificatione excessisse.

80. Propositio sapiens hæresim ab Eximio, Lorca, & Castro Palao sic describitur : quæ non per evidentem consequentiam, sed per probabilissimas consecutiones moraliter, certas objecto fidei contradicit. Jam verò quærere licet, quænam sint probabilissimæ, & certæ consequentiæ, quibus objecto fidei refragantur negantes Historias Breviarii? Rursus fieri non potest, ut id in nostra quæstione eruditus Soufa ostendat : cum de his agere statuerimus, quæ nullam cum rebus fidei habeant connexionem.

81. Eandem propositionem sapientem hæresim aliter descripsit Petrus Annatus Congregationis Doctrinæ Christianæ Generalis Præpositus in *Apparatu ad Theologiam positivam* Venetiis edito anno 1725. Sapiens hæresim, seu suspecta hæreseos, est ea, quæ licet aliquo sensu tolerari possit, tamen ex circumstantia personæ, loci, vel temporis adjunctam habet gravem aliquam suspicionem, apparentiam, vel saporem hæreseos, qualis est ista ab Ariano prolata: Christus est creatura. Hæc enim licet prolata à Catholico, catholica sit; à Viro tamen Ariano prolata Arianam sapit hæresim; prolata à Catholico catholica est, quia intellecta de humana Christi natura; prolata ab Ariano, Arianam sapit hæresim; quia gravis est suspicio, ne intelligatur de Christi supposito. Sic ista: Fides justificat: in ore Pauli catholica: in ore Lutheri tenentis,

mentis, fidem sine charitate, justificare, est sapiens hæresim. Ex qua doctrina facile colligitur, expositam tot Catholicorum sententiam nullô modô suspensionem Hæreseos habere posse; qui maximè venerantur Breviarium ipsum, & Romanorum Pontificum authoritatem: esto negatio Historiarum Breviarii in ore A catholicorum suspensionem hæreseos non effugeret; eò quod sciamus, malè de Pontificiâ authoritate sentire. Sed quis sibi in animum inducat, Benedictum XIII, Cardinales, Turcremata, Baronium, Bonam, Rocaberti sententias tenuisse hæresis suspensioni obnoxias? Cave ne dixeris, ne temeritatis vitium incurras.

82. Illud verò, quo evidenter patet Bordonum in laudata qualificatione excessisse, illud est, prædictam qualificationem, quatenus Conceptionem Deiparæ respicit, opponi decretis Sixti IV, & Alexandri VII, quæ licet maximè piæ de Conceptione sententiæ, & veræ, faveant; vetant tamen oppositam hæreseos, aut suspensionis de hæresi notare. Quapropter cum plurimis præstantissimis Theologis relinquere possumus Bordonum, neque ejus in hac re curare judicium.

83. Secundo loco examinandum suscipio Ill. Domini de Saufay Episcopi Tullenensis textum. Soufa objectum num. 2691, ubi sic ait. *Prima regula hac sit, quam Gelasius Pontifex citato Canone*
Sancta

*Sancta Romana Ecclesia non obscure insinuat; ut quid-
 quid Sancta ipsa Romana Ecclesia legit, vel legendum
 proponit, authenticum habeatur, nec cuilibet liceat id in du-
 bium revocare, vel impugnare. Quæ enim ea Ecclesia,
 quæ omnium Mater est, & Magistra suscipit, recepta
 ab Ecclesia Catholica, toto isto Canone innuit, & asserit
 cum assidente sibi Synodo prænominatus Pontifex. Quo
 ex theoremate manifestè elicitur, gesta Sanctorum, quæ
 legenda inserta sunt Sacris Ecclesiæ ipsius Romanæ Of-
 ficiis, diptychis, Martyrologio, Breviario, Missali, po-
 tissimo decreto œcumenici Concilii recognitis, & Ponti-
 ficia authoritate obsignatis extra aleam esse disputatio-
 nis; nec jam aditum iis patere, qui incertæ ea esse fi-
 dei, aut etiam falsum iis inesse contendere volent. Nec
 enim est, quod objiciant, hoc ipso, quod Tridentinum
 Concilium statuit, Breviaria, aliaque Sacra Officia re-
 purganda esse (Sess. 25.) facile intelligi errores in eorum
 irrepsisse seriem, nec enim correctione opus esset, ubi
 nihil mendosum posset reperiri. Etenim non abnuimus
 in rituales libros, officiaque Ecclesiastica, illapsas ali-
 quot labe amanuensium vitio, Typographorum oscitan-
 tia, privatorum quorundam audacia, & temeritate,
 qui nativam eorum seriem suis additamentis, vel detrac-
 tionibus, ac depravationibus etiam sub specie pietatis al-
 terare præsumpserunt, quas Ecclesia Romana corruptel-
 las probarit nunquam, & ideo suis è libris ejusmodi
 sacris errasit mox, ac deprehendit. Non tamen tanta
 fuit*

fuit unquam depravatio, ut fuërit universalis, vel diuturna, aut etiam, quæ substantiam rerum, & veritatis Catholicæ integritatem læderet. Sed verò dato etiam, quod menda adeò gravia aliquando irrepsissent, notandi ea profectò, & arguendi ante recognitionem locus fuit. At postquam ex Concilii decreto publico Ecclesiæ nomine à delectis Patribus libri ipsi Ecclesiastici recogniti, expurgati, atque pristino nitori restituti sunt, Sedisque Apostolicæ iudicio approbati, quod exordio Missalis, Breviarii, Martyrologii, &c. constat ex adscripto diplomate Pontificio Certum esse, & peremptorium. Jam nemini Catholicorum fas est sibi auctoritatem impugnandi librorum ejusmodi tenorem arrogare, & arguere falsi, quod Sedis Apostolicæ decreto declaratum esse liquet, post initum mandato Generalis Concilii examen serium, ac accuratum sanum, atque authenticum.

84. Illustrissimi Soufay locum integrum exscribere volui, ut quantum à veritate ejus deflectat opinio, clariùs constet. Sed primò ex ipsis Gallis discere convenit, quanti in Historia habendum sit eruditi authoris testimonium. Cum nostro Tamayo de Salazar Martyrologii Hispani auctore, comparant Saufayum. Clarissimus Vir Claudius Castellanus in litteris ad Papebrochium datis, quorum non nulla extant in responsione ad artic. 18. num. 16. de Martyrologio Gallicano à Soufay edito loquens, asserit, Parisiis passim contemni, & inter

inter eruditos mendaciorum plaustrum appellari. In prioribus Dictionarii, à Morerio incepti, editionibus Saufay nomen ignorabatur, cùm neminem alicujus nominis Gallum præterirent. In editione verò anni 1725, quâ utor, tom. 6, pag. 371. Andræ de Saufay elogium inferitur. Sed hac opportunâ animadversione: *Pater Papebrochius non admodum dignè de hoc opere sentit, & D. Baillet plurima mala de opere ipso loquitur: verum tamen est, magno numero errores habere, stylumque Ecclesiastico Scriptori haud quaquam convenire.* Ab authore itaque nullius in rebus criticis judicii malè agimur.

85. Jam verò quot erroribus exposita ejus verba pateant, ostendo. 1, Falsum est, Pontificem Gelladium in cap. *Sancta Romana Breviarii Lectiones*, de quibus differimus, probavisse. 2, Falsum est, Ecclesiam Romanam tunc legere Historias Martyrum, cùm Gelladius asserat, singulari cautela ejus tempore in Romanâ Ecclesiâ non legi. 3, Falsum est, Concilium Romanum, in quo Gelladius caput *Sancta Romana* edidit, Generale, & œcumenicum fuisse. 4, Falsum est, Breviarium, aliquod ante tempora Sancti Pii extitisse pro totâ Ecclesia commune. 5 denique, Falsum est, à Sedis Apostolicæ judicio approbari veritatem Lectionum, & quod magis falsum est, id ex adscriptis diplomatibus Breviariis, & Martyrologiis constare, examen-

que initum Historiarum Concilii Generalis Tridentini decreto ; cùm tamen Concilium Tridentinum Sess. 25 integram correctionem Breviarii relinquat Romanis Pontificibus, à quibus per designatos à se correctores peractæ sunt.

86. Sed tamen, licet quæ innuimus falsa non essent, Saufay locus nihil, quia multum, concluderet. Si enim Ecclesiæ Universalis decreto Historiarum Breviarii veritas stabiliretur, nulli in Breviariis errores temporum vicissitudine irrepere potuissent ; sed, quemadmodum Scripturæ sacræ, divinâ providentiâ ab erroribus fuissent servata. Ireplisse verò in Breviariis menda, quæ corrigi possent, Saufay fatetur. Et quod mirere magis, non ad normam Gellasianæ decreti correctæ Breviaria, sed ad authorum, aut veterum monumentorum fidem, diplomata Breviariis inserta convincunt. Quantum verò in qualificatione excedat, quâ locum concludit, manifestè colligitur, tum ex dictis Melchioris Cani verbis, tum ex proximè dicendis, quibus expositam à me opinionem à temeritatis vitio vindicabo. Noto tamen ad alia properans, nunquàm à me, vel à quoquam ex laudatis pro meâ opinione authoribus, Breviarium ipsum impugnari. Quinimo profitemur, maximâ illud reverentiâ, & veneratione prosequi. Læctionum Historicarum veritatem, aut falsitatem examinamus;

quoniam has sub ratione tantum probabilium, & piorum opinamentorum ab Ecclesiâ proponi scimus.

87. Nostram de temeritate sententiam accusant P. Augustinus de Herrera in opere Hispanico, cui titulus *Origen, y progreso del Divino Oficio* lib. 1. cap. 26. num. 4, Franciscus Padilla tom. 1. Historiæ Ecclesiasticæ Hispaniæ, Centuria 1, cap. 11 & alii: productis etiam nonnullis rationibus, quas singulas dissolvam postea, probare efformatum iudicium pergunt. Objectam notam prius non modo amovere conabor, sed quàm longè ab eadem sententia semper fuerit, dilucidè ostendere.

88. Temeraria propositio ex Petro Annato lib. 1. Apparatus ad Positivam Theologiam, artic. 5. in conclusione, sic accipitur: *Temeraria dicitur illa, quæ sine gravi fundamento impugnât in re gravi communem Theologorum sententiam; seu, ut explicant alii: quæ nullo authore fidedigno, nulla probabili nixa ratione, extra communem Theologorum sensum vagatur: ut si quis assereret: finale mundi iudicium post centum, vel ducentos annos immediatè futurum; vel si quis, Beatam Virginem in Cælum, etiam quoad corpus assumptam, negaret.* Prædictâ temerariæ propositionis præhabitâ cognitione liquidò fuit, quantum à temeritate, quæ hætenus exposui, distent. Gravia sunt in antecedentibus capitibus fundamenta proposita. Plus-

quam triginta authores mecum sentientes, magni non solum apud eruditos nominis, sed etiam apud Theologos, & Canonistas, protuli; quorum luculentissima testimonia, solidæque rationes, non modò eruditi Sossæ fundamentis planè æquantur; sed eminere plurimum, & excedere, lippis etiam videntur. Eliduntur etiam quotquot hæctenus sententiæ nostræ opposita sunt argumenta, & planè (ni fallor) disrumpuntur. Quocirca temeritatis notam, vel hinc sententia nostra evadit.

89. Communem Theologorum sensum pro neutrà opinione stare, animadvertisse jam puto eruditum lectorem. Quinimo rem, de quâ agimus, eam gravitatem non habere, ut materia apta esse posset, ad qualificationem temeritatis objectam; cùm à Gellasio tempore fides Historiarum de Sanctis humanæ prudentiæ relicta intelligatur, juxta dictum Pauli: *Omnia probate, & quod bonum est tenete*. Cùm verò de veritate Breviarii Lectionum differimus, animadvertere opus est, proferri prius à nobis testimonia, aut rationes, quibus eas dubias, aut minùs probabiles, aut denique falsas judicamus: sine his momentis quaslibet de rebus antiquis cogitationes contemnendas putamus, edocti profectò ab Annalium Parente, instar regulæ adhibente hanc propositionem. *Quod à recentiori authore de rebus antiquis sine alicujus vetustioris authori-*

thoritate profertur ; contemnitur. Si itaque nullum contra Historias in Breviariis relatas historicum fundamentum, si nullum, qui negaret, authorem produxissemus, temeritatis Theologicæ, vel saltem rationalis notam non effugeremus; at contrà factum est: nullamque fidem, præterquam exposita à nobis fundamenta poscunt, exquirimus, temeritatis vitium vitare cupientes.

90. In his, & similibus ita discurrere, à te, erudite vir, discere potui, qui tomò 1. expeditionis Hispanicæ Sancti Jacobi ad num. 1397, nullum in S. Isidori textu de vitâ, & obitu Patrum errorem esse existimas, ubi ait, Divum Jacobum in Marmaricâ sepultum fuisse. Ut autem id ab errore immune statuas, addis in Marmaricâ martyrio S. Jacobum fuisse coronatum. Cùm verò hæc creditu difficilia futura esse videres, hac rationatione credibilia esse ostendis. Non est de fide, S. Jacobum occisum fuisse Hierosolymis, ut Salmeron tractat. 8. in Acta Apostolorum innuit. Idem asserit S. Hyppolitus Martyr in opere, quod extat ante commentaria Oecumenii in Acta Apostolorum. Quibus ita statutis, inferis, jussu Herodis interfectum fuisse S. Jacobum in Marmaricâ urbe Principe regionis Comagenæ, ad provinciam Sirixæ pertinente.

21. Ita sanè existimas: sed quàm leviter!
quàm

quàm contrà datam fidem ! Martyrologium imprimis Romanum, & Breviarii Lectiones, quibus Hispani utimur in festo S. Jacobi, Hierosolymis obiisse S. Apostolum, perhibent. Unum Salmeronem pro te citas, quia Hyppoliti textus à te laudatus nimium dubius apud eruditos habetur. Ego verò pro stabilità sententià plusquam triginta primæ notæ authores exposui. Liber Isidori de vitâ, & obitu Patrum, quem habemus, num integer, & ab interpolatione immunis sit, ambigitur ? In textu verò, de quo loquimur, irrepsisse errorem eruditissimi Hispanorum non diffitentur. *Marmorea* restituendum esse pro Marmaricâ, Mariana, & pluri alii volunt. *Tamarica* legendum existimat Petrus Carpetanus in animadversionibus ad opus Marianæ. Exteri verò rejiciunt, ut plurimum, Isidori præfatum opus, indignum judicantes tale opus doctissimo Isidoro Hispalensi. Agnoscunt à SS. Braulione, & Ildephonsô opus de vitâ, & obitu Patrum Isidoro tributum; sed quod nunc habemus, idem non esse, sed eodem nomine compactum, non spernendis argumentis contendunt. At his nides non sit; crede tamen Hispanis superiùs relatis, à quibus falsitatis arguèris.

92. Marmericam, seu Damaricam Libiæ regionem, ex Strabone, Solino, & Plinio non ignoro; sed tu, erudite vir, cum Blasio Terzi Siria urbem

urbem facis; nullò antiquo producto teste. At enim verò neutra Marmaricæ notio ad rem nostram est, si veritatem absque præjudiciis sequi velimus. Nam, cùm neque Siria, nec Libia Provinciæ fuerint, quibus Herodes dominaretur, quâ fieri potuit, ut ejus capitales sententiæ ibidem fuerint executioni mandatæ? Credibile nè est, Herodem Judæis assentandi causâ capitis damnassee Jacobum, utque iisdem obsequeretur, extra Judæam missum, & ibidem capite minutum? An potuit alibi Jacobus occidi, alibi Petrus in carcerem mitti, salvâ Historiæ serie, à S. Lucâ narratæ? quod si id asseri non potest, Petrumque Hierosolymis in carcerem missum constat; ibidem pariter Jacobum occisum fuisse dicendum est.

93. Ad priora respondet, Herodem in Marmaricâ Siriae ab ejusdem regionis Rege amicitiam receptum, aut hospitii communis jure: atque etiam constare ex Actorum capite 12 juxta Salmeronis expositionem, Herodem suos misisse milites, ut quosdam de Ecclesiâ affligeret, à quibus Jacobus occisus dici potest. Sed esto quæ respondes, ita se haberent; difficultas tamen integra relinquitur, & intacta prorsus manet: nam licet Herodes milites suos ad affligendam Ecclesiam misserit, ii vagari solum, & exequi Herodis jussa per regiones illi subjectas potuerunt. Quo in loco dis-

simu-

simulare juvat, juxta seriem à S. Lucâ descriptam hujus Ecclesiæ persecutionis, primò Jacobum occisum esse ab Herode; deinde commotam esse persecutionem Ecclesiæ, quam per suos milites infectatus est. Stantibus etiam ejusdem Historiæ sacre monumentis Hierosolymis tantùm eadem grassata est persecutio, & in ditione Hærodis, cum liberi ab illâ manserint, quotquot alias regiones prædicandi Evangelii causâ peragrarunt. Herodem receptum à Rege Marmaricæ non disputo; at diversa longè sunt jura amicitiae, & hospitii, à jurisdictionis exercitio. Recipiuntur, & amicitiae fœdere copulantur pluri mi Europæ Reges; qui tamen non permetterent, sententias capitales ab aliis latis, eadem jurisdictione in propriis regnis compleri.

94. Non me latet inter alios dicendi modos, quibus difficilem S. Isidori locum enodare cupis, & hunc à te exponi, quem magis probare videris. Et certè temerarium discurrendi modum non existimas: à me verò adductus est, ut hinc evidenter colligam, quæ hætenus dicta sunt, à temeritatis notâ remotiora esse, & ex gravioribus fundamentis fuisse collecta. Quapropter loca jam ipsa Patris Augustini de Herrera, & Francisci Padilla discutienda aggredior: quorum qualificationes suis temporibus, quibus res hæc dilucidatæ non erant, tolerari possent; nostris verò à vero aberrare judicarentur.

95. En locum Patris Herrera , quem Hispanicis verbis exponere libet : *Libro Origen, y progreso del Divino Oficio lib. 1, cap. 26. num. 4.* De aqui se sigue, que constando ser un Breviario de las calidades, que requiere Clemente VIII en la Bulla , que comienza : *Divinam Psalmodyam*, expedida el año 1631, à 25 de Enero. Conviene à saber, impresso por Original autentico Romano , y que en la impressiõ no se les ha añadido, ni quitado cosa alguna, deben ser tenidas las Historias de los Santos en el referidas , por ciertas, y verdaderas, y ser temeridad culpable, afirmar lo contrario. Porque , y notese esta principal razõ, atentas las circunspecciones, y cautelas tales , y tantas, que hemos dicho, aver puesto la Iglesia Romana en su averiguacion, y disposiciõ, ha procedido mui probablen-
te, y con toda la certeza , que puede causarle la prudencia, y juicio humano, y assi està en possessiõ, de que se le dè entero credito à sus Proposiciones en qualquier materia , y por lo menos en esta tiene ab extrinseco, como dice el Theologo, toda, y la mayor authoridad, que no sea de la derivada de la Divina inmediatamente , se le puede dár à este Breviario, que hìc, & nunc està reformado, y autorizado de la Sede Apostolica.

96. Vix prædicta legeram, cum plura supponi falsa intellexi. Deinde plusquam ipse Herrera volet probari. Supponit etenim Romanam Ecclesiam circa Historiarum Breviarii veritatem, suam

spondere authoritatem, aut eâdem asseri. At utrumque negant laudati superiùs Pontifices Gelladius I, & Adrianus I, qui Lectiones de Sanctis ab Orthodoxis non modò titulas recipi, sed etiam legi, docuere. Supponit etiam, cautelis omnibus, & circumspectionibus fuisse usos correctores Breviarii, in veritate indagandâ Historiarum, quas in ipsis inferendas, aut relinquendas judicaverunt. Contrà verò Baronius, & Gavantus correctores ipsi censuerunt, & quorum testimonia suprà sunt relata.

97. Ex suppositis inferebat P. Herrera, Ecclesiam probabilissimè in hujusmodi Lectionibus proponendis processisse: quibus addo, & prudentissimè; cautelâ scilicet à Gellasio præmissâ: omnia probate, quod bonum est, tenete. Quare hinc non sequitur, omni certitudine rem fuisse conclusam. Nam si hoc daretur, concedendum pariter esset, Breviarium ulteriùs Pontificiâ authoritate corrigi non posse, atque in his rebus indagacionem ulteriorem, & conatum frustrâ collocari.

98. Asserebat præterea, Ecclesiam Romanam in eâ esse possessione, ut in omni materiâ integra illi fides tribuatur, & ab extrinseco omnem, & majorem authoritatem post divinam habere. Quæ omnia libenter fateor: verùm addo: ipsam Romanam Ecclesiam quomodo, & quando illi præstanda sit fides, filios docere suos: quos
etiam

etiam monet qualem fidem cuilibet ex assertis ab ipsâ tribui vellit. Cum pura facta asserit, docet factorum niti relatione, nec illa testari, sed attestationi attendere, à qua eorum veritas pendet. Communes in litterarum Apostolicarum expeditione clausulæ, seu formulæ sunt: *si vera sunt, quæ affirmantur*: si preces veritate nituntur. Atque in re, de qua agimus, Romana Ecclesia à Gellasio tempore docuit, eandem adhibuisse cautelam, ut probatum manet.

99. Duo, antequàm ad alia pergam, dissimulare non fert animus. Primum, probationem ex cautelis, & præviis diligentis petitam præsumptione fundari: quæ veritate patente, omnino cessat. En igitur nostris temporibus Breviarium quoad Lectiones corrigi in pluribus posse, integro ostendi capite, nullius ergo ponderis allata probatio, nullius roboris existit. Alterum, opportunè notandum, illud est, quod, si autoritate Ecclesiæ Breviarii Lectiones assererentur, humanâ sapientiâ certiores forent, altiorisque ordinis, nempe fidei. Quæ enim Ecclesia propriâ autoritate fulsit, non humanis rationibus; sed divinâ revelatione affirmantur. Cum autem ad fidem prædicta pertinere, nemo jure asserat, planum est, earum veritatem ab Ecclesiâ non asseri. Jam verò cum exposita à P. Herrera fundamenta rem non convincant; timenda non est quæ

lificatio, quam addit, temeritatis sententiæ nostræ; eruditissimis Baronio, Bonæ, Rocaberti, cæterisque nostræ sententiæ propugnatoribus jure non infligenda.

100. Ad Padillam jam venio, qui tom. 1. Historiæ Ecclesiasticæ *Centuria* 1 adventum in Hispanias D. Jacobi ex Breviario asserit, addens temeritatis reum effici, qui in Breviario inserta negaret. Addit rationibus aliàs consideratis, ipsum Romæ fuisse, cùm Breviarium Pianum fuit editum, atque illi apprimè constare, nihil in eodem insertum fuisse, quod verissimum, certumque non judicaretur. Cui reponere possum, adventum D. Jacobi non ideo certum, & indubium haberi, quod in Breviario insertum reperiatur; sed contrà eidem restitutum, quia certâ authorum, & monumentorum fide constabat. Id verò, quod addit, nihil falsum in Breviario Piano, aut minùs probabile fuisse insertum, à veritate longè est: correctionesque Clementina, & Urbana ejus dicti falsitatem ostendunt. De ipsis porrò correctis à Clemente VIII, & Urbano VIII Breviariis agebat Gavantus superius expositus, plurima minùs probabilia continere: ac denique Breviarium Clementino-Urbanum suis non carere nævis, Benedictus XIII asseruit.

101. Clarissimi viri Joannis Saguens auctoritatem pro Historiis Breviarii maximè elevandis
asserit

affert eruditus Soufa, ex Systemate Eucharistico Maignani vindicato part. 2, Dialogo 4, num. 18, depromptam. Quam quidem, si bonâ fide legeris, statim ad eruditissimi Theologi qualificationem, & judicium exhorresces. Ita enim ex Soufa legitur: *Profiteor, revereri me omnino Breviarii Romani auctoritatem, de qua nec dubito, quin proximè accedat ad illam, quæ est Sacræ Scripturæ::: Profiteor insuper, nihil in Breviario recitandum proponi, quod non sit eximie verum, & indubitatum.*

102. Ego verò nunquam in animum inducere potui, etiam cum primò aspexi testimonium, ab erudito Soufa objectum, Saguenfii mentem cum illo posse convenire; cum materia, pro qua clarissimus Minimus certabat, Breviarii auctoritate maximè ab Aristotelicis impugnetur. Sed postquam dialogos à Saguenfio editos, iterum legi, de textu malâ fide expositò amplius dubitare non potui. Quapropter de erudito Soufa queror, quod Saguenfium nostræ sententiæ adnumerandum, pro se truncatum citaverit.

103. Id ostendere multis juvat, ut tandem pateat, quàm plurimos ex authoribus ab erudito Soufâ allegatis, nostram tenere sententiam. Joannes Sanguens contra Magistrum Genarum Ordinis Prædicatorum dialogos scripsit, quibus Systema Eucharisticum à clarissimo viro, & de Theo-

logicis, & Philosophicis optimè merito Emmanuele Maignano inventum, ab impugnationibus ejusdem Genari vindicavit. In eo opusculo dialogo 4 hoc sibi argumentum solvendum proponit: *An argumenta Genari ducta ex Breviario Romano, aut ex catechismo Concilii Tridentini aliquid convincant adversum Systema Maignani Eucharisticum.* Toto dialogo evincere fatagit, nihil Breviarii autoritate infirmari Maignani opinionem. Argumentum autem Genari sumptum est ex verbis D. Thomæ: *Accidentia sine subjecto in eodem Sacramento subsistunt, ut fides locum habeat, dum invisibile visibiliter sumitur aliena specie occultatum, & sensus à deceptione reddantur immunes, qui de accidentibus judicant sibi notis.* Quæ verba leguntur in officio Corporis Christi, non solum à S. Pio V, & Clemente VIII, & Urbano VIII cum Breviario probato; sed cum primùm compositum, ab Urbano II approbationem habuit.

104. Antequam solutiones exponā, quas huic argumento exhibet Saguenfius, nostram sententiam maximè vindicantes, animadvertere convenit, extra rem nostram Saguenfii disputationem existere; ac propterea verba ex eodem allegata, contra nos citari non posse. Nam aliud est, an opiniones Theologicæ, vel Philosophicæ ad doctrinam fidei explicandam in Breviario adhibitæ, ab Ecclesiâ probentur; aliud longè diversum est, an Historiæ, quæ

quæ ibidem leguntur, quantum ad Historicas factorum circumstantias pertinet, ab Ecclesiâ etiam asserantur. Hoc secundum semper disputari posset, etiam si negaretur primum, aut extra dubium esset. Nam, cum facta hujusmodi nullam cum rebus fidei habere connexionem, supponamus; Theologicæ verò sententiæ aliquam hujusmodi connexionem habere debeant; Philosophicæ possint: hinc fit, ut etiam si doctrina Sossæ admitteretur in rebus Philosophicis, aut Theologicis, quæ in Breviario tanguntur, negari deberet, in rebus Historicis eandem doctrinam procedere, utpote quæ nullam cum prædictis habent connexionem.

105. Redeo jam ad Saguensii locum exponendum. Reponit primò argumento Magistri Genari, opinionem de accidentibus Peripateticis probatam esse in Breviariis: sed intra limites opinionis. Idem ego reponere possum: Historias Breviarii intra limites opinionis, probabiles tantummodo probatas esse. Reponit 2, duplicem esse sensum authoritatis expositæ D. Thomæ: alterum generale, & dogmaticum, quo nimirum accidentia post consecrationem manere asseruntur: alterum speciale, an scilicet, hæc accidentia sint Aristotelica, vel Platonica? Primum sensum Ecclesiam proponere recitandum, & admittendum; secundum non item: & hoc sive recitare, sive admittere nulla est, quæ

nos compellat authoritas. Idem omnino accom-
modare possumus Lectionibus Historicis Breviarii:
in eis considerari potest sensus. quidam generalis,
quo de sanctitate, virtutibus, & prætiosâ morte
cujuscumque Sancti, ab Ecclesiâ culti, instruimur.
Est etiam quidam particularis sensus pertинens ad
peculiaria facta, & eorundem singulares circums-
tantias, & hunc admittere, nullo Ecclesiæ decretô
cogimur; immo eadem docet, ab Ecclesiasticis au-
thoribus mutuari, quæ de quibusque Sanctis legen-
da proponit.

106. Reponit 3 Saguensius, privatos ho-
minum Philosophicos sensus, ut varios, & fallibi-
les Ecclesiam nec respicere, nec in illis confidere:
immo illos negligere, & ab ipsis præscindere; dum-
modo verba, quæ innumeris sunt cogitationibus,
& subintellectionibus humanis obnoxia, nihil,
quod veram pietatem, cæterasque virtutes ad fi-
dem, & pietatem spectantes, offendere possit,
habeant. Hinc distinguit duplicem alium sensum
in iis, quæ Ecclesia legenda proponit in Brevia-
rio: alterum expressum ad dogma fidei, aut pie-
tatem attinentem: alterum latentem, & secunda-
rium, quo dogma ipsum explicatur. Primum res-
picit Ecclesia in harum Lectionum approbatione:
à secundo præscindit, & illud nostris relinquit
disputationibus. Utrumque probat re, & exemplo.

Primum,

Primum, quia sive in Breviario, sive extra multa Sanctorum Patrum dicta Ecclesia probat, quorum sensus Philosophicos diversos esse planè novit. Secundum: nam in Octava Corporis Christi Ecclesia legit ex Sanctis Augustino, Chrysostomo, Cypriano, Ambrosio, Hilario, & ex utroque Cirilo Lectiones depromptas; qui species Eucharisticas per accidentia Aristotelica non explicant: unus est D. Thomas, quem legit hujus sententiæ propugnatorè. Jam vero cum omnes prædictos Patres legendo probet Ecclesia, omnium etiam Philosophicos sensus vel probatos dices, vel nullius. Parili ratione de Historiis Breviarii, immo fortiori loqui possumus, peculiare factorum circumstantias Ecclesiam negligere, subintellectionibusque eruditorum relinqui, quorum judiciis pendent. Diversas enim pro temporum veritate de eodem Sancto Lectiones Ecclesia probavit: quinimo pro diversitate rituum diversæ non nunquam Lectiones de eodem Sancto leguntur, quas vel omnes quoad veritatem probatas dicere conveniret, vel de singularum veritate Historicâ non curasse putandum est: cum illi sit satis sub ratione piarum, & probabilium Historiarum proponi posse.

107. Prosequitur Saguens, ostendens, Ecclesiam in laudato D. Thomæ textu peculiarem illius sensum philosophicum non curasse; quinimo

nec potuisse; nè scilicet alios Patres damnare videretur, species Platonicas defendentes. Eandem rationem nostræ accommodare sententiæ, quis prohibet? Nam illâ probatur, Ecclesiam Historias in Breviario contentas, quoad veritatem credendas non proponere; nè scilicet Historicorum diversa placita, quæ adhuc legi permittit, rejicere, & explodere judicetur. Quod adeò verum est, ut Correctores Breviarii multa ex composito reliquissæ asseruerint, quæ minùs probabilia judicabant, ut supra dictum est.

108. Denique refert clarissimus Saguens, Mag. Genarum dicere, proposito à se argumento respondere Chavetam Aristotelicum: *quod scilicet, non omnia, quæ in Officio recitanda proponit Ecclesia, sint certa, & omninò indubitata.* Quibus verbis uti minimè necessarium esse collegit Saguensius, & relatas hætenus solutiones coacervans, ita profectur: *Ut intelligas, mi Pazzi, quantum distem à Chaveta, ecce coram profiteor, revereri me omninò Breviarii Romani auctoritatem, de qua nec dubito, quin proximè accedat ad eam, quæ est Sacræ Scripturæ, & cujus est sanctissimum quoddam compendium, ideoque Breviarium. Tum in hoc Breviario profiteor pariter nihil inseri, quod non sit antea expensum, ac libratum coherentè ad leges consummatissimæ humanæ prudentiæ; quæ si deinceps advertit, in eo aliquid vel quocumque pacto,*

paſto, etiam leviffimè deficiens, emendat illicò, & reformat. Quia via habuimus Breviarium reformatum jufſu Pii V, tum Clementis VIII, tum Urbani VIII. Quin profiteor inſuper, nihil in Breviario recitandum proponi, quod non fit eximiè verum, & indubitatum, & ſanctæ Fidei, & Sanctorum Patrum moribus, & doctrinis apprime conſonum. At quia, ut ajebam ſupra, licet Sancti Patres eandem fidem ſectati fuerint, non eadem philoſophia ad expreſſionem illius utebantur; ideò, non in eodem philoſophico ſenſu res fidei conſcripſerunt; atque hic eſt ſenſus philoſophicus multiplex, circa quem Eccleſia nihil determinat. Neque mirum, mi Pazzi, ſi erga ſenſus philoſophicos nihil determinat, quandoquidem & diſputationibus noſtris permittit, ſenſus theologicos varios, quin etiam in invicem contradicторios, quibus plerique ſacrorum Bibliorum, Conciliorum, & Patrum textus, comperiuntur obnoxii. Et exemplis rem proſequitur.

109. Longior fortafſe fui in clariffimi Saguenfii mente indagandâ; ſed non abſque operæ pretio; ita enim oftendiſſe mihi videor, quibus ſit Saguenfius adnumerandus, eruditis ne Souſæ opinionis Patronis, an præclariffimis noſtræ defenſoribus? Facili enim negotio patere arbitror, Saguenfii textum à Souſâ truncatum eſſe, & contra authoris mentem ad ſe trahi. Ego verò ad alia pergo.

110. Nullam itaque qualificationē expoſitæ

sententiæ affingi jure posse ostendi : modò ausim dicere, nec posse. Atque id optimis rationibus ex celebri causa clarissimi viri Danielis Papebrochii in Fidei Tribunalibus agitatâ colligam. Romæ supplici libello SS. D. Innocentio XI prorrecto à Fratre Sebastiano de Sancto Paulo inter alia accusatus fuit, quod Lectionibus Breviarii summam non præstaret fidem ; quinimo plura contra easdem sentiret. Cui reposuit P. Conradus Janningus in instructione brevi ad prædictam expostulationem Curia Romanæ Prælati exhibitâ §. 3. noto, iis verbis : *Fateor* (de approbatione loquitur Lectionum à S. Rituum Congregatione) *ex ejusmodi approbatione Historiis auctoritatem accedere, neque ullus id negaverit Catholicus : at verò accedere talem, ut falsum subesse non possit Historiis, sub approbatione tali legi permissis, aut ut viri eruditi prohibeantur circa illas disputare, ab iisque ratione bona nixi dissentire, ne ipsa quidem Sacra Congregatio prætendit. Patitur enim de facto questionem agitari de Sancto Dionysio Parisiensium Patrono, &c.* Prosequitur exemplis à nobis alibi allatis rem concludere.

III. Hac responsione factum est, ut delatores siluerint, & res hæc, quemadmodum aliæ eadem expostulatione delatæ, tacito Curia Romanæ permisso, & approbatione fuerit firmata ; cùm nihil contra prædicta unquam statuerit, & præclarum

opus de Actis Sanctorum, per quod hæc opinio vagatur, non modò laudaverit, sed probaverit usu, nonnulla decernens juxta votum Bolandi. In causa enim percelebri, ubi nam corpus Sancti Antonii Abbatis existeret? disputantibus pro illius possessione Ecclesiâ Arelatenfi, & Archimonafterio S. Antonii Episcopatus Vienenfis in Galliâ, immemoriam possessionem utraque pars allegabat: resque adeò obscura erat, ut Judices ad veritatem ulterius indagandam interrogatorium fati longum, & prolixum meditabantur, ut possent veritatem aliquomodò expiscari. De hoc ergo Judices per Congregationis Secretarium consuluerunt SS. Dominum Alexandrum VIII tunc regnantem, qui tale decretum dictavit: *Videatur, & consulatur Bolandus in vita Sancti Antonii.* Quo facto, pro Archimonafterio S. Antonii, cui favebat Bolandus, sententia lata est. Nil moror, ut ostendam quanti Roma fecerit Holstenium, & Emmanuelem Scheltratem, qui suis eruditissimis lucubrationibus plurima propugnant contra receptas ex Romano Breviario sententias.

112. Episcopus D. Frater Joseph de Lancastro Regnorum, & Dominiorum Portugaliæ Generalis Inquisitor, inquire jussit, promulgato ad hoc negotium edicto, in opera clarissimi Danielis Papbrochii: jussit etiam, ut hujus operis volumina

Sancti

Sancti Officii Commissariis traderentur, & denun-
 tiarentur, ut siquid in eis reperiri posset, Ecclesiæ
 doctrinis non consonum, censoriâ virgâ notaretur.
 Quod cùm factum fuisset, auditis peritissimorum
 virorum judiciis, innocentes libros censuit, mox-
 que relaxari jussit, atque iis, à quibus ablati fuerant,
 restitui. Is fanè convincitur, Portugalix Inquisitio-
 nis judiciò probatam nostram de Breviarii Roma-
 ni Lectionibus sententiam, quæ inter maxima præ-
 dictis voluminibus objecta crimina, infimum non
 erat.

113. Venio jam ad nostræ Inquisitionis
 Hispanæ de hisce rebus judicium. Notum arbi-
 tror, primùm ab eâdem prolatum edictum, quo
 quatuordecim volumina de Actis Sanctorum in
 totum prohibebantur, atque etiam articulis 17, &
 18 Exhibitionis errorum, seu accusationum nos-
 tram impeti sententiam. Delationibus satisfacere
 conatus est clarissimus Papebrochius duobus volu-
 minibus, quæ antequàm in lucem ederentur, Su-
 premæ Inquisitionis Tribunali præsentata sunt, cu-
 jus etiam licentiâ fuerant scripta. Quibus tandem
 factum est, ut anno 1710 quatuordecim prædic-
 ta volumina permissa fuerint; quadam eorum ad-
 ditâ expurgatione, quæ intactam penitus nostram
 relinquit sententiam; quinimò in Expurgatorio no-
 vissimo prohibentur *Accusationes* Fratris Sebastia-
 ni

ni à S. Paulo ; ejusque Præambula. His (ni fallor) concluditur, nostram sententiam de temeritate accusatam Sacro Fidei Tribunali, ejus auditis rationibus, tacitâ approbatione roboratam, atque usui permissam: quod quidem, ut dilucidius pateat, caput absolvere libet eodem Inquisitionis Hispaniæ decreto, quo prohibita volumina permissa sunt. Sic se habet:

Don Francisco Judice, por la Divina misericordia, Presbytero Cardenal del Titulo de Santa Sabina, Arzobispo de Monreal, Protector del Reyno de Sicilia, Inquisidor General en todos los Reynos, y Señorios de su Magestad, y de su Consejo de Estado, &c. Havien- dose visto, y considerado con todo estudio, y reflexion las Obras del Padre Godofrido Henschenio, y Daniel Pap- pebrochio, de la Compañia de Jesus, interviniendo para su expurgacion personas de literatura, è integridad, con nombramiento de los Señores Inquisidores Generales nues- tros antecessores, y nuestro: Hemos acordado levantar la prohibicion absoluta de dichas Obras, que se hizo por Edicto del Señor Arzobispo de Valencia, Inquisidor Ge- neral, de veinte y cinco del mes de Octubre del año pas- sado de mil seiscientos y noventa y cinco, con tal, que en el tomo 3, de Marzo pag. 10. col. 2. num. 27. lin. penult. donde dice: Temerè, se borre esta palabra, y en su lugar se ponga: Facile. Y en el Propyleo de Mayo tomo 8. in Apparatu, fol. 29. num. 16. col. 2. lin.

lin. 1. se borren las palabras : Sed perfuntorio prorsus ratiocinio. En el mismo tomo 8. y Aparato, fol. 33. col. 1. §. 5. num. 27. lin. 6. se borre la palabra Temerè, y en su lugar se ponga, Facile. En dicho tomo 8, del Propyleo de Mayo se prohíbe todo el tratado, que se intitula : Conatus Chronici Historici ad Catalogum Romanorum Pontificum pars secunda à Gellasio Papâ II ad Sanctum D. N. Innocentium XI. En el tomo 3. de Marzo fol. 10. col. 2. num. 27. lin. 6. se borre la palabra, Temerè, y en su lugar se ponga, Facile. En el tomo 1. de Abril, fol. 903. en la Dissertacion, que se intitula, Appendix de Officio Venerabilis Sacramenti, en que niega, que Santo Thomàs compuso el Oficio del Corpus, se ponga à el margen la nota de haverse retratado Papebrochio de este sentir. En el mismo tomo 1. de Abril, fol. 776. col. 2. num. 38. en que niega, que S. Alberto, Patriarcha de Jerusalen, buviessè tenido culto entre los Canonigos de su Iglesia, se ponga al margen la nota, que el Author se retrató de esta opinion. En el tomo 1. de Mayo, fol. 245. num. 381. se borre desde la palabra: Hanc vitam, quam periisse credebatur Baronius, hasta el fin del numero. En el tom. 2. de Mayo, fol. 461. col. 2. num. 2. despues de la palabra : Martyrem dici, se añada inmediatamente : Minus propriè. En el tomo 2. de Mayo, fol. 626. col. 1. num. 1. en que hab'a del Arzobispo Senonense, se ponga

à el margen la nota, de que el Author se retrató de lo que dize en orden à haver sido sospechoso en la Fè, y Jansenista. En el tomo 7. de Mayo fol. 8. del Paraly-pomena addendorum, col. 2. num. 35, se borre desde las palabras : Non sine apocryphis, hasta el fin del numero. Y para que conste, mandamos despachar el presente Edicto, firmado de nuestro nombre, sellado con nuestro Sello, y refrendado del infrascripto Secretario del Rey nuestro Señor, y de su Consejo de la Santa, y General Inquisicion. Dado en Madrid à veinte de Diciembre de mil setecientos y quince años. El Cardenal Judice, Inquisidor General. Don Antonio Alvarez de la Puente, Secretario del Rey nuestro Señor, y del Consejo. Concuerda con su Original. Don Antonio Alvarez de la Puente.

CAPUT NONUM.

QUEMDAM CERTITUDINIS
moralis gradum exposita à me
sententia attingit.

[114]

SI, quæ hucusque dixi, attentè legantur, nil ultra requiri puto, ut, quam propugno, sententiam ab omni Theologicâ censurâ liberam, gravibus, immo
N gravio-

gravioribus fundamentis nixam ; quilibet prudens existimet. Modò iterum ad eadem animum convertens, ferioque de iisdem cogitans, certitudinem etiam quamdam moralem attingere ex rationibus nempe, quibus nititur , sine hæsitatione affirmo. Quod & probare aggredior, primò ex eruditi Souffæ principiis , secundò causæ ipsius, à me expositæ, consideratione.

115. Inter regulas pro conscribendâ Historiâ à Souffæ traditas tom. 1. part. 2. sec. 7. assert. 54, duæ maximè ad rem nostram probandam faciunt: 5 nempe, & 11. Quinta sic se habet: *Ne sequitor authoris Catholici librum, qui prohibitus est, si ignoretur causa prohibitionis ; ne sequitor librum iis in locis, & punctis, quibus Ecclesia deleri iussit.* In his sumus, erudite vir. Fratris Sebastiani à Sancto Paulo accusatio, in qua non infimum tenebat locum tua de Historiis Breviarii cogitatio, notabaturque Papebrochius, quòd eas reliquerit, contraque egerit, inter libros prohibitos in Expurgatorio Hispano novissimo reperitur , neque ibidem exprimitur ejus causa prohibitionis : ergo sequendus in iis non est.

116. Regula undecima præscribit, *authori non credendum, qui ea, quæ asserit, probat argumentis jam dudum solutis, nisi aperte demonstret solutionum vitia.* In eodem item casu versamur; tu enim, erudite

dicte vir, argumenta profers à Papebrochio in Responsione, ab aliisque Authoribus soluta : tibi itaque fides neganda est: quòd etiam tam longè sis à solutionum vitiis ostendendis, ut nec discussioni subjeceris præcipua, neque eorum quidem memineris. Quapropter vel deferendæ regulæ sunt, vel tu eas hîc infringis.

117. Sed tamen (ut verum fatear) neutram ex allatis, Historiæ regulam esse teneo. Quinta duplici laborat vitiò, quòd à Melchiore Cano, quem pro illa citas, eodem sensu non tradatur; cùm Cano de Historicis illis loquatur, quibus Ecclesia auctoritatem tribuit, vel ut tales credendos non esse statuit. S. Hieronymus in Apologetico adversus Rufinum : *Vir, inquit, doctissimus Eusebius, doctissimum dixi, non Catholicum; ne more solito mihi, & in hoc calumniam struas.* Alterum vitium est; nam Author, cujus opus prohibitum fuerit, quia causa fuerit manifestata, vel de his loquitur, quæ in aliis Catholicorum operibus etiam traduntur, vel nova, & non alibi invenienda tradit: in 1 casu, eadem sequi possumus, quia sine errore, aut suspicione ab aliis discere, Ecclesiâ permittente possumus, quorum sunt permissa opera, & sine Ecclesiæ scandalo leguntur. Quod si de novis in prohibito opere solum inveniendis regula tradita præscribit, superfluit omnino; quia si repugnant

Catholici omnes, error in fide erit; si filuerunt viri omnes docti, temerè omnino proferetur, & Ecclesiæ prohibentis iudicio certi reddimur, sine fundamentis Catholico homine dignis eadem proferri. Hæ potiùs regulæ dicendæ essent, quàm à te tradita.

118. Undecima regula principium in Historia esse non potest; sed contra adversariorum rationes assylum non tutum. Si enim in re probabili, ut pleræque ad Historias attinentes sunt, quod fuerint soluta argumenta, reponis; idem pars adversa, ut se tueatur, proferet. Quod si in Philosophicis, & Theologicis eadem regula valeat, filebunt Scholæ, exceptione prolata de solutis jam argumentis. Fieri posse non nego, ut opinionis alicujus argumenta adeò evidenter soluta fuerint, ut omnibus jam constet de solutionis veritate: qua quidem in re regula potiùs instar habebitur illa solutio, se ipsâ considerata, quàm, ut ex allata à te regulâ diffluens. Lumine enim rationis absque alio adminiculo credere constringimur, falsum esse, quod evidentis falsitatis convictum esse, nobis constat. Superfluit in his casibus omnis regula, quæ potiùs impedire, quàm juvare intellectum potest.

119. Progredior ulteriùs, quò veritatis amore vocat. Certitudinem ex rationibus intrinsicis nostram sententiam attigisse, ostendere progredior.

Inge-

Ingenuè fateor, quàm plurimos authores id negare; sed id ad extrinsecam pertinet probabilitatem. De rationibus solùm loquor, quibus res decidendæ est. Moraliter certum habemus, quod aliter esse non potest, attentis rerum circumstantiis, factorumque serie: qua usurpatione præmissâ, sic statuo. Veritas Historiarum de Sanctis à Romanis Pontificibus in earum historicos authores refunditur, & praxi Ecclesiæ à Sancto Gellasio I ad nostra usque tempora, non aliter acceptæ sunt, quàm in authorum fide, à quibus perhibentur compositæ. Ostensam hanc veritatem, si quæ hætenus dixi, aliquid valent, fatendum est. Jam verò adjicio, certum esse, non aliam fidem habendam à nobis esse prædictis Lectionibus de Sanctis, quàm eisdem haberi vellint Romani Pontifices, Ecclesiæque à tot sæculis servata praxis. Concludere ergo possum, certa esse, quæ hætenus dixi, neque aliter haberi se posse.

120. Clementino-Urbanum Breviarium perfici ulteriùs posse, luculentissimis est rationibus ostensum. Si itaque institueretur de novo ab aliquo Romano Pontifice nova correctio; non ex Breviariis antiquis corrigerentur Lectiones de Sanctis, quoniam si eisdem Clementino-Urbanum comparaveris, cum Gavanto fateri debes, correctius nullum Breviario Clementino-Urbano extitisse.

Quocirca ad authorum fidem recurrerent correctores, ut Lectiones de Sanctis novâ luce perficerent: utî in superioribus correctionibus factum est. Si autem non sunt res gestæ vana conjectura futuri, manifestum relinquitur, in iis rebus aliter rectè procedere non posse, nisi ex fide, & testimonio authorum, à quibus Lectiones mutuatae sunt. Stante denique rerum harum ferie, veritas prædictorum ex Authoribus unicè pendet. Optimè Papebrochius in Propylæo Maii pag. 18. loquens de Sancto Cleto, ait: *Hactenus in Breviario Romano, sicut illud Pius V. edi jussit, legitur patienter, sed non ideò probatur. Non probantibus autem haud quaquam indignatur Romana Curia, sed audit eos gratiosè; & laudat studium benemerendi de re Christiana, detegendis, siqui videntur obrrepisse, erroribus; licet non statim (neque enim convenit) admoveat correctioni ab iis optatæ manum.*

121. Rationes verò in superioribus capitulis expositæ, graves sunt seorsim acceptæ: quod si colligantur, totaque eorum series percipiatur; aliter rem esse humano modo non posse, colligetur illi-cò. In his autem nec certitudinis gradum statuere, nec multùm immorari malui. Horumque judicium ad eos potius, qui rem maturiùs, & absque scribendi pro eadem, præoccupatione confideraverint, relinquendum semper duxi.

CAPUT DECIMUM.

*ARGUMENTIS SOUSSÆ EX
authoritate Doctorum Hispanorum,
& Lusitanorum petitis
fit satis.*

[122.] **V**Enio jam ad eruditi Soussæ argumenta consideranda. Duplici communi principio solvi, & infringi omnino possunt argumenta omnia, quæ ex authoritate Doctorum Lusitanorum, & Hispanorum petit. Alterum, quod aliquos perperam citat: ut de Suario, & Saguenfio jam ostendi, & postea eâdem evidentiâ de Ambrosio de Morales demonstrabo. Alterum denique, quod licet, quos citat, pro sua starent opinione; quàm plurimos paris eruditionis pro meâ ex Hispanis recensui sententiâ. Totum itaque hoc argumentorum genus missum fieri poterat, re integrâ, & salvâ, quam defendo. Sed tamen, ut nullum ex propositis argumentis, sine propriâ satisfactione relinquam, non piget, singulos obiectos authores percurrere: & quæ communia sunt, singu-

singulos tangere, rationibus non inopportunis ostendere.

123. Affert ex Hispanis Eximium Doctorem loco à me num. 45. exposito, ex quo colligitur, injuriâ pro Souffæ opinione citari. Affert etiam Franciscum Padilla, & Patrem Augustinum de Herrera, de quorum locis octavo capite disserui. Affert præterea Georgium Cardoso tomo 1, in advertendis ad Agiologum Lusitanum §. 2, primum locum in re Historicâ tribuentem Breviariis, & Martyrologiis; secundum verò Sanctis, & Authoribus Ecclesiasticis, qui Divorum scribere gesta. Ex quo infert Souffa, maximi fieri à Cardoso Breviarii authoritatem. Sed enim verò & ego plurimi Breviarium, ejusque authoritatem facio. At extra rem hæc sunt, ut ex hætenus dictis liquidò fluit. Licet tamen dem tibi, pro te stare Cardosum, addo insuper iisdem argumentis impeti, & planè obrui. Nam falso nititur, cum Historias Breviarii accipere veritatem ex Lectione in Ecclesiâ, aut insertionem in sacris libris, existimat: atque idcirco primum Lectionibus, secundum Authoribus, ex quibus erutæ sunt, dat locum. Contrà verò res se habet, penitusque diversa est, ut capitibus 4, & 5 probatum manet.

124. Ambrosium de Morales (si Deo placeat) etiam pro se citat eruditus Souffa: quo quidem

quidem in loco miratus sum, clarissimum virum
 cæcutire, nobisque tenebras mittere; lucem verò,
 quam his rebus afferre poterat dissertatio ejusdem
 Ambrosii de Morales, quam eodem libro 9 Hif-
 toriæ Hispaniæ præmittit, celare penitus, & ne ver-
 bum quidem de illâ facere; licèt ex illa sumptus
 sit locus, quem nobis objicit. In quo asserit: *En*
general las Lecciones de los Santos, que de mui anti-
guo reza, y haze fiesta la Iglesia Romana, son gra-
ves, y mui dignas de ser aprobadas, aunque no sepamos,
quien las escribiò; conforme à esto tendràn mucha au-
thoridad las Lecciones, que se hallan en un Breviario
Romano antiguo impressò en Venecia, mas ha de cien
años. Et hujus Breviarii auctoritatem ostende-
 re profequitur. At Soufa dicere debuerat, quæ in
 eadem dissertatione leguntur: ubi rem nostram ex
 professo tractat. In titulo *De las Lecciones de los*
Santos, ita loquitur: *Las Lecciones de los Martyres*
son una historia, donde se quentan las vidas de los
Santos, y assi se les debe dàr el credito, que à otra
Historia se suele dàr, salvo que, por tenerla recibida la
Iglesia, se le debe aquel respeto, y reverencia, que he-
mòs dicho, para no contradecirla, ni desecharla ligera-
mente, sino con causas suficientes, y casi manifestas.
 Meminit, in hac re sic stabiliendâ peritissimos
 Theologos consuluisse, qui eadem censuerunt: &
 Melchiorem Canum, quem ut Magistrum vene-
 rabatur,

rabatur, citat. lib. 11 de locis, cap. 6, atque ita concludit: *Otras* (de Lectionibus loquitur) *lo que no se puede decir, sin grave dolor, tienen tan claro el no ser Historias dignas de los Santos, que sucede luego el tener los hombres maliciosos ocasion de burlar de ellas; y los buenos Christianos, y prudentes de llorar, el ver assi escarnecidas las cosas de los Santos.*

125. Ut hanc clarissimi Ambrosii de Morales doctrinam cum objectâ à Soufa convenire ostendam, juvat rem paulò maturiùs considerare. Quæstio non est, an antiqua Breviaria, aut Sanctoralia locus aptus ad Historiam dilucidandam non sint, in his præcipuè, in quibus meliora non habemus, ac ubi non refragatur antiquitas. Hoc asserere voluit citato à te loco Ambrosius de Morales; nec diffiteor, cùm probabile tantùm Historiæ locum illum esse asseras. Hoc, inquam, nostram difficultatem intactam prorsus relinquit, quam citato à me loco expedierat.

126. Affert etiam Maluendam, & Vincen-
rium Cellàn in libro inscripto: *Excelencias del Di-
vino Oficio*, cap. 4. num. 1, ubi ita habet: *Otras
Lecciones son de vidas de Santos, y Historias authenti-
cas de sus hechos, martyrios, y virtudes; y advierto, que
aunque no son de los Libros Sagrados, que se llaman
Canonicos, pero son verdaderissimas, sacadas de los an-
tiguos Martyrologios, que los Notarios de Roma es-
cribie-*

cribieron por orden de los Papas en el tiempo de las persecuciones de la Iglesia: y de los que en otras partes sucedian, compuestas por personas de gran confianza. Testem hunc probare fati rem non posse, illud planè evincit, quod falsis nimis principiis nitatur. Afferit nempe, Martyrologia antiqua à Notariis urbis Romæ descripta esse; sed quænam hæc sunt, ubi reperiantur, ignorat Litteratorum Respublica: quæ enim Martyrologia novimus antiquissima, à recentioribus primis sæculis descripta sunt: Eusebio nempe, aut Hieronymo. Notarios urbis Romæ scripsisse res Martyrum, non disputo; sed ea Acta periisse Diocletiani persecutione, cum Baronio lugeo. Pauca sunt ex hoc naufragio libera Martyrum Acta: ex quibus, siquæ leguntur Lectiones in Breviario, certissimas esse, affirmo: de aliis est sermo, ab antiquitate ignoratis, illique pugnantibus. Demum, ut textum Cellan nihil ad rem facere ostendam, animadverto, non constare, in reliquis orbis partibus gesta Martyrum eadem diligentia descripta fuisse, ac Romæ notabantur. Quodcumque tamen, siue id affirmas, siue negas, tandem elligas, pro me erit. Si negas, rem teneo; si affirmas, asseram persecutionum temporibus pariter periisse: vel ostende, ubi sint, quibus servata authoribus, quibus denique monumentis inserta.

127. Quoad Maluendam attinet, illum

conjungo cum testimonio allatò ex Didaco de Morillo in libro , cui titulus : *Capilla Angelica , y Apostolica de la Madre de Dios del Pilar* , tomo 1. cap. 5. pag. 36 : nam ambo loquuntur de adventu Divi Jacobi in Hispanias , non idcirco verus , quia Breviario insertus , sed contrà. Rem neuter attingit in universum , & in eo , in quo disputamus , sensu.

128. Quæ igitur sit Lusitanorum , & Hispanorum mens , erudite Lector , jam vides. Octo pro se authores Soufa attulit , ex quibus duo , Suarius , & Ambrosius de Morales , ineptè afferuntur. Ex sex aliis , qui restant , duo de adventu tantùm D. Jacobi in Hispanias præcipuè loquuntur : qui reliqui sunt , quatuor cum Soufa planè conveniunt. At his oppono Cardinales Turrecremata , & Rocaberti , Nicolaum Antonium , Ludovicum Vives , emunctissimæ naris criticos , quibus addo Michaellem de Sanctâ Mariâ , Magistrum Segura , & , quos pro te citas , Ambrosium de Morales , & Suarium. Denique adjicio clarissimum virum Joannem de Ferreras part. 16 , cap. 2. pag. 12. num. 2. sic agentem : *Los Doctos no ignoran , que nuestra Madre la Iglesia Romana no quiere , que à las Lecciones Historiales del Rezo , que no tocan à la Fè , inmediata , ò mediatamente , ò à las tradiciones de la Santa Iglesia Romana , se les de mas fee , que ellas por sí se merecen.*

129. Concludo denique, eruditum Soufa non probare, quod initio capitis sibi stabiliendum assumpsit, authores nempe Lusitanos, & Hispanos suam asserere, & docere sententiam. Nam si hoc vellit (uti par erat) unanimem, & communem sententiam Doctorum Hispanorum pro se esse, ostendere debuerat; atqui hoc non probat; octo enim allati, non sunt omnes. Quod si tantum ostendere mens erat, aliquos Doctores Hispanos, & Lusitanos secum sentire, verum id quidem; sed ante lectum caput etiam concederem.

CAPUT UNDECIMUM.

*EX AUTHORIBUS EXTERIS
suam conclusionem Soufa
non probat.*

130. **Q**ui deferendum maximè in nostra disceptatione exterorum Authorum testimoniis esse putant, mecum sentire tandem, confido. Nihil enim unquam eruditum Soufam concludere ex iisdem magis existimavi, quàm cum authores aspexi, quos pro se citat: quibus etiam in universum eadem reponere possum, quæ nostris
autho:

authoribus accommodavi. Affert pro se Bordonum, Saguensium, Saufay, quorum testimoniis jam respondi. His addit Gavantum, cujus mens perfecta jam, & dilucidata est ex superioribus. Vim tamen in eo facit, quod Bartholomæus Gavantus affirmet ad hanc usque diem Breviarium non esse editum, tot nominibus absolutum. At non negat, perfectius edi posse; quinimò ex illo collegi quaviâ possit Breviarium idem in quibusdam perfici: atque etiam fatetur, Historias plures, quæ minùs probabiles à Correctoribus judicabantur, relictas ex còposito fuisse, nè unò ictu mutasse omnia viderentur.

131. Franciscum Dinum item profert in historicâ dissertatione de translatione corporis Sancti Bartholomæi Romam ex Benevento. Cui reponimus, Cardinalem Ursinum contra eandem translationem scribentem: cujus autoritas in hac re major procul dubio existit. Denique Eminentissimum Cardinalem D. Prosperum de Lambertinis, virum non modò pietate, sed litteris, & eruditione toto Orbe celeberrimum, nobis objicit: qui, dum Promotor fidei Sacræ Rituum Congregationis esset, plurimi faciebat Breviariorum autoritatem. Verba Soursæ scribere volui, ut quanti habenda sit ejus de mente Cardinalis Lambertini opinio, plenè constet.

132. *Huic authoritati adeò detulit Em. D.S. R. E. Card. Lambertinus, cùm esset fidei Promotor, ut, ea legendo, noluerit negare adventum Sancti Jacobi in Hispanias, licèt hoc esset optimum medium ad oppugnandam concessionem Lèctionum particularium in festo Domine nostræ à Columna, quas ex officio oppugnandas susceperat, ut constat ex illius animadversionibus, quas allegavi num. 2250. Prædicta autem habet num. 2763. Citato verò à se locò hæc tantùm ex prædictis animadversionibus profert, Romæ Sacræ Rituum Congregationi expositis anno 1729: ea, quæ mox, à me dicentur (Princeps Em. loquitur) non eo animo dicta censeri exopto, ut piam illam Apparitionis traditionem convellam; imprudentis enim esse videtur eam dicto animo impugnare, ut inquit Theophilus Raynaudus operum tomo 7, in opere, cui titulus Dypthica Mariana punct. 10, num. 5. Ubi post narratam Virginis Apparitionem Sancto Jacobo in Hispania degenti, ait, eam traditionem convellere prudentis non est; sed ut muneri mihi imposito satisfaciendum, Sacræ huic Congregationi suadeam, ut, relicta traditione in eo statu, in quo nunc est, abstineat ab approbatione Lèctionum, in quibus dicta exponitur Apparitio. Hæc tantùm profert, alia magis opportuna omittens, quæ deinceps afferam: rem concludens exclamationibus, & rationibus vehementibus, quibus à dissertationis filò abstrahuntur Lèctores.*

133. Quæ sit in re, quam tractamus, eruditissimi Cardinalis mens, ex scriptis ab eo operibus, mihi colligere non licuit: ex prælaudatis vero animadversionibus, abs dubio colligendum duco, potius nostræ, quàm Soufæ favere sententiæ. Quod Breviarium plurimi faciat, ad rem non est: nemo enim nostrum illud despicit; sed suscipit, veneratur, & usu probat. Quæ à Soufâ afferuntur, probant, contra prædicti hujus Emm. sententiam in Breviario collocatam fuisse de Apparitione Virg. Mariæ de Columna traditionem: id autem liquidò fuit ex verbis allatis. Quod si ex mente propriâ non est prædictus Cardinalis loquutus; sed ut muneris Promotoris fidei, quo fungebatur, satisfaceret, eadem collegit; argumentum inde aptum erui non potest ad ejus mentem expiscandam.

134. Quod autem potius mihi faveat, colligere possem ex eo, quod prædictam traditionem in Breviario collocandam non ducat; quinimo addit alia opportunitiora, quibus apertè constat, Lectionum Breviarii veritatem ex authoribus tantum defumi, adventumque D. Jacobi, non quod Breviario primò insertus fuerit; sed quia eidem productis doctissimis scriptis, habitoque prolixiore examine fuerit restitutum, vendicat. *At quoniam, ait, tempore Urbani VIII pluribus ex Hispania allatis doctissimis scripturis, post rem maturè, & diu examinatam, anti-*
qua

qua narratio, quæ fuerat à Breviario Romano ablata, fuit iterum in eodem inserta, & in eodem legitur, & recitatur quolibet anno ad diem 25 Julii, uti Historiam mutationis, & successive restitutionis plenè enarrando testatur Raynaldus Protonotarius Apostolicus ad annum Christi 1625. die 25 Julii::::: Hinc est, quod hoc fundamentum pro impugnanda B. Virginis Apparitione, de qua nunc agitur deferere cogor, & in eo, quod attinet ad punctum adventus, & prædicationis S. Jacobi in Hispanias, me libenter subscribo, tum auctoritate Breviarii Romani, &c.

135. At dices, prædictam traditionem collocari jussam S. Congregationis Decreto in Breviariò. Ego verò neutrum nego: nec Traditionis adeò plausibilis veritatem, nec ejus in Breviariò insertionem; verùm affirmo, nihil hæc conferre ad laudati Cardinalis mentem perspicuè cognoscendam; cùm ex ejus scriptò colligi non possit certò, ac prætereà contra ejus allegationem S. Congregatio protulerit sententiam.

136. Sex itaque authoribus probationem omnem, ex exteris authoribus petitam, eruditus Soufa concludit; ex quibus Gavantus, & Saguensius excludendi sunt contra propriam citati mentem: atque etiam Cardinalis Lambertinus malè adducitur: cujus mens convenientibus testimoniis non probatur. Restant Bordonus, Saufayus, & Dinus,

in hac re non conferendi Benedicto XIII, & Cardinalibus Baronio, Bona, eruditique pro nostra sententiâ num. 24. citatis.

CAPUT DUODECIMUM.

*VERITATEM HISTORIARUM
Breviarii ex earum materia eruditus
Souza non probat.*

[137.]

AD rationes ab erudito expostas jam deventum est. Multipliciter eas dividit pro divisione causarum, quarum Aristoteles in libris de causis meminit, atque ita arguit, & colligere Lectionum Breviarii veritatem contendit ex earum causis, materiali, formali, efficienti, finali, & exemplari. At neutro ex his capitibus rem tenet. In præsentiarum de causa materiali disseram: sequentibus verò capitibus cæteras discutiam.

138. Sectione 2, assertionem 1, ita argumentum proponit. Lectionum Breviarii materia authores sunt, aut Sanctorum Acta. Jam verò hæc esse possunt originalia, & sincera, aut recentiora factis, dummodò competentem habeant antiquitatem. Si de Actis originalibus loquamur, statuendum est

est cum Ruytnart in præfatione generali ad Acta Sanctorum Martyrum, proxima illa Scripturis in veritate esse. Si authores inspiciamus, ex quibus Lectiones sunt erutæ, de iisdem Urbanus VIII in Bulla Breviario affixâ docuit, priscos, & probatos fuisse. Cùm itaque negari fides prudenter non possit, priscis, & probatis authoribus, dummodò nullam involvant contradictionem, manifestum est, vera omnino esse, quæ in Lectionibus leguntur, si earum materia spectetur. Pronum enim prædictis authoribus fuit, à majoribus accepisse ea, quæ in libris suis tradidere; & cùm jam sint probati, certum est, eos judicatos fuisse à sapientibus viris dignos fide, neque fabulis fuisse delectatos.

139. Quem non eruditi Soufæ ratiocinatio emolliet? Quem non convincet? Sed si paulisper attendas, nihil ab ipso ad rem probari statues. Ab initio dixi, non unam esse posse de Breviarii Lectionibus in universum sententiam, quòd earum materia diversa in plerisque reperitur. Cùm enim constant ex Sanctorum Actis synceris, aut authoribus, qui ab omnibus æquè recipiuntur, fideque omni humanâ digni sint: cùm facta ad regulas Historiæ narrant, habentur etiam certæ, & indubiæ, quæ ab ipsis sunt depromptæ Lectiones. Quòd si ex minoris fidei authoribus, aut Actis, erutæ inveniantur; minorem pariter fidem eisdem habemus.

mus. Jam verò , cum etiam ab authoribus , aut scriptis mutuaverit nonnulla Ecclesia, in ejusmodi Lectionibus, quorum fides, aut dubia , aut nulla deprehensa est sequentibus temporibus; fit pariter, ut has tutò relinquere , & fidem iisdem præstare, non possimus. Enim verò Lectiones omnes in universum sub ratione tantùm piarum, & probabilium Historiarum respexit Ecclesia, & quidem eo tempore, quo fuerunt probatæ. Atque etiam in superioribus repetitum est , quàm plurimas Historias fuisse relictas, quæ minùs probabiles correctoribus sunt visæ.

140. Quo fit , ut Ruitnarti locus ad rem non sit, cùm de Historiis erutis ex synceris Actis, nobis sermo non fuerit. Urbani locus minùs rem conficit: ex illo nempe solùm eruitur, ex probabilibus authoribus fuisse Lectiones desumptas : cum prisca, & probati authores in Urbani verbis synchroni, & coævi non sint; quinimo ex correctorum judicio omnium Lectionum authores non fuere probatissimi, & antiquissimi, qui in re haberi possent.

141. Miror idcirco ex prædictis eruditum Soufa placidè intulisse, materiam Breviarii , id est, Historias, & Acta, ex quibus sunt Lectiones compositæ, certam omnino esse. Non enim introspicere potui, quî hæc ex prædictis inferantur? Nec minùs animadvertere potui harum rerum inter se
nexus,

nexum, & connexionem. Cùm enim de fynceris Actis, aut authoribus, quorum fides ab omnibus recipitur, non loquamur; nulla est vis, qua hæc inter sese connectantur, colliganturque. Quæ verò superaddit de authoribus, licèt non coævis, aut ferè coævis, aut in re antiquissimis, eâdem humanâ fide credendis, ac posterioribus, nostrorum tamen temporum consideratione antiquis; non æquè mihi persuadebit. Qua de re deinceps sum loquuturus. Nil tamen turpius committi ab Historico posse existimo, quàm ut res ex nudâ possibilitate pendeat, & certò sibi persuadeat; rem in recentiori solùm inveniendam, quòd nullam contradictionem involvat. Correctores denique nulli ex iis, quæ circumferebantur, sententiis, suo iudicio præjudicium intulerunt. Immo nullum iudicium protulerunt, quo probari posset, digniores reputasse authores, quorum memorias reliquere; cùm inter pròbabilia probabiliora eligere, in animo non habuerint.

CAPUT DECIMUM TERTIUM.

*EX FORMALI CAUSA LECTI-
onum Breviarii earum veritas
minùs probatur.*

142. **I**Nceptum à ratione argumentum ex formali causâ exponere eruditus Soufa profequitur, atque in hunc ferè modum ratiocinatur. Quemadmodum totius Breviarii forma nil aliud est, quàm omnium inter sese partium dispositio, & ordo, conformis planè ideæ, quam Ecclesia in formandis Breviariis sibi proposuit; ita etiam Lèctionum forma aliud non est, quàm debita ratio Lèctioni. Postquam hoc supposuit, aliud sibi dari postulavit: Lèctiones nimirum Breviarii duplici consideratione intueri posse: ut nimirum quædam Historiæ sunt, atque etiam ut Lèctiones Sacræ habentur. Quibus datis, ita arguit: sive considerentur Lèctiones, ut Historiæ sunt, sive ut Sacræ Lèctiones sunt, certam, & indubiam authoritatem habere debent: ergo ex formali causâ Breviarii Lèctionum veritas manifestè probatur.

143. Antecedentia ita probat. Si Breviarii Lèctio:

Lectiões, quæ Historiæ sunt, veræ non essent; fabulæ potius, quàm Historiæ essent nominandæ. Prima enim Historiæ lex (Cicerone authore lib. 2. de Oratore) est veritas: ergo Ecclesia in Lectiõnibus Breviarii nobis veras Historias proponit, non verò confictas fabulas obtrudit. Ergo Ecclesia judicat, esse vera, quæ in Lectiõnibus Breviarii collocari iussit. Qua ergo prudentiâ, quove jure poterit quispiam iudicio Ecclesiæ reluctari?

144. Si etiam Lectiões Breviarii, ut Sacras Lectiões consideres, certam potius veritatem habere debent. Materiam enim prædicandam, & credendam continent, quamque Ecclesia prædicare, & credere jubet. Quis autem Catholicus non perhorrescat (exclamat) vel cogitare, Ecclesiam præcipere, ut prædicetur mendacium? Jubere, ut credatur mendacium? Antecedentia, ex quibus tam facilè tot consequentias elicuit, duplici ratione probat. Prima nempe, quòd Ecclesia punire non possit prædicantem, & credentem, quæ in Breviarii Historicis Lectiõnibus continentur. Pro qua re Divum Paulum ad Romanos citat, (licet fateatur de hoc propriè non loqui:) *Quomodo ergo invocabunt, in quem non crediderunt? Aut quomodo credent ei, quem non audierunt? Quomodo autem audient sine prædicante? Quomodo verò prædicabunt, nisi mittantur?* Ideo hæc protulisse dicit, quod accommo-

dari

dari facile possint rebus ; quæ humanâ fide creduntur : quibus præcedit iussio Ecclesiæ, ut legantur, & prædicentur : prædicationem sequitur auditio, auditionem sequitur iussio Ecclesiæ, ut auditis præstetur fides.

145. Secundam rationem ex Pontificali Romano petit titulo *De Ordinatione Lectorum*, ubi eos ita Pontifex monet. *Quod autem ore legitis, corde credatis, opere compleatis.* Quibus admoneri verbis existimat, ut non modò credant iis, quæ in Breviariis legunt ex Sacris Scripturis, sed etiam Historiis cæteris : hac differentiâ, quod Scripturæ Divinæ, Lectionibus cæteris humanæ, fide sit credendum. In eandem, inquam, rem postremam tituli laudati orationem citat, in qua Historicas Lectiones ad mores pertinere, probatur. At postquam hæc retulit, iterum eandem crambem recoquit, nobis objiciens diligentiam, & curas in Breviariò colligendo collocatas, ex quo errores omnes ex typographorum, aut perversorum hominum incuriâ, aut malitiâ, remoti sunt. Subinfert itaque, quæ fuere relicta ab Ecclesiâ, vera habita, & judicata fuisse.

146. Prolixius ista retuli, ut argumentorum eruditi Sossæ vires pateant : levia enim, & minimè concludentia ex relatorum consideratione quilibet æquus lector dijudicabit. Sed, ut nil, quod

quod ad trutinam vocatum non fuerit, relinqua-
 tur, ea non omiffi, ad utiliora progressurus. Sou-
 fa concedo formam Breviarii Lectionum, effe ea-
 rum peculiarem ordinem, rationem, dispositio-
 nemque exemplari, & ideæ Ecclesiæ in illis for-
 mandis respondentem. Concedo illi insuper, Lec-
 tiones Breviarii, ut Historias, ut Sacras item Lec-
 tiones considerare nos posse. At cum in iis con-
 veniamus planè, nescio quo pacto à causa forma-
 mali arguat eruditus Soufa, atque sequentia argu-
 menta non capio. Ratio enim Historiæ, aut Sacræ
 Lectionis, quæ proculdubio in Breviarii Lectioni-
 bus reperitur, eorum peculiaris forma non est.
 Vocasti enim nos, erudite Vir, ad Philosophica:
 quibus etiam libenter accedam, ut neque ex iis
 patrocinium pro tua causa peti posse, ostendam.
 Cujuslibet rei peculiaris forma illa ratio est, & à
 Philosophis habetur, per quam ita in se res perfici-
 untur, ut à cæteris differant propriâ ratione. Id
 autem licet explicatu difficile sit in Breviarii Lec-
 tionibus, nisi in ordine ad exemplar, quod sibi in
 iis formandis proposuit Ecclesia; tamen hinc, &
 non aliò peti debebant argumenta, quæ ex forma-
 li causa Breviarii eruisse, dicis. Jam verò conveni-
 re aliis, & cum iis confundi Breviarii Lectiones,
 ut Historiæ sunt, atque etiam ut Sacræ Lectiones,
 pluribus ostendam. Historiæ ratio iis, quæ in Bre-
 viario,

viario, & iis, quæ extra sunt, æquè convenit, atque in ipsomet Breviario Historiæ ratio pluribus Hymnis, Responforiis, & Orationibus aptari potest: quam ob rem hâc consideratione Lectiones Breviarii à cæteris ejus partibus non distinguuntur. Sacræ Lectionis etiam ratio distinguit minùs, quæ jure tribuitur Homiliis Patrum, Lectionibus Scripturæ, atque etiam cuilibet Ascetico libello convenire potest. Fateri itaque necesse est, argumenta, quæ ex causa formali Breviarii eruere promissisti, re verâ omiſſa esse.

147. Sed mittamus hæc: dissimulare juvat. Num, quæ exponis pro hac re probandâ, aliquid convincant, examinare, & statuere aggredior. Videamus rationes ipsas Historiæ, ac Sacræ Lectionis: an aliquid se ipsis concludant. Ratio enim, quam ex Cicerone petis ad probandum, ex Historiæ consideratione Breviarii Lectiones veras esse dicendas, probat nihil. Non enim de Historiis jam factis, vel in universum, veras esse debere in secundo de Oratore libro affirmat. Scriptorem Historicum instruit, vel Oratorem, cum historica loca tractat, ut præ oculis ante omnia veritatem habeat, utpote optimam Historiæ dotem. Cum itaque veritatem primam, & æstimabiliorem Historiæ perfectionem statuatur, Historias in universum docuit, quæ factorum narrationes solum includunt, veras esse posse, aut

aut falsas. Sed quid in his immoramur, cum Historiæ ab omnibus tractatoribus dividantur in certas, probabiles, & falsas. Neque verò probabis unquam, Ecclesiam peculiare, quas legit, Historias, se ipsâ composuisse, ut à Cicerone prolatam regulam observasse non diffiteamur. Jam enim probatum est, Ecclesiam ab authoribus mutasse Lectiones, in quorum fide & suscipit, & legit.

148. Idcirco nec prima, neque quas subinfert consecutiones, rectè fluunt. Plurimū enim interest inter probabiles, aut falsas narrationes bonâ fide creditas, legendas etiam proponere, & falsas narrationes obtrudere. Hoc sine mendaciō fieri nequit; illud summâ veracitate, legendum proponi potest, sicut in Asceticis libellis horum plura videmus. In hanc rem doctissimi Joannis Gerfonii egregium locum, quo hæc, & similia dilucidantur, non modò laudare, sed etiam tamquam regulam habere, semper mihi visum est: citato enim superiùs opere sic ait: *Sicut ait Aristoteles, nihil refert quædam falsa probabiliora esse quibusdam veris; ita nihil refert quædam falsa piè credi; non quod ea ratione, qua falsa sunt, vel si sciuntur esse falsa, credi possint (procul hoc à pietate fidelium) sed cadit existimatio, vel pia credulitas non super veritate, vel falsitate, sed tantummodo super apparentia, vel probabilitate; hoc utique non est periculosum, vel falsum, quia constat*

de apparentia. & probabilitate, dum falsitas, & veritas ignota est. Prætereà sæpius dictum est, Ecclesiam de Historiarum prædictarum veritate iudicium non ferre: quò circa ultima consequentia ad rem non venit, exclamatioque ibidem adhibita superfluit.

149. Consideratio Breviarii Lectionum, ut piæ Lectiones sunt, alterum erat argumentum, minùs verum, minùsque convincens. Etenim licet Historicæ Lectiones materiam prædicandam, aut credendam contineant, hæc quidem non necessaria est, sed probabilis. Prædicari quidem, & credi possunt, & tamquam verisimiles explicationes, aut exempla fidei, & morum doctrinæ. Neque aliud puto eruditum Solum velle: non enim quisquam somniavit, credenda hæc esse fide divinâ, aut peculiare de his credendis Ecclesiæ præceptum ullum extat. Quoquidem in loco extra rem esse videtur, exclamatio, quam subjicit: cum Gelladius I Apostolicâ lance libranda: *Omnia probate, & quod bonum est, tenete*, reliquerit. Et licet darem, de his credendis, aut necessariò prædicandis præceptum Ecclesiæ dari posse, sequeretur nunquam, Ecclesiam jubere, ut mendacio fides præberetur; quod probabilia, quæ maximè à mendacio distant, tantummodò credenda, aut prædicanda in ea, quam fingimus, hypothefi, juberet.

150. Nil roboris, aut majoris firmitatis rationes,

rationes, quas in id probandum congerit, superiori affirmationi adjiciunt. Primâ est, Ecclesiam punire non posse prædicantem, aut credentem, quæ in Historiis Breviarii leguntur. Quodquidem, uti optimè probat horum Lectionem permissam, & ipsarum rerum credibilitatem rebus fidei, aut morum, præceptis non adversari; ita pro historicâ veritate asserendâ non concludit. Nam pia, & probabilia prædicantes, etiam si in Breviario non sint, Ecclesia non punit, nec punire potest. Quapropter eadem, quæ huic reponas, respondeo. Nihil scilicet pro certâ veritate ex probabilibus solum explicationibus permissis colligi posse. Venio jam ad Pauli effatum, quod citas: in quo quidem concordemus, Sanctum Paulum de re nostrâ propriè non loqui. Accommodari verò eidem non posse, idemet Apostolus vetat, in his asserens: *Omnia probatè, & quod bonum est, tenete.*

151. Ad rationes ex Pontificali Romano petitas titulo de Ordinatione Lectorum, dicendum est primò, non omnia, quæ à Lectoribus leguntur Fide Divinâ, aut humanâ certâ, credibilia esse: nam quædam ab iisdem leguntur, quæ ad probabiles sacre doctrinæ explicationes, sive morum exempla pertinent. Homiliarum Sanctorum Patrum lectione res constat, & nostræ causæ inde ex superius dictis accommodo. 2. Quædam sunt

tantum credibilia, quæ à Lectoribus leguntur: quædam item tantummodò complebilia opere, quibus juvamus plurimum, ad mores rectè instituendos. Postrema verò prælaudati tituli oratio, quomodo ad rem trahatur, non video. Nec enim disputo, aut diffiteor, quæ Lectores legunt, ad mores informandos pertinere. Eâdem fortè certitudine gaudebunt quæ in Asceticis libellis legimus ad disciplinam virtutum rectè exequendam? Consequentias denique, quas subinfert, nec ad rem faciunt, neque ex fundamentis ab illò positis inferuntur. Cùm probatum satis sit, plurima in correctis Breviariis relicta fuisse tantummodo probabilia.

CAPUT DECIMUMQUARTUM.

*CAUSÆ FINALIS, EFFICIENS,
& exemplaris Lectionum Breviarii,
earundem veritatem
non inferunt.*

152. **D**Ei cultum, Ecclesiæque utilitatem harum Lectionum finem esse, jure supponimus. At tu, erudite vir, ex utroque colligere pergis, easdem Historias

torias certas esse, & planè indubias. Ex primo itaque capite ita discurre. Deum mendaciis non coli, præterquam quod res est certa, egregiò Jobi loco cap. 13, v. 17, ostenditur, ubi ait patientiæ facilè princeps: *Numquid Deus indiget vestro mendacio, ut pro illo loquamini dolos*: Quam ob rem Deus mendaciis non colitur; sed planè offenditur, & inhonoratur. Liber itaque, quo Deus colitur, omni mendacio carere necesse est; atqui Deus Breviario colitur, non offenditur: omnia ergo, quæ continet, vera sunt: longè ab eodem mendacia sunt rejicienda. Latè verò postquam hæc retulit, contra Natalem, & Tillemontium, cæterosque adventus Divi Jacobi in Hispanias impugnatores, debacchatur.

153. Ex utilitate Breviarii veras pariter, & indubias futuras fore Breviarii Lectiones infert. At prius Breviarii utilitatem, quam libenter omnes fatemur, probare pergit, 1. ex quodam loco doctissimi Caramuelis, qui est in Theologia regulari num. 3717: ubi fatetur ex Breviarii Lectione, & usu addisci posse Philosophiam, Theologiam, in omni Solemnitate aptè concionari, & Ecclesiasticam Historiam, ac Sanctorum vitas addisci. 2. ex D. Augustino lib. 10 Confessionum cap. 33. ubi ait: *Summè commotum fuisse, audito Ecclesiæ Mediolanensis cantu*. Iis ita positis adjecit, omnes hujusmodi

modi utilitates evanescere, si vera non sunt, quæ cantantur, cùm ex mendacio nulla utilitas sequi possit. Hoc autem ita exornat. Mendacium ex Paradiso primum hominem ejecit, nullaque conventio cogitari potest Christum inter, & Belial, cùm veritatis Christus, mendacii Diabolus Pater existat. Prædicta verò rursus confirmat. Quod si vel unum mendacium in Breviario existeret, tota ejus auctoritas laberetur, & interiret: idem planè tunc illi accideret, quod Sacris Litteris obventurum S. Augustinus putavit, si vel unum mendacium haberent: earum nimirum omnem auctoritatem interituram. Theologos, & Expositores appellat, veritatem hanc prolixius probantes.

154. At hæc longè à re nostra discreta sunt. Multis etiam obnoxia æquivocis, & tricis. Mendaciis Deum non coli, quis negat? planè iis offenditur, & inhonoratur. At mendacium nullum formale in Breviariò reperiri, abundè à me probatum est; licèt falsitates aliquas, quas materiales appellamus, contineret. Deum materiali falsitate coli posse, ex Theologis probatum suppono, si nimirum res bonâ fide credatur, ac sine ullâ culpâ Deum coli ejus exhibitione judicetur. Præterea, opinionibus probabilibus, licèt contrariis, & ex opposito invicem differentibus, Deus colitur, cùm harum opinionum usus permissus sit; & tamen

mate-

materiale mendacium in alterutra opinione necessario esse debeat. Latè poteram rem eandem profequi in Asceticis libellis, quorum usu, & praxi Deus abs dubiò colitur. At hæc ut notiora tantum innuo.

155. Quapropter colligo, Deum nullo formali mendaciò in Breviariò coli; sed nego, & pernego idem materialibus mendaciis, & falsitatibus accommodari posse. Quod quidem decretoriò argumentò concludo. Ante correctiones Breviarii à Clemente VIII, & Urbano VIII Pontificibus factas; quinimo ante editum à S. Pio V Breviarium, Deus mendaciis non colebatur in recitatione Lectionum, nunquam enim cultum adeò exitiosum Ecclesia Deo reddidit; atqui plura falsa in anterioribus Breviariis, seu Lectionariis extabant, quæ correctionum beneficiò expuncta sunt: vel Deum itaque cultum mendaciis tunc fuisse, dices, vel accommodas expositiones oppones, quibus & ego uti potero. Sicut enim plura de Deo tradit Theologia, quæ fortassis sunt falsa, iisdemque Deum coli non ambigimus, bonâ fide, voluntate, desiderioque quæcumque sunt Deo digna sentiendi, parili ratione, quæ in Breviario sunt probabilia, aut minùs certa ad Dei cultum pertinere, dicimus: qua quidem in re loquentem superiùs audivimus doctissimum Gersonium. Modus itaque, quo ho-

mines Deum cognoscere ; & colere possunt ; cum certæ rationes non suppetunt, est per probabilia, & verisimilia obsequia, semper certi , semperque securi, Deum plùs affectum , quàm sènsu respiciere.

156. Utilitatem Breviarii in ordine ad Ecclesiastica officia negabit nemo, qui vel mediocriter res calleat. Attamen Historiarum hinc omnium in eo contentarum veritas non sequitur. Quis juris utilitatem in Ecclesiâ maximam non sentit; & tamen in Legislatorum placitis, quæ fallibilibus factis nituntur, ut plurimùm consistit. Moralis Theologiæ, Medicinæ, aliarumque similium facultatum utilitatem mundus universus fatetur; & tamen ut plurimùm facultates hæ, tantùm verisimilia sectantur.

157. Caramuelis locum , in quo Theologiam, Philosophiam, Concionatoriam , & Historiam ex solo Breviariò addisci posse, asseruit , minor potius, quàm credo. Neque enim ipsum, neque alium vidimus ex solo Breviariò severiores has disciplinas didicisse. Viam potius cuperemus, ut nobis ostendisset vir ingeniosissimus , qua hæc præstari possent , ut absque librorum necessariò dispendiò, absque temporis jacturâ, cum maximò pietatis scœnore, omnes adeò facilè res tantas possemus addiscere. Sed eodem loco hanc Caramue-
lis

lis promissionem habeo, quo Archimedis promissionem de totius Orbis motu à se faciendo, si extra ipsum Orbem ab aliquo poneretur. Dic ubi consistam, quærebat peritissimus Mathematicus, cœlum, terramque movebo.

158. Nostræ sententiæ authores nunquam ita desipere, ut Christum cum Belial convênisse aliquando asseruerint: semper verò negarunt hanc conventionem necessariò sequi, si falsitates materiales in Breviariò aliquas esse affirmaverint. Sed in his expectant, quid respondeatur instantiis superius factis. Augustinum fuisse delectatum cantu alterno Ecclesiæ, citatis à te verbis planè constat: at Lectiones Breviarii in Ecclesiâ Mediolanensi alterno vocum modulamine non canebantur: legébantur Lectiones ex Scripturis depromptæ, quoniam aliarum usus illis temporibus adhuc non vigeat. D. Augustinus apertè loquitur de Psalmorum cantu. Quod si tibi demus ad Lectionem, sive etiam ad cantum rei non sacræ, commotum fuisse, & emollitum cor ejus; pro re nihil erues, cum Deus ex tenebris lucem splendescere sæpè faciat, & ex curvis lineis rectam passim eliciat, movendo homines ad bonum miris, sed veris modis, ut idemmet S. Augustinus docuit.

159. Dissimulare etiam non juvat id, quod à viro Theologo involutè nimis exponitur, nullam

lam scilicet ex mendaciis utilitatem colligi posse. Verum quidem est, nullam spirituales utilitatem ex mendaciō mentienti obvenire posse; quinimo mentiendum non esse, etiam si totum mundum nostris mendaciis lucrari possemus. Attamen hinc duo constant: 1, mendaciis plurima bona hujus mundi acquiri posse, atque idcirco lex divina restitui jubet propriis dominis, quæ fuerant ex ipsis mendaciis ablata, & deceptionibus. Atque etiam divisio mendacii in officiosum, jocosum, & perniciosum, existit Theologis celeberrima. 2 sequitur, utilitates temporales, & spirituales nonnullas aliis personis à mentiente distinctis sequi posse, ut in pauperibus eleemosynas mendaciis extorquentibus videmus: ex illorum enim dictis moventur fideles ad pietatem, misericordiam, & eleemosynam.

160. Læctionum Breviarii, & Scripturæ non est par ratio. Audivimus Baronium superius asserentem, non sicut Evangelium Læctiones de Sanctis ab Ecclesiâ proponi. Probavimus insuper duobus integris capitibus, earum veritatem ab Ecclesiâ non asseri, & unicè ab eorum authoribus pendere. Hinc colligitur discrimen, cur Scripturarum autoritas periret, si vel unum mendacium in iis esset; auctoritatem verò Breviarii Læctionum perire non posse, etiam si plures falsitates materiales contineret. Scripturæ extant, & creduntur solâ

Dei loquentis authoritate ; quæ æquè omnes respicit, & firmat: at verò quælibet ex Sanctorum Lectionibus proprio stat authore, aut Actis: cum que hæc diversa longè inter sese sint, pereuntibus alicujus Actis, aut authoribus; cæterarum remanere possunt idonea Acta, aut authores.

161. Venio jam ad argumenta, quæ ex efficiendi causâ Breviarii elicuit. Postquam enim descripsit, quomodo facta fuerit Breviarii Piani editio, ac correctio, animadvertit, credi non posse aliqua in Breviariò falsa mansisse, accedente insuper Pontificiâ authoritate, qua fuit collectum. Sed ne eadem repetere cogar, capitibus 5, 6, & 7, abundè satis his factum est.

162. Ab exemplari causâ ita discurrit. Exemplar ab Urbano VIII præ oculis habitum in Breviario emendando, Angelorum Hymnodia fuit, qua sine intermissione Deum laudant: hanc intuens, remove re nævos omnes, & maculas à Breviario conatus est. Purissimum itaque profectò necesse est, Breviarium esse, omnique, vel minimâ carens labe, cujus recitatione Angelos imitamur. In hanc rem laudat 1 Apocalypsis textum cap. 5. v. 8. quo canticum novum Angeli cantare dicuntur. 2 Socrates locum lib. 6. cap. 8. quo alterni cantus author S. Ignatius tertius Antiochiæ Episcopus probari solet.

163. Sed enim verò levia hæc sunt; nec
 tanto authore digna. Æmulantur militantis Eccle-
 siæ, triumphantis cives; sicut in cantu, ita in vir-
 tutibus; sed quoniam hos assequi non possunt, dum
 in vivis agunt, idcirco, deficiens, & imperfecta
 tantummodo æmulatio ejusmodi existit: in qua
 neque errores, aut materiales excluduntur falsita-
 tes, si bonâ fide, optimâque voluntate fuerint ex-
 hibitæ. At ut verum fatear, de Hymnis Breviarii
 loquitur Urbanus, & Psalmis, atque hæc compa-
 rat cum canticis Angelorum: quò verò hæc?
 Apocalypsis textus nil aliud addit, quàm canticum no-
 vum Agno cantatum fuisse: sed probari debuisset
 ab erudito, ut rem teneat, Canticum ejusmodi,
 Lectionum de Sanctis exemplar fuisse, vel verita-
 tem earundem aliquâ expressione asserere. Socra-
 tis denique textus nec in re admittendus, nec si
 admittatur, aliud infert, quàm ex imitatione An-
 gelorum Psalmorum cantum in Ecclesiâ cæpisse.
 Quod autem verum non attingat Socrates, cum
 tribuit Sancto Ignatio Antiocheno alterni, seu an-
 tiphonarii cantici initium, peritiores critici asserunt;
 Theodoretum sequentes, qui alterni cantus
 authores facit Flavianum, & Theo-
 dorum Monachos An-
 tiochenos.

CAPUT DECIMUM QUINTUM

DE NEGATIVI ARGUMENTI

*in rebus Historicis valore,
& usu.*

164.

UT cæteris rationibus ab erudito
Soufâ propositis respondeam, ap-
ta, & omnino necessaria est præ-
sentis capitis tractatio : etenim

sæpissime Abnuitivi argumenti vires contemnit.
Atque hinc quibusdam argumentis satisfacere co-
natur. In universum nihili- faciendum putat hoc
argumenti genus in rebus ad Historiam spec-
tantibus tom. 1. sec. 6. assert. 44, à fol. 375 ad
436. Inter regulas etiam ad scribendam Historiam
sibi propositas, hanc etiam ponere non dubitat.
Nihil ducito argumenta purè negativa. Non fert
animus, omnia, & singula, quæ ibi assert, ad amuf-
sim impugnare. Id enim longum nimis, prolixio-
risque materia dissertationis ; sed per summa (ut
ajunt) capita quædam colligere, quæ illi nauseanti
oggeram. Quibus fortasse non displicebit postea
negativi argumenti rectè intellecti entelechia.

465.

Si res hæc Soufæ regulis ad Historiam
præ-

præmissis dijudicanda foret, victoriam ante pugnam lætus occinerem. Regula enim undecima ab ipso lata, cujus etiam superius memini, ita statuit: *Ne credito authori, qui ea, quæ assertit, probat argumentis jam dudum solutis, nisi aperte demonstret solutionum vitia.* Nam ea omnia argumenta, quæ citatis locis pro se affert, ex Hercule Commodiano Theophili Raynaudi, & ex Honorato de Sancta Mariâ ferè deprompta, soluta etiam sunt tertio tom. Responsionis P. Danielis Papebrochii, quæ à P. Rayero descripta putatur. Digestæ ibi sunt rationes, quibus argumentum negativum impetitur: calumniæ etiam in ipsum latæ, vindicatæ sunt: probata demum ejus vis, & efficacia. Quæ quidem omnia neque exponere dignatur: nescio an bonâ fide. Ex his itaque, quæ affert laudatus Rayerus, nonnullisque ex mea, licet curtâ, supellectili depromptis, rem breviter, utinam etiam dilucidè, & efficaciter, in medium proferam.

166. Argumenti negativi nomen usurpo pro omissione, seu silentio Authorum, aut Monumentorum, qui rei alicujus non meminere. Difficultas verò eò vertitur, an ex hac omissione, aut silentio affirmare debeamus, rem iis tenebris obvolutam, credendam pariter prudenter non esse? Cui difficultati antequam respondeam, quædam præ oculis haberi vellim: 1, percelebrem hanc elapso

so, & nostro sæculo controversiam extitisse: quam libello inscripto *De vi negantis argumenti* dilucidavit Launoyus: contra quem eruditè, & acriter (ut illius fert mos) scripsit Theophilus Raynaudus: de cujus opere inscripto, *Hercules Commodianus*, & *Launoyo-Mastix*, hæc P. Joannes Baptista Solerius in opere de Actis Sanctorum ad diem 22 Julii habet: *In quo præter dicta* (refert ad quædam, quæ ex aliis retulerat, adventum Sanctæ Magdalene Malsiliam spectantia) *non nisi flagra, lora, & scuticæ suppeditantur, ad rem illustrandam minimè conducentia*. Scripsit denuo iterum Launoyus eo anno, quo mortuus est Theophilus, quædam explicans, quæ perperam intellecta, præcipuæ dissensionis causa fuerant. Celebrior reddita est res eadem, cum eruditissimus P. Daniel Papebrochius de ulu hujus argumenti fuit inter alia accusatus: qui diversis in locis hujus argumenti vires ostendit, præcipuè que 3. citatâ parte demonstratur. Plurimi etiam alterutri ex sententiis adhæserunt, & in dies idcirco celeberrima reddita est hæc controversia.

167. Animadvertere 2. convenit, argumentum negativum à silentiõ authorum particulare esse posse, & universale. Authorum nomine, etiam ab eruditis intelliguntur hoc loco monumenta ipsa, scripturæ nempe, inscriptiones, nummi, aliaque id generis. 3, respicere posse hoc argumentum rei
 S
 omissæ

omissæ existentiam, aut defectum, atque etiam meritum, ut prudenter credatur, vel ut ita rejiciatur, prudentiâ duce. Par est etiam animadvertere, abusu prædicti argumenti sæpe à nonnullis peccari: quos item abusus, ut rejiciendos puto, ita legitimum usum non idcirco reprobandum, colligere legitimè mihi videor.

168. Denique libet etiam supponere, fidem in universum à Philosophis, & Theologis describi, assensum rebus præstitum propter loquentium auctoritatem, interpositumque testimonium. Si Deo loquenti adhibeatur fides, divina erit; si homini loquenti credamus, humana fides erit. Utraque sibi idoneum testimonium exposcit, hæc humanum, illa divinum. Quò circa necesse est, ut deficientibus utriusque idoneis testimoniis, labatur undique, & deficiat utraque.

169. Jam verò usus hujus argumenti in Scripturis, Patribus, ac Conciliis respici potest in laudatâ Rayeri dissertatiunculâ. Utuntur eodem argumento Theologi, quibus præit D. Thomas. 2, quæst. 10, art. 12, ubi ita probat, Infidelium filios non esse, invitis Parentibus, baptizandos: *Hoc Ecclesie usus nunquam habuit, quod Judeorum filii, invitis Parentibus baptizarentur; quamvis fuerint retroactis temporibus multi Catholici Principes potentissimi, ut Constantinus, Theodosius, quibus familiares fuerunt sanctissimi*
Epis-

Episcopi, ut Silvester Constantino, Ambrosius Theodosio, qui nullo modo prætermisissent ab eis impetrare, si hoc esset consonum rationi: & ideò periculosum videtur hanc assertionem de novo inducere; ut præter consuetudinem, in Ecclesia hætenus observatam, Judæorum filii, invitis parentibus, baptizentur. Eundem imitantur arguendi modum in similibus passim Theologi. Et quod ad Historicos attinet Baronius sæpissime eodem plura monstra devicit. Insignis est ejus locus anno 237, quo Cyriacum quemdam è Romanorum Pontificum catalogo delendum ostendit. Bellarminus de Romano Pontifice cap. 24 fabellam de Joanna Papisâ argumento negativò eliminat.

170. Cardinalis Perronius in vindiciis Gallicis contra Regem Angliæ, Nicephori Calisti quemdam refutat locum, & contemnendum putat, ut fabulosum, argumenti negativi nixus viribus lib. 1. cap. 44. Cardinalis Bona de Rebus liturgicis cap. 11, inter argumenta, quæ colligit ad probandum Officium Musarabe non esse S. Isidori Hispalensis opus, silentium Braulionis, & Ildephonfi enumerat. Mitto Cardinales Sfrondatum, de Lauræa, & eruditissimos Tillemontium, Vallet, egregium locum Natalis de Alexandro, ab aliis etiam exhibitum, contentus referendi. Quærit, an S. Dominicus inter Scriptores Ecclesiasticos sit annumerandus? Refert, ipsi attributos

butos duos contra Albigenſes libellos ab Antoni-
no Senenſi, atque etiam ab eodem, Poſſevino, &
Malvenda eidem tribui Commentarios in Episto-
las S. Pauli, in Episto-
las Canonicas, Pſalterium, Evan-
gelium S. Matthæi, & Apocalypſim. Jam verò ad-
dit: *ſed cùm nemo antiquorum, qui Acta S. Dominici*
ſcripſerunt, hujusmodi operum meminerit, nec ullibi in-
veniantur, ipſum nihil hujusmodi ſcripſiſſe exiſtimo:::
Petrus Galatinus lib. 6. Arcanorum Catholicæ verita-
tis cap. 5. Caniſius lib. 1. de Virgine cap. 7. Suarez
tom. 2. in 3. part. S. Thomæ diſp. 3. Seſſ. 5. & alii,
cùm de immaculata Deiparæ Conceptione diſſerunt, lau-
dant S. Dominicum in tractatu de Corpore Chriſti di-
centem: Sicut Primus Adam fuit ex terra virgine, &
numquàm maledicta formatus, ita decuit in ſecundo
Adam fieri. At (inquit Malvenda) cùm iſtius operis
editi à S. Dominico nec Vincentius Bellovacenſis, nec
Humbertus, nec Theodoricus, nec S. Antoninus, neque
alii rerum ejus Scriptores meminerint ſuſpicamur alte-
rius potiùs fuiſſe Scriptoris. Eodem argumento uti mi-
hi liceat adverſus Malvendam alia S. Dominici opera
laudantem. Næ ſtupendam ſanè Ordiniſ noſtri hominum
incuriam, qui SS. Patriarchæ opera perire permiſiſſent!

171.

Nec me latet, eundem Natalem pri-
mo Eccleſiæ ſæculo in Diſſertationibus in quibus Pro-
vincialibus ſuas traditiones de Adventu Sanctarum
Magdalenæ, & Marthæ, nec non S. Lazari, & S. Ma-
ximini,

ximini, vendicat, argumenta negativa parum ducere: sed hæc dicta ab eodem sunt, vel ex aliorum opinione, vel ex disputationis ardore, quo prædicta defendit, aut denique, si accipere eadem vellis in veritate, & crisis rigore, hanc eandem sententiam mutasse asseverabis. Nam ea, quæ protuli, multo post tempore scripta sunt; cum doctior, & peritior in his rebus factus, pluris habuit argumenti negativi vires, quàm amorem, & benevolentiam, quàm maximam suo Parenti, & Patriarchæ S. Dominico profitebatur.

172. Jam verò asserendum esse imprimis existimo, argumenti negativi vires rei existentiam, aut non existentiam non modò non concludere, sed nequidem respicere. Separantur de facto rerum existentia ab earum scriptionibus; quinimo plurima extitere, quæ nunquam scripta sunt, & quàm plurima scripta invenimus planè conficta. Argumentum itaque nullum est silentium, qualecumque consideres, ad rerum existentiam, aut non existentiam, ab antiquis oblitæ, aut omissas ritè probandas. Quemadmodum ex defectu, aut silentio Divinæ locutionis non infertur, rem, de cujus revelatione non existit memoria, nunquam in rerum naturâ extitisse: quæ quidem aliis principiis parere, & probari posset. Hinc quàm plurima argumenta despicientium Abnutivi argumenti vires ad

ad rem non facere, convincuntur; cum nemo sanæ mentis existimare potuerit, existentiam, aut non existentiam factorum, ex silentiô, aut omissione colligi jure posse.

173. Abnutivum itaque argumentum prudentem rei credibilitatem tantum conficit. Cum enim ad humanam fidem (ut jam dictum est) testimonium idoneum humanæ fidei requiratur; nullamque hujusmodi cogitari possit, silentibus authoribus, & monumentis, quotquot existunt; prudens assensus iisdem præstari etiam nequit, leviterque, ac planè temerè crêduntur quæcumque, nullo idoneo testimonio fulta, admittuntur. Atque idcirco cum prudenter etiam negentur ad humanam fidem pertinere, quæ proprio, & peculiari carent motivô; ideo rotundè, & jure optimô negantur ea omnia, quibus argumenti Negativi vires applicari possunt.

• 174. Argumentum à silentiô authorum, aut monumentorum petatum, particulare esse potest, & universale. Cum particulare est, ut plurimum non concludit: cum unius authoris, aut monumenti silentium, testimoniis, & locutionibus aliorum planè infringatur. De silentiô particulari loquuntur laudati ab eruditissimo Soufâ S. Hieronymus, Baronius, & Pagius, videndi ab iis, quibus major horum cura sit. De eodem loquitur Bellar-

Bellarminus lib. 2. de Romano Pontifice cap. 8: atque hæc argumenta ex particulari silentio nihil concludere asseverat. Plures tamen casus reperies, in quibus etiam particulare silentium efficax est, aliis circumstantiis, & adminiculis roboratum. Quos tamen non est hujus loci in medium proferre; cum hinc argumentum negativum, suas vires non accipiat.

175. Silentium universale authorum, & monumentorum efficacissimum in re historicâ argumentum est, & ut mihi videtur, planè evidens. Contingentia etenim facta nisi in monumentis, aut authoribus fuerint notata, nullam alibi sui memoriam relinquere potuerunt: atque eâ de causâ, cum Historiæ omnes ex prædictis memoriis tantummodo coalescant, manifestum est, ubi nullæ hujusmodi existunt memoriæ, nullam pariter Historiam haberi etiam posse. Hoc igitur sensu si argumentum negativum accipias, eodem modo illo uteris, ac laudati à me authores illud adhibent. Notari verò vellem, in rebus facta contingentia historica spectantibus, vix aliud argumentum esse, quo res peritiori criteriô discerni possint. Atque de his præcipuè me loqui in totius capitis progressu intelligi etiam vellim. Quo quidem locis non nullis D. Augustini, quos eruditus Sousa expendit, satisfecisse mihi videor. Cùm ea, de quibus S. Doct. agit,

agit, historica facta non sint nudata aliis rationum fulcimentis, quibus earum veritas potiore fortassis jure dilucidari deberet.

176. Prædictum denique argumentum negativum (ut explicatum est) ad plures Logicæ regulas reduci potest. Inter Philosophos constans est sententia, à causæ negatione valere ad negationem effectus: item à defectu motivi ad defectum actus tali motivo necessariò specificandi. Jam verò cum fidei humanæ causa, sit idoneum testimonium, ab ejus defectu, planè constante, supposito argumento negativo universalis, necessariò sequitur fidei humanæ defectus. Rursus, cùm motivum fidem humanam prudentem specificans, sit idoneum, & prudens humanæ fidei testimonium; eodem non existente, etiam non existet prudens fidei humanæ assensus, imò nec cogitari poterit. Docent etiam Logici, quod si antecedens aliquod est necessarium, & unicum ad aliquam consequentiam, deficiente, aut non existente antecedente, eadem consequentia fluere non posset. Atqui antecedens necessarium, & unicum ad fidem humanam est idoneum testimonium: itaque illo deficiente, pariter hæc deficit. Occurrebant plures alii modi, quibus ad regulas Logicæ reduci etiam poterat argumentum Abnutivum universale: sed relinquendas has tricas Logici duxi, ne tædio, & spinis Lectores afficerem.

177. Hæ sunt vires negativi argumenti in universum considerati; sed est alia ejus fax, alius aspectus, Historica propiùs respiciens: cùm nimirum ex coævorum authorum, aut monumentorum, vel ex ferè synchronorum omiſſione, aut ſilentiò eruitur. Qua quidem conſideratione ſummè displicet erudito Souſæ, atque ejus ſententiæ patronis. Quos ferè omnes animadverti, ea defendenda ſuſcepisse, quæ aliter ſtare non poſſunt; vel nimix credulitati deditos intellexi. Sed (ut verum fatear) eaſdem vires negativum argumentum ex omnium coævorum ſilentiò habere, nemo prudens negabit. Contingentia etenim facta, quæ alicubi accidunt, aliter ad poſteriorum memoriam conſervari non poſſunt, niſi ut vel ab iis, à quibus viſa ſunt, planèque admirata, ſcriptis fuerint conſignata; vel ab aliis, qui licèt ea non viderint; tamen ad illos uſque ſervata eſt integra rerum memoria, abſque illius falſitatis admixtione. Jam verò, cùm rerum natura id ferat, ut parvo tempore veritas ſervari poſſit abſque falſitatis fucò, additionibus, aut diminutionibus, quibus vix jam veritas à falſitate poteſt diſtingui, ea propter coævus tantùm, aut ferè coævus, ſi de eorum veracitate dubitare non liceat, fides integra, & religioſa ſolummodo tribuenda eſt. Cùm verò temporum injuriâ de re, circa quam diſputatur, authores coævi, aut ferè

coævi perierint, antiquioribus, & peritioribus primas damus: non quia eandem certitudinē horum dicta pariant; sed quia meliora non habentibus, hæc optima, & maximè suscipienda relinquuntur. Itaque, cum hæc sint idonea fidei humanæ testimonia, quibus Historica certitudo comparatur; iis omnibus defficientibus, nulla certitudo Historica haberi potest. Huc revocanda sunt, quæcumque superiùs diximus ad argumenti negativi vires in universum explicandas.

178. Hanc regulam in Historicis ab Animalium Parente adhibere dedici: qui sæpe sæpius pronuntiat, *quod à recentiore authore de rebus antiquis sine alicujus vetustioris authoritate profertur, contemnitur.* Rationem verò exposuit Doctissimus Melchior Cano lib. 11 de locis cap. 6. ubi ita loquitur: *Lepra Constantinum laborasse apud idoneos authores nunquam legi::: citat Cajetanum eadem sentientem, atque ita profequitur: Habet hic Scriptores omnes hujus ætatis, qui tacuerunt; non omissuri, si scivissent, scituri omnino rem, si fuisset.* Universale itaque æqualium, aut ferè æqualium silentium efficit, ac concludit, ut res memoriâ digna, ab ipsis non notata, prudentissimè non fuisse credatur. Ignorari enim non potuisset ab omnibus æqualibus, aut ferè æqualibus, si re verâ fuisset. Quod si ignorata non fuit, scriptis etiam fuisset consignata. Sed
tamen

tamen siue oblivione eos fugerit, siue quia ad rem, de qua tractabant, minimè pertinere, putaverunt, atque idcirco omisserunt, ex illis profectò rebus erit, quibus fortuna adversa nocuit: atque idcirco obscuritate obvolutæ, posteriorum etiam memoriam fugiunt.

179. Sed tamen plurima repones, quibus dilucidari magis, non infringi argumenti negativi vires ostendam. 1, quæ in recentioribus invenimus, de quibus pares, vel ferè suppare, aut antiquiores siluerunt, ex propriò desumpta capite quis credat? Eruerunt itaque illa ex extantibus tunc antiquis monumentis, aut authoribus, quæ modò non extant. Fidem itaque etiam certam faciunt recentiores, cùm de rebus antiquis sine veteribus authoribus loquuntur. Sed antequam, amabo te, argumentum concludas, convenire mecum in eo debes: à primis Ecclesiæ sæculis nebulones semper extitisse, qui siue optimorum authorum, etiam Canonorum, larvati nominibus, siue Anonymi, quàm plurimas fabellas venditarunt, atque etiam hæreticos innumeros ejus fuisse generis, qui non modò Sacros corrumpere libros, sed proprios etiam effingere, ad peculiaria confirmanda dogmata, veriti non sunt. Horum plura simplicium animis credita sunt: plurima etiam hujus generis confignata scriptis. Innumera denique conficta sunt ab

ignotis hominibus : nonnulla (ut nec hoc omit-
tam) à superstitiosis Catholicis falsæ pietatis zelô
deprompta, omnes agnoscunt. Ex quibus omni-
bus, rudis adeò, indigestaque factorum moles ef-
fecta est, ut nisi ad expositam negativi argumen-
ti regulam recurras , innumera sint tibi absurda
deglutienda.

180, Ex proprio itaque desumpta capite, à
recentioribus ea descripta esse , quæ coævi silue-
runt, in universum non affirmo. Plurima verò
ab ipsis, sive monumenta , sive authorum narra-
tiones, quæ non extant, bonâ fide credita fuisse,
mihi persuadeo. Hæc tamen, cùm de quolibet au-
thore agimus, illum cum rebus antiquis conferen-
tes, peculiaribus notationibus adstringuntur : quæ
cùm generalia non sint, aliena ab hõc locò existunt.
Utinam, inquam, omni tempore ars floruisset cri-
tica, omnesque Historiarum Scriptores illam fuif-
sent sequuti. Utinam maximâ diligentia notata ab
omnibus præterita facta fuissent : credere tunc cer-
tò possemus, quæcumque à recentioribus de novo
allata, antiquis non caruisse fundamentis. Sed non
ita res se habuit. Atque idcirco, ex quo bonæ ar-
tes his sæculis coli ceptæ sunt, nulla aptior regula
ad antiqua tractanda superfuit, quàm ut ea , quo-
rum meminere antiqui, plurimi fiant ; cætera ut
incerta inter vulgi rumores reponantur. Notari
deni-

denique juvat, quædam esse ex iis, quæ protulere antiqui, facile fluentia rationis lumine, aliarumque artium cognitionibus, quibus Historia utitur. Ex his fontibus Historicæ conjecturæ, & rationes oriuntur, quibus mirum est, quantum Historiæ dilucidentur, si tamen proprium cuilibet pondus, æstimatio, & assensus tribuantur.

181. Reponunt 2, argumento negativò traditiones Historicas profligari. Cùm verò hæ Historias omnes componant, argumentum negativum illis adversum exiussari debet. De traditionibus me loqui tantummodo Historicis profiteor, quæ universales ut plurimum non sunt, & ad liberas traditiones spectant. Quocirca miror innumeros Patrum textus hoc loco à Recentioribus afferri, qui de traditionibus Apostolicis, aut Ecclesiasticis ad fidem, vel mores pertinentibus loquuntur.

182. Tale est hominum ingenium: adeò res diverso modo concipimus. Nullo enim ex inventis hætenus argumentis clariùs veras foveri, & ostendi traditiones, existimo, quàm argumenti negativivi hætenus expositi assertione, & usu. Traditiones enim semel loquutæ sunt: ampliùs vocem non habent: ut peritissimus Theologus Gregorius de Valencia animadvertit. Atque idcirco cum reliquis Theologis & ipsas traditiones probare necesse esse, etiam asseruit: quod re verâ non aliò modò

modò præstatur, nisi percurrento authores, qui singulis floruerè sæculis, atque ex iis ostendendo, rem ex principio, quod illi tribuitur, ad nos usque nullâ interruptâ serie pervenisse. Regulæ verò, ab ipso Gregoriô de Valencia, & Bellarmino ad traditiones Apostolicas probandas traditæ, Historicis non congruunt: quæ non alio probantur modo, nisi ostendatur, à tempore, quo fuisse asseruntur, in authoribus memoratas, aut monumentis idoneis inveniantur. Peculiares itaque traditiones Urbium, Regnorum, & Provinciarum improbatas recipere, vetat eruditus Sousa: quorum prima regula in iis admittendis ex Honorato de Sancta Maria hæc traditur: *Traditio pia nulla sine probatione materiæ consentanea recipiatur*. Quæ autem probatio in rebus Historicis haberi potest, quæ ex authoribus, aut monumentis idoneis non eruatur? Ita cum nulla ejusmodi monumenta, aut authores suppetunt, ex argumenti negativi usu planè talis traditio sine probatione admitteretur, hoc est, leviter, ac sine ratione. Quocirca argumentum negativum criterium est, quo veræ traditiones à popularibus, & incertis rumoribus fecernuntur. Fornax est, in quo aurum veritatis à cæteris inferioribus metallis separatur. Adeò verò recepta est hæc discurrendi methodus, traditionibus applicata, ut P. Joannes Baptista Solerius, eruditissimus nostri sæculi

ſæculi vir, in opere de Actis Sanctorum tom. 5. Julii ad diem 22. in vita Sanctæ Magdalænæ num. 107. ita loquatur: *Non opinor, eo, quo vivimus ſæculo cordatum quemquam repertum iri, qui traditionem aliquam simpliciter admiserit ſæculo ſeptimo inchoatam, cujus nimirum per tot ante ſæcula, nec vo-
la, nec veſtigium apparuerit.* Traditiones denique, quæ hujus argumenti viribus non reſiſtunt, eſtò traditiones appelles, erunt tamen vulgi traditiones incertæ, nullâque veritate conſtare, prudenter judi-
cari poteſt, humanæ rationis attentis principiis.

183. Reponunt 3 argumentum negativum Hæreticis familiare eſſe, illo maximè delectari, at-
que iisdem placere plurimum: quinimo Clavam eſſe Herculeam, qua plurimæ Religionis noſtræ veritates impetuntur. Quapropter rejiciendum omnino, nec in rationum cenſu à viris eruditis numerandum eſt.

184. At hæreticorum hominum ingenium, & prava indoles, quibus non abutuntur? Infauſta eſſent, & flocci facienda argumenta negativa, ſi & ipſa deſpicerent. Verbo Dei abutebantur Lutherani, blaſphemantes, ex ipſo prava eorum dogmata fuiſſe deprompta. Et quis fuit unquam Hæreticus, qui ad ſua ſtabilienda dogmata, Scripturis non abuteretur? Teſtes appello Arium, Macedonium, Paulum, Neſtorium, Pelagium, & quotquot hujus
gene-

generis sunt monstra. Nunquid propterea Verbum Dei, argumentum Hæreticorum, Hæreticis placere, aut Clavam Herculis Commodiani dicemus? Abusum reprobabimus; optimum verò usum Scripturarum ex iisdem factis, prudentes statuemus. Quid, amabo te, nostri temporis hæreticis Jansenistis vocibus, & scriptis magis decantatum invenitur, quàm Augustini, & Thomæ autoritates? Se eadem sentire, ajunt, & propterea justæ damnationi non subjacuisse. Iis verò credes? Iis fidem præstabis? non existimo. In iis itaque, & similibus Ovidianum illud instar regulæ, non modò politioris elocutionis, sed prudentiæ exactissimæ semper habui:

*Et latro, & cautus præcingitur ense viator;
Ille, sed insidias, hic sibi portat, opem.
Nil prodest, quod non lædere possit idem.*

185. Satis hæc ad argumenti vires infringendas esse putabam: sed potiora etiam addere juvat. 1 enim argumentum negativum (ut à nobis explicatum manet) in Sacris Literis est usui, & tanquam regula traditur ad ea explodenda, quæ ut fidei Divinæ à Pseudoprophetis venditabantur. Ezechielis enim cap. 13 v. 7 falsos Prophetas Deus reprehendit ex proprio prophetantes cerebro: quibus

quibus ne credatur; adjicit: *Dicunt ait Dominus, cum Dominus non sit loquutus.* Ex Dei ergo silentiô, ex omiffione locutionis collegit jure Ezechiel, ipfis non esse Fide Divinâ credendum. Et rectè quidem: omnium enim Prophetarum voces ut populorum fidem elicerent; hæ sunt: *Verbum Domini: ait Dominus: hæc dicit Dominus.* Ex hoc itaque defectu, ex hoc silentiô nos docuere Prophetæ, credendum non esse Fide Divinâ, quod illo constaret obvolutum esse. Quinimo S. Paulus ad Colossenses pulcherrimo præstringit textu, quæ hætenus dixi, ita ajens: *Si Angelus evangelizet vobis, præterquam quod evangelizatum est à me; anathema sit.* Ubi solam doctrinæ novitatem idoneum existimat ad non credendum, motivum, & argumentum. Ad Hebræos cap. 13. eadem confirmat, ita asserens: *Doctrinis variis, & peregrinis nolite abduci.* Ubi proprietatem hæresis inseparabilem esse docuit, quod extranea, abhorrens, & inaudita sit in scholâ veritatis.

186. Venio jam ad Patres, quorum omnia exponere testimonia, rem, de qua loquimur, concludentia, non vacat. Aliqua verò tantum in medium proferam. S. Irenæus lib. 3 adversus hæreses cap. 19. argumento negativo non modò eliminat errorem Cerinthi; sed quod nostra interest, proprias hujus argumenti vires ostendit. His verbis

disserit : Etenim , potuerunt dicere Apostoli Christum descendisse in Jesum. Sed nihil quidem tale neque scierunt, neque dixerunt : si enim scissent, dixissent utique. Quod autem erat, & hoc dixerunt, Spiritum Dei sicut columbam descendisse in eum, hunc Spiritum de quo ab Esaia dictum est : & requiescet super eum Spiritus Dei, &c. Tertullianus de præscriptionibus cap. 6. textum D. Pauli ad Colossenses superiùs expositum ita dilucidat. Apostolos Domini habemus authores , qui nec ipsi quidquam ex suo arbitrio , quod inducerent elegerunt; sed acceptam à Christo disciplinam fideliter nationibus assignarunt. Itaque, si Angelus de Cælo aliter evangelizaret , anathema diceretur à nobis. Clariùs exponit argumenti negativi vires, & usum S. Hieronymus in Epistola ad Pammachium. Quisquis asseritor est novorum dogmatum, quæso te, ut parcas humanis auribus, parcas fidei, quæ Apostolico ore laudata est. Cur post quadringentos annos docere nos niteris, quod ante nescivimus? Usque in hanc diem sine vestra ista doctrina Christianus mundus fuit. Et Commentario in caput 6 Isaiaæ probat argumento negativo, corruptum non fuisse tempore Christi Domini à Judæis Textum Hebraicum, his verbis: Nunquam Dominus, & Apostoli, qui cætera crimina arguunt in Scribis , & Phariseis , de hoc crimine quod erat maximum, reticuisissent.

uti jure posse argumento negativo universalis, sive in materiâ fidei, sive morum. Nunquam enim reperiri contingit, aliqua à nobis credi, aut teneri moribus, quæ per idonea venerandæ antiquitatis testimonia à nobis probata non fuerint usq̃ ad abundantiam, usq̃ ad satietatem, & hõc argumentorum genere ex suis originibus, & principiis planè convicta non ostendantur : nullo etiam puto fortiori argumento hæresum novitates profligari, quàm argumenti negativi rectò usu. Quis enim Hæreticorum error fuit unquam, quem Clava hæc verè Herculeæ non ostendat novitium, veramque novitatem esse : Quo argumentorum genere aureum Vincentii Lirinensis opusculum de præscriptionibus Hæreticorum hæreses omnes eliminat. Ubi cap. 12. ita ait : *Sequenda est antiquitas, explodenda est novitas* : quæ ex Patrum silentiõ, & Doctorum in rebus credendis detegitur. Quibus omnibus probasse mihi videor, ab Scripturis, & Patribus argumenti negativi adhiberi usum : ut licet sibi blandiantur Hæretici de abusu negativi argumenti; non proinde rectus ejus usus amandandus sit longè à Catholicis Concertationibus. Puto ita statues, cum plurimæ hinc, non modò in veritatibus fidei tractandis, utilitates deriventur; sed etiam quoad Historiam attinet, utilissimum, necessarium, & utrâque versandum manu argumentum existat.

188. Reponunt 4, reddi suspectam Historiam veteris Testamenti, si usus argumenti negativi admittatur: Historiam inquam, quæ in sacris non est notata Literis. Verum tamen, quodnam est absurdum, dilucidè, & sine tergiversatione asserere, non esse Historiam veteris Testamenti, quam in veteri Testamento scriptam non esse, fatemur? Quod si Historiam veteris Testamenti eam intelligas, qua vel suppletur, vel elucidatur, quæ scripta reperitur in Libris Sacris, nimis improprie loqueris. Hanc verò suspectam habebimus, si vel à Rabinis, vel à suspectis aliis authoribus fuerit collecta. Josephi Historiam etiam infers futuram inutilem, si argumentum negativum statuatur. Quam quidem in re animadverto, te de ejus Antiquitatibus Judaicis planè loqui: nam librum de Bello Judaico ex iis, quæ suo tempore vidit, aut scire potuit, composuit. Jam verò de Josephi authoritate in libris Antiquitatum Judaicarum non una est Eruditorum opinio. Autumant plurimi, virum esse exiguæ authoritatis, mendacisq; fuisse delectatum. Atque hos inter Baronium enumera, æquivocationes, & Josephi errata tom. 1. pluribus notantem. Nec prætermitte Salianum, ex quo volumen integrum conficere potes errorum Josephi. Alii verò maximi faciunt quæcumque Josephus scripsit: & non modò illum sequendum in omnibus.

nibus, existimant; sed venerantur; & exosculant quæcumque in illo invenerint: ejus dicta tanquam è tripode accepta referentes. Ego verò cum aliis optimæ crisis authoribus sic de hisce Antiquitatum libris statuendum, existimo. Ea nempe, in quibus consona Scripturæ referuntur, ut indubia accipienda sunt, & credenda: quæ verò ex ejus dictis Scripturæ repugnant, contemnenda sunt: quæ denique præter Scripturam habet, recipienda sunt iis fundamentis, quibus ea stabilire conatur; si nimirum cætera antiquitatis monumenta non repugnent; si nitatur (ut in plurimis accidere illi solet) alio antiquiore authore, aut traditione, suo tempore planè constante. In his equidem utilis est Josephi lectio: utilissima verò, cùm consonant ejus dicta Scripturæ. Ita enim Gentilibus, & Atheis ostenditur ex authoribus Catholicæ Religioni adversis, & ex ejus hostibus, veritas ubique patens, ubique constans.

189. At hæc omnia licet prætereamus, & Josephi summam in dicendo authoritatem habeamus, contra argumentum negativum concluditur nihil. Suprà enim meminimus, eisdem privilegiis, & prærogativis gaudere antiquissimos cujuscumque Historiæ tractatores, ac sibi vendicant authores coævi, & synchroni pro his casibus, in quibus authores æquales, aut ferè æquales frustra quærun-

tur. Cùm itaque ad antiquitates Judaicas cognoscendas, præter ea, quæ in Sacris Literis extant, antiquiorem nullum, aut peritiorem Josepho auctorem invenire possimus, qui suas antiquitates ex auctoribus tunc extantibus, ut propriis refert locis, collegerit; eâ de causâ suspecta minimè habetur ejus Historia. Nec ignorare iis temporibus quemquam eruditum, puto, supposititia habita fuisse Josephi opera à nostri sæculi erudito P. Harduino, editâ de hac re doctissimâ lucubratione. Cui licet non assentiamur, præ oculis habenda est, ut utilitatem Josephi operum adeò magnam non esse, sentiamus.

190. Intulit etiam eruditus Soufa inutiles habendos esse labores Saliani, Tornellii, & Alexandri, si argumentum à silentio coævorum vires habeat ad veritatem confirmandam. Ego verò nescio quo pacto, si negentur, quæ à coævis, à ferè coævis, aut antiquioribus non sunt scripta, sequatur, ut laudatorum auctorum lectio esset inutilis, Opera frustranea. Nam dato, quod assumit; licet verum id minimè, utilissima essent ejusmodi Opera. Nam 1, sacram Historiam per tempora digestam, sacrorum Librorum operâ adjuti, in prædictis operibus habemus. 2, quæ Josephus in Antiquitatibus protulit, & ex schola Rabinorum si quæ ad sunt, examinant, quæ congrua sunt, admittunt, atque

arque his suppleant omiffa ab Scripturâ ; quæ illi non funt confona, planè refpuunt; quæ apparenter repugnant, elucidant. Demum antiquos Hiftoricos, qui Monarchiarum collegère Hiftorias, addunt majoris ergo elucidationis. Quibus quidem in rebus fcopus omnium, & maximus labor in eo collocatur, ut oftendant, maximam effe conventionem Hiftoriam inter Sacram, & Profanam. Maxima hinc utilitas, honeftas, & neceffitas ftudiorum, & laborum, quæ hætenus fumus contem- plati. Neque tamen omnia, quæ ab ipsis afferuntur ad graviffimas difficultates, quæ ibi occurrunt, enucleandas, certa funt: feftanturque, ut omnibus ufuvenerit, verifimilia, cùm certa non fuppetant.

Cætera, quæ difperfa in eruditi Soufæ ope- ribus ad argumentum negativum ex- fufflandum reperiuntur, leviora funt, quæque ex dictis hætenus quilibet prudens folvat. Quapropter ad cætera eruditi ar- gumenta folvenda

pergo.

CAPUT DECIMUM SEXTUM.

*SOLUTIONIBUS, QUIBUS NOS-
tra argumenta infringere nititur,
suam assertionem non
elucidat.*

191.

DIminutè fanè eruditus Soufa , & pene cursim graviora nostræ sententiæ argumenta proposuit, & solvit. Illa tamen, quæ innuit, aut non soluta esse, aut majoris rationis nixu in- torqueri in ipsum posse, probare incipio. 1 argumentum , quod sibi dissolvendum proposuit , ita formatum in illo existit. Origo Historiarum in Breviariô contentarum obscura est : non itaque dignæ sunt fide. Antecedens ex eo liquet, quod ex authoribus incognitis, Anonymis scilicet , aut Pseudonymis sunt depromptæ. Huic argumento ita respondet. Negat, indigna esse fide humanâ, quæ ex Anonymis, aut Pseudonymis constat fuisse deprompta, atque id adeò verum esse , ut nîl verius haberi possit: perdidisse aliàs oleum, & operam fatendum esse quotquot in illustrandis Anonymis,

mis, aut Pseudonymis, navarunt operam. Atque hos inter numerandos Baronium, Heribertum, Bollandum, Henschenium, Papebrochium, & inter Protestantes Vincentium Placidum, qui Theatrum Anonymorum, & Pseudonymorum scripsit. Quapropter addit, auream sententiam authoris librorum de imitatione Christi rem dirimere, quæ ait: *Non te offendat authoritas scribentis, utrum parvæ, aut magnæ literaturæ fuerit, sed amor puræ veritatis te trahat ad legendum: non quæras, quis hoc dixerit, sed quid dicatur, attende.* Demum; ita concludit, digniores fide humanâ esse Anonymos Scriptores antiquos, qui, propriâ contemptâ gloriâ, suum celavere nomen, cognitis, & notis authoribus, qui nonnunquam posito nomine gloriolæ fervierunt.

192. Si majorem fidem scriptis confert authorum celare nomen, cur eam fidem tribui non vis, erudite Soufa, egregiis operibus, quæ hætenus scripsisti? Cur edi libros prohibetur sine authorum nomine? At Anonymos testes omnis lex ridet. Antiqua Sanctorum Acta duplici animi consideratione respici possunt. 1, ut sunt quædam antiquitatis monumenta. 2, ut sunt peculiaris, & notæ authoris opus. Jam verò Anonyma, & Pseudonyma tanquam quædam antiquitatis Acta solummodo reputantur. In quibus si tempus, quo scripta

X

fue-

fuerunt, constet, si nullatenus sint de falsitate suspecta, optima argumenta præbere possunt ad eam, pro quibus sufficientem habent, antiquitatem probandam. Cæterum, si nomina etiam haberent probatorum infimul, & antiquorum authorum, duplici titulo non modò credi, sed certitudinem efficere possent, propter authoris nempe authoritatem, & propter constantem operis antiquitatem. Eâ de causâ non modò laude dignus, sed necessarius planè labor putandus est, à Heriberto, Papebrochio, Henscheniò, aliisque impensus in Anonymis, & Pseudonymis fecernendis. In hoc laborant cæteri præclarissimi Operis Continuatores. Horum peculiaris hæc provincia, cum Literatorum Reipublicæ promiserint, omnia exhibere, quibus Sanctorum Acta possent quomodolibet dilucidari. Quod quidem, additò judicio de singulorum veritate, suppositione, aut interpolatione, perficiunt. Sed quid hæc ad rem nostram? Anonyma, & Pseudonyma, si quæ in Breviario modò sunt, eam authoritatem habebunt, quæ antiquitas talium Actorum merebitur: si aliundè non constet de illorum suppositione, aut falsitate. Et re verâ nunquam tale argumentum pro meâ sententiâ proposui; neque in hoc vires sententiæ nostræ consistere, jam ostendi.

193. Aureum Gersonis dictum, sive cujusque sit liber de Imitatione Christi, ad rem minime

non est trahi potest; loquitur enim de iis rebus, quæ ex autoritate non pendent, quæ in se propriam habent veritatem, & nobis sine respectu ad hominum dicta manifestari possunt. Verum sunt & alia, de quibus modò internos est sermo, contingencia facta. Horum cognitio hominum dictis tantummodo acquiri potest: humana ab autoritate unicè pendent. In his primum considerari debet, quis loquatur. Quoniam verò fide humanâ credere non tenemur improbabilia loquenti, etiam facta ipsa pendenda sunt: at loquentis autoritas præcognoscenda. Denique aureum Gersonis dictum non alio modo intelligi posse, illud convincit, quod in his, quæ ad divinam fidem pertinent, Dei loquentis autoritas unicè sit consideranda. Quapropter cum dictis Dei attendere animam monet, illud Moyſis alibi usurpat: *Loquere, Domine, quia audit servus tuus.*

194. Utrum verò Anonyma, aut Pseudonyma majorem mereantur fidem, & autoritate illustriori gaudeant, quàm noti, & probatæ fidei authores, nullius quæstionis materiam mihi esse videtur. Si enim cætera sint paria, & Anonyma cum notis authoribus conferas; hæc illis præstantiora esse, majorisque autoritatis, indubium est: cum præter constantis antiquitatis testimonium, notâ authoris attestazione firmentur, evidensque

fit planè duo plura esse, quàm unum. Servisse a-
 quando gloriolæ nominatos authores, res est ad
 veritatem Historicam impertinens; dummodò aliàs
 constet, novisse res, de quibus agunt, & quæ no-
 verant, bonâ pariter fide scripsisse. Fieri potuit,
 ut optimæ notæ Scriptores latere voluerint, celato
 eorum nomine in operibus, quæ ad publicam uti-
 litatem conscripserunt; sed plures his, prioribus
 extitêre sæculis, sive hæretici, sive supersticiosæ
 pietatis Catholici, qui plura falsa de vitis Sancto-
 rum Anonymis, & Pseudonymis libellis vulgave-
 runt. Qua quidem in re laudatur optimè Decre-
 tum Gellasii, & Canon Concilii Trullani 63, ve-
 ritatem hanc ad evidentiam usque probantia.

195. Secundum, quod solvendum sibi pro-
 posuit, argumentum, iis verbis concepit. Autho-
 res, ex quibus erutæ sunt Sanctorum vitæ, quas in
 Breviariis legimus, ipsis Sanctis recentiores sunt:
 itaque indigni sunt fide juxta Criticorum placi-
 tum, asserentium, nihil certò de rebus antiquis
 credi posse, nisi à veteribus pariter authoribus idem
 fuerit scripto mandatum. Huic reposuit difficulta-
 ti, ostendisse se aliàs laudati principii falsitatem:
 2. addit, Dinum Papebrochio reposuisse in *Vindiciis*
Breviarii, & Martylogii adversus Papebrochium pag.
 83. his verbis: Respondet Avitus Viennensis de
 laudibus Virginitatis lib. 6. *Eugeniam Virginem, &*
Marty-

Martyrem ubique terrarum suo tempore fuisse celeberrimam, nullam tamen de ejus laudibus Homiliam apud Patres occurrere, nullam de S. Thecla Martyrum antesignana, nullam de S. Sixto Episcopo ; probatque latius Ruinart, in præf. fol. 22.

196. Missum fieri poterat totum hoc argumentum, cum nec illò usi simus, nec eòdem indigeamus ad probatam sententiam ulteriùs stabilendam, præcedentique cap. maneat expositum argumenti negativi pondus, eruditique Soufæ argumenta ibidem sint soluta. Hic tantummodo notari vellim, in rebus Historicis non phisicam, sed moralem certitudinem inquiri : quæ quidem per allegatos testes acquiritur. Quod si idonei testes non producuntur ; licet res esse potuerit, aut fuerit, non fuisse existimatur probationis defectû. Ea denique, quæ relata à Dino ex Avito Viennensi nobis etiam reponit, nec ad rem, nec vera sunt. Nam quæ ex Sanctis Eugeniâ, Theclâ, & Sixtò, quantum ad eorum sanctitatem, & martyrium referunt, universæ Ecclesiæ calculò confirmata sunt ; neque est circumstantia Historica, de quibus loquimur. In allegato verò Aviti Viennensis textu hæc falsa reperio : 1, silentium Patrum de Actis S. Theclæ. Audi, erudite Soufa, Romanum Breviarium, in ejus festo sic loquens : *Thecla :::: à Paulo Apostolo præceptis instituta, miris Sanctorum Pa-*
trum

trum laudibus celebratur. Vide etiam Basilium S. leucientem integram de S. Thecla Homiliam protulisse; ut omittam S. Methodium, S. Augustinum, S. Ambrosium, S. Gregorium Nicænum, Nacian-senum, Chrysostomum, aliosque Patres, ex quo-rum elegiis, & dictis vitam S. Theclæ composuit Tillemontius, quæ extat tom. 2, partis 1, fol. 107, & notis illustravit à fol. 353. ad 357. 2, falsum invenio, de S. Sixto Romæ Episcopo nullam apud Patres fieri mentionem; S. enim Ambrosius in lib. 1 Officiorum cap. 41, ejusdem meminit: & quæ de ipso protulit in Breviariô Romanô leguntur die 13, Augusti, iis verbis: *Non prætereamus S. Laurentium, qui, cùm videret Sixtum Episcopum suum ad martyrium duci, flere cæpit, &c.* Quæ denique de S. Eugeniâ Avitus protulit, majori expressione in-digent, ut aptè respondere possim: tres enim Eu-genias novi ex primo Semestri Actorum de Sanc-tis, S. Eugeniam nempe Cenomanam, Virginem, & Martyrem ad diem 7 Junii, S. Eugeniam, Mar-tyrem in Africâ ad 3 Januarii, S. Eugeniam de-mum Nicomediensem ad 16 Martii, ac deni-que alteram ejusdem nominis refert Romanum Martyrologium ad 25 Decembris. Cùm itaque mihi constet, de qua loquatur Avitus, aptâ con-abor responsione ostendere, ejus textum meam sen-tentiam non impugnare.

197. Tertium argumentum, quod sibi eruditus Soufa solvendum proposuit, paucis accipe. Acta, ex quibus sunt erutæ Breviarii Lectiones, non sunt sincera, sed corrupta: nullius itaque sunt fidei. Reponit, quædam Bollandi verba in præfatione Generali ad Acta Sanctorum sic loquentis: *Authorem profero, qui asserit; Habes, qui neget? Si habes; utri potior fides? Si non habes; & fieri posse fatearis; vide, ne temerarium sit negare esse factum.* Quando igitur nulla authoritas, nulla ratio inevitabilis resistit, quare non habebimus fidem? interrogat Dinus. Novissimè, addit, defenduntur ab Odoacre Ilbachio antiqua Acta. Ac denique, affirmat, omnia, quæ in Breviario sunt, ex priscis, & probatis authoribus fuisse deprompta, ut Urbanus VIII in Bullâ Breviario præfixâ asseruit.

198. Expositum argumentum iisdem ferè vitiis, ac præcedens laborat. Neque enim illò usi sumus, nec indigemus: nec verò unquam ita in universum Sapientiores Critici loqui possunt de Breviarii Historiis, cujus, etsi respuant aliquas, plures sinceras existimant. Bollandi verba ad rem non sunt: sequens enim, quam præscribit, regulam, factum nullum negandum existimo, nisi sit pariter idoneus author, qui neget. Cùm verò præfero Breviarii Historiis alias, quæ ibidem non leguntur, non aliâ de causâ id facio, nisi quia eas potiori-

tioribus authoribus, aut monumentis nixas existimo. Cur non credam, interrogas cum Dino, cum author idoneus mihi non videtur? Cui interrogationi aliâ respondeo: cur potius credam non idoneo authori? Fieri potuisse, non disputo: sed accidisse sine idoneo authore nunquam asseram, Logicorum placita infringere timens.

199. Actis ab Odoacre Ilbachiô editis Continuatores de Sanctis tom. 5 Julii ita reposuerunt: *Erunt fortasse, qui à nobis apologiam expectent, adversus ea, quæ non ita pridem vulgavit Odoacer, quidam Ilbadius, in Actis Sanctorum discernendis, aut vindicandis ut minimum summè peregrinus. Odiosas is controversias, ab annis ferè triginta extinctissimas, lævo prorsus sydere renovavit: ipsum nos, dum longè utilioribus occupamur, ad tunc abundè dicta, probataque remittimus. Quæ si sufficere non existimet; adeat; obsecro, librum apologeticum ab Eminentissimo Card. Baronio, sub Antonii Gallonis nomine, anno MDCIV Romæ editum, & Clementi P.P. VIII inscriptum, ad Constantinum Cajetanum, ex Breviario S. Gregorii Monachatum Benedictinum adstruentem: ubi quid de Breviario, & consequenter de S. Catharinæ contractis in eo Actis censendum, nisi volens cecutiat, apertissimè perspiciet.*

200. Quarto sibi proponit Nicolaum Antonium, Ludovicum Vives, Melchiorem Cano, Papi-

Præter Virium Massonum, Ambrosium Morales contra-
 tentientes. Quibus duo reponit : primum, de Bre-
 viario Romanò non loqui : secundum, ante Urba-
 nam correctionem fuisse loquutos. At neutrum
 verum est. Atque imprimis gratulor, Ambro-
 sium de Morales Soufæ opinione Nostris annu-
 merandum. Deinde Ambrosius de Morales, Mel-
 chior Cano, cæterique laudati authores de omni
 Breviariò loquuntur, nec Romanum exipiunt : de
 illo itaque etiam loquutos fuisse, asserendum est.
 Præterquam quod eodem in sensu illos intellexe-
 runt quotquot ante Soufam de his rebus tracta-
 runt.

201. Ante correctiones loquutos fuisse Am-
 brosium de Morales, Cano, Massonum, & Vives,
 utpote iis antiquiores, non dubito. Sed rationes,
 quas afferunt, etiam post correctiones vim eandem
 retinent. Quocirca Nicolaus Antonius post illas
 idem docuit laudatis clarissimis authoribus à me pro-
 ductis. Quid demum eruditus Soufa reponet Be-
 nedictò XIII, Cardinalibus Rocaberti, & Bonæ,
 eruditissimis Henschenio, Papebrochio, cæterisque
 Continuatoribus? Quid demum nostris Ferreras, &
 Segura hòc sæculo jam loquentibus de Breviario
 Romano, & post correctiones?

202. Quintum argumentum ex mutatio-
 ne Breviarii per correctiones factâ sumpsit : cui

reposuit, emendatum nunquam fuisse in his, a
 jussu Romanorum Pontificum eidem fuerant in-
 ferta; sed solum in correctionibus fuisse expuncta
 menda, quæ typographorum incuriâ, & hominum
 audaciâ ibidem irreperant. Addit confirmationis
 ergo 1, ex privatis Breviariis nihil contra Roma-
 num Clementino-Urbani inferri: 2, Breviaria
 correctâ fuisse non criticorum audaciâ; sed Ro-
 manorum Pontificum auctoritate: atque etiam ab
 omnibus Pontificibus, qui ab Urbano VIII usque
 ad nostra sæcula floruerunt, usum ejusdem Brevia-
 rii præscribentibus, fuisse probatum.

203. Rem hanc, quam superius pluribus
 capitibus tractavimus, jejune nimis eruditus Sousa
 attigit. Ex ibidem dictis quanti faciendum sit hoc
 argumentum, constare puto. Sed tamen hîc bre-
 viter reponere juvat, solutionem, quam præbet,
 esse falsissimam. In correctionibus enim Clemen-
 tinâ, & Urbanâ non modò typographorum erro-
 res, quosque hominum audacia in Breviariis in-
 truserat, fuisse correctos, sed etiam Historias, quas
 quæ bonâ fide aliis temporibus legebantur, quo-
 rum falsitas aperte constabat. Quæris fortasse, un-
 de id acceperim? Ex iisdem Correctoribus, atque
 ex collatione Breviariorum antiquorum cum Cle-
 mentino, & Urbano. Hanc instituere hîc, lon-
 gum esset: quilibet tamen, cui hujusmodi libri ad
 manus

prius fuerint, obvia res erit. Sed tamen audi Ga-
 vantum, perspicuè veritatem eandem asserentem:
Lectiones ex Historiis Sanctorum fuerunt à Cardinali-
bus Bellarmino, & Baronio recognitæ, & approbatæ
sub Clemente VIII, qui rejecerunt ea omnia, quæ jure
merito revocari poterant in dubium. Probat etiam ex-
 clusio plurium Historiarum, aut reformatio earun-
 dem post correctionem facta. Quod si asseras, ejus-
 modi exclusiones, aut reformationes exclusarum
 rerum falsitatem non probare, quia aliis de causis
 fieri potuerunt; eadem tatione reponam & ego,
 nec inclusionem, nec insertionem in Breviariò pro-
 bare insertarum Lectionum veritatem. Ea de-
 mum, quæ confirmationis gratiâ addidit, parùm
 dilucidant veritatem. Estò enim ex peculiaribus
 Breviariis ad Romanum illatio non teneat, at quæ
 dixi, utrisque conveniunt: nec in peculiaribus Bre-
 viariis moratus sum. Estò etiam quod Breviaria
 correctæ sunt non criticorum audacia, (verbo sit ve-
 nia) sed Romanorum Pontificum autoritate.
 Quid autem approbationes hujusmodi operentur,
 integra sectione ostendi. Nec quidquam virium,
 quod subjungit, prædictis addit: nimirum, ex tem-
 pore Urbani VIII usque ad nostrum quotquot ex-
 itere Pontifices, usum Breviarii præscribentes, idem
 probasse. Nam à tempore, quo in Ecclesiâ Ro-
 manâ legi cæperunt Lectiones de Sanctis, Pontifi-

ces omnes, qui usque ad S. Pium floruerunt, numero plures, usum eundem præscribentes, dicendi essent ejusmodi Lectiones probavisse; atqui hoc non obstitit, quominus S. Pius, Clemens VIII, & Urbanus VIII probatas Lectiones correxerint, atque etiam ut in iis esset, quod corrigi posset: itaque post probationes, quas Clementino-Urbanum Breviarium habere potest, adhuc illud ulterius corrigi posse, fatendum est.

204. Assertionem 3, sect. etiam 3. à num. 2798 usque ad 2843. argumentum 6. sibi solvendum proponit, quod quidem multiplex ex capite resultat. Objicit enim sibi plurima facta, in quibus posse Breviarium corrigi, autumant eruditi: ut, puta, causam secessus S. Brunonis in eremum, appulsum Sanctarum Magdalenæ, & Marthæ in Provinciam, Apostolatum S. Dionysii Areopagitæ Parisiis, casum S. Marcellini, nobilitatem S. Catharinæ Senensis, Historiam S. Venantii, Baptismum Constantini, Canonicatum Regularem S. Augustini, Translationem corporis S. Bartholomæi ex Benevento in Insulam Licaonicam. Sed hæc omnia argumenta, ne tot dissertationes efficiam, quot sunt hæc facta, unicâ ratione expedi- diam. Fatendum est utrique nostrum, ejusmodi facta valde controversa esse inter Eruditos pariter, ac probos viros. Ergo certum non est, nec probabi-
lius

s quodcumque ex his in Breviariis legimus. Nec
 regula erit ad Historiam rationis dictamine scri-
 bendam, rem valdè dubiam pro certâ supponere.
 Imò ex iis fatendum est eruditissimo Viro, quod
 nos ex Melchiore Cano cap. 3. exposuimus, non
 nulla scilicet ex insertis in Breviario apocrypha esse,
 incerta, levia, falsa: nam & pleraque credibilia, ac
 vera sunt, quædam etiam certa. Eadem novissimè
 complexus est Eruditus P. Dominus Joannes Sian-
 da à Monte Regali Congregationis S. Bernardi
 Ordinis Cisterciensis in Lexico Polemico, Romæ
 edito anno 1734, tom. 2, contr. 4. fol. 234,
 ubi agens de Æra Nativitatis Christi, hæc ad rem
 nostram opportunè protulit: *Cæterum Ecclesia, licet
 unam acceptasse chronologiam (ut ex Martyrologio 8,
 Kal. Januar. constat) videatur; nihilominus cæteras
 chronologias, quarum unaquæque suum respectivè habet
 fundamentum, non improbat. Imò etiam si aliquos irrum-
 pere leves errores in materia chronologica passim depre-
 hendat, eos tolerat, agitur enim de rebus levis momen-
 ti. Hinc est, quòd in Æra vulgari assignanda, ferè
 quotquot authores scripserunt, tot inveniuntur discrepan-
 tes sententiæ: undè fit ut biennio, triennio, quadriennio,
 vel etiam quinquennio maturius, vel tardius, Christi
 mortem contigisse, diversi diversa sentientes scribant au-
 thores.*

ponit, quo universam claudit dissertationem, ex er-
dito Viro Honorato de S Maria depromptum lib.
1. reflexionum ad regulas Criticæ, dissertat. 2. art.
15. §. 2, ubi redarguit Launoyum, Tillemontium,
Baillet, Tiers, Fleuri, & Dupin, quod in Theoria
scrupulosi nimis sint, ne factis, quæ in Breviariò
leguntur, statim credant; in Practicâ verò sine
ullis religiosis stimulis prædictis Lectionibus, ac Of-
ficiis utantur. Non enim, ait, proprias opiniones
sequuntur, cum Lectiones Breviarii legunt, ut
pensum Deo debitum persolvant. Cur non edunt
aliquod Breviarium ad proprium placitum, juxta
regulas, quas sibi in scribendo proponunt? Aut ita-
que, bonus Honoratus concludit, hujusmodi His-
torias falsi criminari desinant, aut recitare, quibus
Ecclesia utitur.

206. Rationem hanc probare nimis, nemo
non videt. Nonne in Ecclesiâ legimus Patrum
opera, & tamen sententias illas, quibus inter se dis-
sident, singulas veneramur; credimus tamen iis
tantum, quibus veritatem inesse putamus. Asce-
ticos libros, quibus omnes Christi Fideles juvan-
tur plurimum, legimus, & suscipimus; singulis ve-
rò, quæ continent, pro suo peculiari meritò assen-
timur. Ex Cardinali Turrecremata, cæterisque
Theologis usum Lectionum ab earum veritate dis-
tinximus. Illum præscribi, hanc non asseri ab Ec-
clesiâ,

fiâ, ad nauseam usque probavi. Quapropter redargutionem Honorati contra eruditissimos viros non capio, qui ut boni Catholici Breviariis utuntur, quæ Ecclesia vel præscripsit, vel indulgit; cum nulli privato liceat, nec unquam licuerit, Breviaria pro libito cudere. At usus hic stat cum opinione oppositâ de veritate Lectionum: eo planè modò, quo Confessarius, qui putat falsam esse Pœnitentis opinionem, aliàs judiciò reflexò probabilem existimatam, se cum illo conformare tenetur. Eò item modò, quo probabilibus promiscuè utimur. Eò denique, quo aliorum placita, quibus non credimus, & legimus, & referimus. Neque enim de credendis Lectionibus, quas recitamus, de Sanctis, ullum præceptum unquam extitit. Quocirca redargutio ab erudito Honorato exhibita quomodo convenire possit, & eruditos authores stringere, non video. Ad alia argumenta solvenda, ab erudito Sousa omissa, jam pergo.

CAPUT DECIMUM SEPTIMUM

*ARGUMENTA, QUÆ D. PETRUS
de Messa pro Souse sententia de novo
protulit, examinantur.*

207:

ERuditus vir Dominus Petrus de
Messa Benites de Lugo librum
edidit, Matriti cūsum apud Al-
phonsum de Mora anno 1737,

in quo dubium à Bollandistis Continuatoribus ex-
positum, ut certis monumentis ab iis, quorum in-
terest, dilucidaretur, de Profapia S. Dominici ex
Guzmanorum nobilissimâ progenie, evanescere, &
solvere satagit. Eô in opere primum, quod exhi-
bet argumentum, ex Breviariô depromsit. Ut verò
hujus ratiocinii vires ostenderet, bonam partem
tomi in quarto editi in probandâ Breviarii veritate
insumpsit. Plurima, quæ continet ex peculiaribus
factis, valdè inter eruditos controversis, missa facio,
cū nostra, nec quæ vult, probent: satis enim
Bollandi Continuatoribus erit, si incerta æquè sit
mobilitas S. Dominici, ac habetur Baptismus Con-
stantini, Lapsus Marcellini, & cætera hujus gene-
ris. Mitto etiam Historiam Breviarii, quam exhi-
bet;

nam hæc, in quibus ab exposita primò à me cap.
 disidet, aut Lectionum non est, aut à veritate re-
 cedit. De his verò, in quibus à Bollandistis in pro-
 sapia S. Dominici discedit, non moror; cùm non
 nulla Pseudonimo scripto reposuerit, quidam eru-
 ditissimus nostræ Hispaniæ vir, in Philosophicis, &
 Theologicis satis notus, sub nomine Parrochi de
 Morilla; atque etiam, quia omnes fatemur ex com-
 muni horum sæculorum sententiâ S. Dominicum
 Domui inclytæ Guzmanorum adscribendum. Ar-
 gumenta tantummodo, quæ ad Breviarii Romani
 vires probandas protulit, examinare meum est, ut
 integra harum rerum tractatio haberi possit.

208. Suppositâ itaque Breviarii Historiâ,
 quam texerat, sic primò arguit, discrimen consi-
 derans, quod inter Criticorum, & Correctorum
 Breviarii examina, & Analysim existit. Si ex parte
 materiæ considerentur, statim patet quantum inter
 privatam Historiam, atque eam, quæ publicis Deï
 laudibus inservit, intercedit. Cùm enim omnibus
 prohibita æquè mendacia sint, quantò magis illi
 ea vitare debent, qui ad hoc solum probantur
 electi, ut servire specialiter debeant veritati. Quâ
 quidem in re egregiè D. Thomas 2 2, q. 93, art.
 1, ita loquutus est: *Cultus continens falsitatem*
non pertinet propriè ad Dei invocationem. Addit tex-
 tum Augustini, à nobis solutum aliàs. Ac denique

præ oculis haberi vult Concilii decretum, cura Pontificum, Doctorum eruditionem, scientiam, pietatem Breviarium condentium: quæ omnia longè distant à privatis, & Bollandistarum præcipuè, examinibus. Quod si falsa quædam in Breviariis essent, Ecclesiæ tribuerentur; at licet in aliis authoribus eadem minùs vera reperiantur, Ecclesiæ minimè tribuuntur.

209. Differunt etiam, quantum ad crismam attinet, eadem examina: nunquam enim à Gellasio tempore apocrypha in Ecclesiis publicè lecta sunt. Quapropter ad vigesimam Martii animadverterunt Bollandistæ, expunctas fuisse ex Breviariò Lectiones, quæ in S. Joachimi festo legebantur, in illarumque locum suffectas fuisse, quæ ex S. Damasceno in eodem legimus Festò. Sed tamen Bollandus fatetur, plura apocrypha ab ipso edi. Idem argumentum in Anonymis fieri potest, quorum nulla in Breviariis reperiuntur, Adriano I hanc veritatem testante; cum tamen plura hujusmodi in opere de Actis Sanctorum reperiantur. Quocirca rigidiorē criticam à Correctoribus, quàm à Bollandistis adhibitam fuisse, fatendum est.

210. Si actus demum consideres, quibus hæc exercentur examina, nil ampliùs desiderari potest. Nam in reliquis Historiis unum tantummodo, licet exactissimum, examen adhibetur; in

tionibus verò Breviarii examinandis tria exti-
tere, incredibili adhibitâ diligentia, neque alteri
comparanda. Hæc sequuta est Ecclesiæ approbatio.
Et concludit perillustri loco D. Bartholomæi de
Torres, Canariensis Episcopi, quo nullum errorem
in Exercitiorum libellô, à S. Ignatiô editô, inde
colligit, quod post diligens examen non semel
fuerit ejus doctrina ab Ecclesia approbata. Alia
addit non hujus loci.

211. Huic argumento, ex erudito Sousa fe-
rè petito, nobis obvia responsio est ex hucusque
dictis; laborat enim inter alia suppositi falsitate.
Etenim, ut vires haberet, dandum esset, in correc-
tionibus Clementinâ, aut Urbanâ examen fuisse
institutum, ad ea, quæ inter authores controversa
essent, censoriâ virgâ dirimenda. Gavantus enim,
ex Correctoribus unus, nos docuit, in Lectionibus
corrigendis minimâ, qua fieri posset, mutatione,
eam peragere decrevisse. Quapropter in iis, quæ
probabilia erant, nihil mutandum, duxerunt; etiam
si scirent probabiliora esse, & à pluribus teneri,
quæ relictis erant opposita. Posse etiam Brevia-
rium corrigi his adjunctis adminiculis, & principiis,
quibus Correctores caruerunt, duplici capite est
superius ostensum. Singula jam, quæ in argu-
mento adduntur, considerare pergo.

212. Mendacium nullum, nec ullam for-
malem

malem falsitatem in Breviariis reperiri, ostensu est, atque etiam ex Gersonio dictum, quomodo hæc sine periculo mendacii à fidelibus attingantur. Locum D. Thomæ, vel ad rem nihil, vel multum concludere. Si enim nulla, neque formalis, neque materialis falsitas in his reperiri potest, quæ ad Dei cultum pertineant, indubia, & certa, ut res fidei, hæc erunt. Quod ne des, hæc suadent. 1. Historiæ illæ, quæ ante ultimam correctionem legebantur, expunctæque sunt per correctores, cum adhibebantur ab Ecclesia, num falsitatem continerent, percontor? Si asseras, idem de illis asserere, quæ modò leguntur, quis prohibet? Si neges, subinferam, indubia omnino injuriâ ab Ecclesiâ fuisse expuncta. 2, tu asseris num. 380. cum Baronio, & Pagio ea, quæ in Breviariò sunt, relinqui Apostolicâ lance libranda: *Omnia probate; quod bonum est, tenete*, à Gellasio adhiberi permissâ. Itaque D. Thomæ doctrinam & tu limitare teneris.

213. Quid respiciat Romana Ecclesia, quid ve credat in Sanctorum cultu exercendo, exposuit idem D. Thomas quodlibet. 9. art. 16, his verbis: *Cultus, quem Sanctis exhibemus, quædam professio fidei est, qua Sanctorum gloriam credimus. Beatitatem itaque, qua jam Sancti perfruuntur in Cœlis, non privata eorum Acta, quæ egerunt in terris, in Sancto;*

Sanctorum cultu credimus: atque hōc pactō con-
sona planè est, & constans D. Thomæ doctrina
his duobus locis, atque in rem nostram trahi non
potest.

214. Eandem doctrinam tradidēre Fran-
ciscus Rus Puerta tract. pro Sanctis Diœcesis Gien-
nensis puncto 3. num. 8. *La veneracion, y culto,*
que se dà à un Santo natural, no mira à el Santo, en
quanto es natural, sino en quanto es Santo tenido por
tal, y venerado de la Iglesia. Atque etiam Echardus
Bibliothec. Prædicatorum, tom. 2, pag. 893, asserit:
In examinandis Sanctorum actis non nisi per accidens, &
secundariò discuti nobilitatem generis, eamque obiter
comprobari, dum processus Canonizationis instituitur, vel
Officium in festivitate alicujus Sancti recitandum admit-
titur, atque exemplo probat S. Francisci de Borja. At
in exemplis veritas non requiritur. Ex his itaque
doctrinis constat, quid respondendum sit D. Tho-
mæ authoritati. In Sanctorum cultu eorum His-
torias, quæ circumferuntur, non respici ab Eccle-
siâ, animadvertit etiam Serarius *Litaneutico* 2, q.
16. num. 2, & vigesimâ, num. 3. ubi hæc habet:
Non ideò ex hominum numero removendum quemquam,
quia vanæ, & mendosæ de ipso narrationes. E Ca-
policis non desunt docti, diligentes, Christianæque an-
tiquitatis scientissimi, qui in hujusce generis emacu-
landis maculis laboraverint, hodièque laborent agnovis-
simè.

simè. Locus Augustini solutus alibi manet

215. Gratis additur, majorem longe ruit

eruditionem Correctorum eâ, qua plurimi floruerunt elapso, & nostro sæculo, qui suos labores ubi defierant veteres, incæperunt. Quantum Baroniana critica perfectiores redditi sint Annales Baronii, nemo non novit: quantumque illustriores Historiæ Sanctorum redditæ fuerint Bollandistarum laboribus, universa Literatorum Respublica maximâ sui utilitate sentit. Quod denique huic loco additur, tribui Ecclesiæ, si qui fuerint in Breviario errores, falsum est; cùm in Ecclesiâ ab Adriani I temporibus, in fide authorum & recipiantur, & legantur hujusmodi Historiæ.

216. Quoad criticam in correctione adhibitam primò asserit, apocrypha nunquam in Ecclesiâ Romana à Gellasio tempore fuisse lecta; at ego exemplo, quod subjicit, rem nego. Nam si verum est, lectas fuisse usque ad tempora S. Pii V in festo S. Joachim Lectiones secundi Nocturni ex apocryphis; manifestum est, non semper contrarium viguisse usum. Gellasio Decretum solum asserit, singulari cautelâ non legi eo tempore in Ecclesiâ; sed postquam legi cæperunt Lectiones de Sanctis, utrum ex apocryphis fuerint bonâ fide sumptæ aliquæ, eo decreto non excluditur. Usum hunc

nc, ut neque ex apocryphis, neque ex Anonymis a temporibus Gellafii, aut Adriani I Lectiones fumerentur, usque ad nostra fluxisse tempora, ægrè probabis: minùque evinces, omnia hujusmodi, si quæ fuerunt, correctionum beneficio fuisse expuncta. Deinum, licèt omnia ex Notis authoribus desumpta fuissent, fieri posse, quis neget, ut temporum decursu eorum fides, vel omnino minuta fuerit, vel planè interierit? Quibus quidem in casibus Historia ex his in Breviario collacata ejusdem generis erit.

217. Comparatio, quam instituit inter criticam Correctorum, & quæ usui est Bollandistis, ad rem parùm facit; utrique enim optimâ processerunt viâ, fini utrorumque respondent. Promissum Bollandistæ omnia, & singula Sanctorum Acta exhibere, sive Anonyma, sive Nominata, quæ ad ipsorum venissent manus. Quod quidem præstant mirâ crisi, ac singulari delectu, quibus pretiosum à vili separant. Rei itaque infractæ fidei essent, si Anonyma, vel apocrypha omitterent. Correctorum verò finis longè diversus fuit. Nunquam in animò habuerunt probabilia ex Breviarii excludere, salvaque voluerunt Catholicorum opimenta in his, in quibus rationum ponderibus dissidebant.

218. Historias Breviarii triplici examini sub-

subjectas asserit : quod verum non est, si de co-
 troversis Sanctorum gestis sit sermo : cum veritas
 horum Historica examinata nunquam in correc-
 tionibus reperiatur. Disputatum verò inter Correc-
 tores aliquando est, an retinendæ essent harum
 Historiarum nonnullæ, ut de Actis S. Andreæ ab
 Achajæ Presbyteris descriptis retulit Bellarminus.
 At hæ, & hujusmodi controversiæ inter Correcto-
 res agitatæ, sententiam nostram magis confirmant.
 Gratis asseritur in universum, unicò examine hæc
 à Criticis expediri. Licet verò id daretur, res à
 plurimis Criticis diversis temporibus pluries essent
 examinatæ, quàm tria laudata Correctorum exami-
 na. Quoad Bollandistas attinet, quantum studii,
 & diligentiae in his fuerit ab ipsis impensum, ipsa
 eorum opera probant. Quæ postquam summâ di-
 ligentiâ edita sunt, sequentibus libris corrigenda
 postulant, si quæ animadvertunt ipsis excidisse. Si
 examen itaque cum examine conferas, Correcto-
 rum certè authoritate, & jurisdictione præstabit:
 studiò, diligentia, lumine, aut doctrinâ affirmare
 non ausim. Vereor enim, ne manifestam injuriam
 eruditissimis Viris inferam. Sequutam fuisse appro-
 bationem Ecclesiæ quoad Lectionum veritatem,
 falsum est, ut integrò probavi capite. Locus deni-
 que Ill. D. Bartholomæi de Torres Canariensis
 Episcopi de Exercitiorum libello ineptè prorsus ad-

de quibus disputamus, trahitur. Liber enim hic non Historia, sed Doctrina pietatis est, in qua & examina, & approbatio Pontificum summe concludunt. At in re nostrâ nullæ extant approbationes veritatis assertivæ.

219. Argumentum 2 sic exposuit: cogitant Critici, Historias Breviarii non ex Ecclesiæ approbatione, sed ex earum authoribus veritatem habere. Sed hoc falsum nimis: nam D. Thomas 2, q. 10. art. 12, ita ait: *Ipsa doctrina Catholicorum ab Ecclesia auctoritatem habet: unde magis standum est auctoritati Ecclesiæ, quàm auctoritati Augustini, aut Hieronymi, vel cujuscunque Doctoris.* Non quia gravis non sit Patrum horum auctoritas, sed quia his Ecclesia eminet, quæ veritatis columna, & firmamentum est. Neque alios libros Canonicos habemus, nisi quos probavit Ecclesia. Atque ita confirmat: non aliâ de causâ publicis instrumentis major exhibetur fides, nisi quia in Officiali publica residet auctoritas. Quid itaque de rebus judicabimus, quæ Princeps ipse Reipublicæ caput testatur? in hoc nulla cadit suspicio: fides ejus nullo minui potest. Quapropter cum nullus in Mundo sit Princeps, cui in his rebus plus credi debeat, quàm Romano Póntifici, cónsequens est, ut quæ asserit, indubia censeamus. Et quamvis eadem non testaretur, sed tantùm approbaret, ob re-

sultantem inde præsumptionem idem dicendum foret. Quæ cum ita sint, quid judicandum erit, cum ad Lectiones Breviarii proponendas tot examina præcesserint, tot diligentia in indaganda veritate sint adhibitæ? Profectò cum Patre Augustino de Herrera, & Ill. Saufay, sine temeritate negari non posse, concludendum est.

220. Hoc totum argumentum salebrosum nimis, ac sibi inconstans mihi videtur: vel enim res fidei esse, quæ in Breviario leguntur, concludit; vel ferè nihil stringit. Qua verò ratione Critici ducantur, ut Lectiones Breviarii ex authoribus veritatem sumere asserant, duobus id capitibus expeditum est. Textus D. Thomæ de Doctrinâ Catholicâ loquitur; jam verò Breviarii Historiæ doctrina non sunt, vel ad summum, Catholicorum, non Catholica: eâ ferè distinctione, qua inter Theologos maximè distinguuntur doctrinæ, quæ in Catholicâ docentur Ecclesiâ, ab his, quas ipsa Catholica Ecclesia docet. Maximè verò præstare Catholicam Ecclesiæ doctrinam singularibus Patrum placitis, Catholicus nemo negabit. Confirmatio, ex publicâ authoritate in Romano Pontifice residente petita, tunc concludet, & disputantium os claudet, cum exhibitum fuerit Romanorum Pontificum vel unum Decretum, quo dilucidè probetur, hæc ab illis affirmari eâ authoritate, qua Dei Ecclesia

clericiam gubernant. De curis demum ; ac diligentius in Breviarii correctione passim ponderatis, superius ego plurima retuli.

221. Argumentum 3 his verbis expono: Regula juris est ex Clementinâ 1 de re judicata; ut res tribus definita sententiis in rem judicatam transeat, de qua amplius quæri non possit. Cui legi concordat Pragmatica Matritensis die 10 Februarii anni 1623 edita ; atqui tribus est sententiis Breviarium probatum, sive ejus Historiæ: ergo de illis ambigi non potest. Addit: semper ac producta fuissent argumenta positiva contra id, quod tribus sententiis receptum est, admitti debere: quoniam veritas, nec tempore, nec loco præscribitur. Sed contra tot examinibus probata locus non est argumento negativo. Atque concludit verbis Angelici Doctoris in expositione ad 1 Epistolam ad Corinthios cap. 4: v. 16, ubi S. Doctor asserit: *Siquis autem rationibus prædictis non acquiescat, sed confidentia clamoris veritatem impugnet, hoc sufficiet ad comprimendum talem: si nulla est ratio, hoc solum debet sufficere, ne aliquis ageret aperte contra communem Ecclesiæ consuetudinem; dicitur enim Psalm. 67. Qui habitare facit, unius moris, in domo; unde Augustinus dicit, in Epistola ad Casulanum, quod omnibus, in quibus il certi definit Sacra Scriptura, mos Populi Dei, et que instituta majorum, pro lege habenda sunt.*

Cùm rem tribus definitam sentent
 ex jure Pontificio, & Regiò probasti in judicatam
 transire, verebar pariter ne velles, rem etiam extra
 dubium relinqui. Sed tu idem arma profers, qui-
 bus hæc machina ruit. Limitas enim, & quidem
 rectè, cùm de veritate perquirenda est sermo, con-
 tra quam nec tempora, nec loca præscribunt. Sed
 in his sumus, in quibus si argumenta ex instru-
 mentis, ac authoribus suam vim retinent, etiam
 ego rem teneo; cum non aliàs à Breviarii Histo-
 riis discedendum, asseruerim. Argumentum nega-
 tivum, si ut par est, formetur, valere etiam plu-
 rimùm suprà ostendi, non contra rerum humana-
 rum, aut contractuum possessiones, sed contra opi-
 niones ipsas, quarum nulla ita possidet, ut fortiori ra-
 tione impeti, & elidi non possit. Neque adeò cer-
 ta sunt, quæ ex juribus profers, ut nullum reme-
 dium post tres sententias suppetat ad vera jura de-
 fendenda. Si enim nova instrumenta, aut convin-
 centes probationes de novo afferantur, peti potest
 restitutio in integrum ab iis, quibus competit, &
 ab aliis oris apertio ad litem de novo instituen-
 dam, ut res ad antiquum statum devolvatur. Quod
 si ita est, similia pro nobis dici possunt, cùm veri-
 tati majores exceptiones, te faciente, competant. Sed
 quid multis? ab initiò probavimus, veritatem His-
 toriarum, de quibus nobis sermo est, in correctio-
 nibus

ous quæsitam non fuisse; nec item propterea verum erit, tribus sententiis examinata, & probata fuisse quæcumque in Breviariô de Sanctorum Historiis leguntur. Demum assumpti proloquii veritas existit, cum judicii forma servatur, audiuntur partes, res ex professo, & directè examinatur: horumque finis est veritatem, de qua controvertitur, inquirere: atqui nec Correctores judiciali forma in his processerunt, nec illis cura demandata est, horum veritatem indagandi: neque examen, de eadem inquirendâ Historicâ veritate, institutum. Quapropter à proposito quàm maximè expositum disidet principium.

223. Verba D. Thomæ, si quis his rationibus non acquiescat, hoc satis est ad comprimendum talem, optimè concludunt, quæ S. Doctor eodem locô tractat: atque ejus doctrina convincit, satis esse ad corrigendum, & comprimendum aliquem, quod is agat contra universalem praxim Ecclesiæ. Sed quid hæc ad nostra? quo pacto huic controversiæ accomodantur? si Ecclesiæ praxis in his rebus attendatur, mihi profectò favet, cum à tempore, quo legi in Ecclesiis cæperunt Historiæ de Sanctis, Ecclesiæ usus ferat, ut earum veritas in auctores, à quibus sunt desumptæ, referatur.

224. Ex quodam Theologo, quem non nominat, regulas quasdam proponit eruditus D.

Petrus

Petrus de Mesa ad Breviarii auctoritatem stabiliendam. Supponit doctrinam D. Thomæ, quam superius allegaverat, ubi de sententiis Hieronymi, & Augustini cum doctrinis Ecclesiæ comparatis, loquutus fuerat, atque etiam, quam nos ex quodlibeto 9. cap. 3 retulimus, ubi distinguit in Pontificū Decretis, quæ ad jus, quæ ad facta, pertinent & quæ media inter utrumque, de extremis participat. In his porrò quæ sunt media, quosdam etiam gradus distinguere, necesse esse, ex Anonymo Theologo supposuit: in quorum uno ea sunt, quæ ad ritus Ecclesiæ pertinent. Jam verò cum Lectiones de Sanctis ad ritus Ecclesiæ pertineant, harum veritas concluditur ex attestazione Pontificum suppositâ. Quod si correctâ Breviaria dicantur, atque in nostris non legi quædam, quæ in anterioribus videbantur, quod in correctionibus fuerint explosa, his reponit, argumentum idem in Sanctorum Canonizationibus posse formari, cum Sanctorum aliqui fuerint ex Sanctorum alvo expuncti, de quibus aliàs festum agebatur: quorum ratio est, utrobique tolerata, non probata sanctitas, aut Sanctorum gesta iis temporibus. Postea addit locum Cardinalis de Lugo de fide disp. 20, sect. 3. num. 94: qui asserit, temeritatis esse, quæ in Breviariò sunt, negare: & declarat exemplo approbationis doctrinæ D. Thomæ à Christo Dominò. Addit præterea

num.

um. 373, nullam ex his censuris adversarios in-
 urere, sed postea adjicit Saufay textum aliàs expo-
 situm, concludens eruditos Bollandi Continuatores
 Breviarii auctoritatem laudare ad probandum li-
 bellum Exercitiorum à S. Ignatiò compositum:
 ex quibus infert, si ad illud dubium satis est Bre-
 viarii auctoritas dirimendum, quantò magis ad
 rem, quam ex professò tractat.

225. Ut breviter, & dilucidè argumento
 respondeam, generales doctrinas ex S. Thomâ de-
 promptas libenter admitto, atque etiam Lectio-
 num usum ad ritus Ecclesiæ pertinere, profiteor;
 sed veritatem historicâ illarum ab Ecclesia non res-
 pici, satis multis dixi. Generalem quamdam verita-
 tem piarum nempe, & probabilium Historiarum
 pro tempore, quo in Breviariis inferuntur, cum
 doctissimis Theologis Gersoniò, Suariò, Baronio,
 & Saguensiò expotui. Exemplo Homiliarum SS.
 Patrum, quas in Ecclesiis legimus, rem confirmo.
 Item respondeo, quod si aliquæ Sanctorum His-
 toriæ suppositam cum rebus fidei, aut doctrinis
 morum haberent connexionem, de his non dispu-
 to. At denique probare nimis expositum argumen-
 tum, nemo non videt; certæ enim erunt, & indu-
 bitatæ omnes illæ Historiæ, quæ ad ritus Ecclesiæ
 pertinere quocumque tempore probavimus; atqui
 quæ ante editionem Breviarii à S. Pio V. legeban-
 tur,

tur, & ab ipso, aut per Correctores posterioribus temporibus fuere expunctæ, ad ritus Ecclesiæ pertinebant: ergo illæ eadem indubitatae etiam sunt.

226. Neque instantia, quam, soluturus hæc, objicit, quidquam virium habet. Multos nempe Sanctos fuisse toleratos, qui postmodum ex Ecclesiasticis Diptychis corrafi sunt. Nam his, & si quæ sunt, similibus, obvia est responsio. Exempla hujusmodi antiquiora sunt iis temporibus, in quibus Canonizationes Sanctorum sibi Romana Ecclesia non reservaverat. Cultus ille ex particularibus Ecclesiis unice profectus est, & non nunquam ab inconsideratis populi clamoribus habuit ortum. At nullum exemplum hujusmodi reperire potes in Ecclesiâ Romanâ, aut ex consensu Ecclesiarum omnium, ita ut Sanctus aliquis, cui cultus ab universis Ecclesiis datus sit, fuerit postea ex Sanctorum numero expulsus. Quibus stantibus ad rem nostram, dico, nullam omnino hujusmodi Historiam reperiri posse ab Ecclesiâ approbatam, sive quod idem apud te est, Pontificum jussu in Breviariis insertam, quæ ad ritus Ecclesiæ non pertineret. Sed plurima sunt, quæ in antiquis Legendariis Romanæ Urbis legebantur, & quæ in prioribus Breviariis Pii, & Clementis erant, quæ modò non legimus. Argumentum itaque integrum manet. Neque in his tolerantia locum esse posse, consequentia

sentia doctrinae fatendum est ; nisi etiam vellis in his, quæ modò legimus in Breviario Clementino-Urbano, tolerantiae, & permissioni etiam locum esse. Doctrinam, quam ex doctiss. Card. de Lugo eruis, ipsa se limitat : loquitur enim, cum sine fundamento negamus ea, quæ in Breviariis legimus. Quòd si à censuris Theologicis temperandum tibi esse ducis, miror profectò, relatum eruditiss. Cardin. doctrinam, & quam subjecis ex Illustrissimo Saufay, protulisse.

227. Non minorem admirationem capio ex ultima, quam subjecis, ratione : à Bollandistis nimirum Exercitiorum librum S. Ignatio vendicari ex iis, quæ in ejus Festò leguntur in Breviario. Id enim etiam ex hoc cap. præstant; quoniam in laudatis Lèctionibus quid de admirabili libello, quid de universa ejus doctrina Ecclesia sentiat, exprimitur : ibidemque refertur, S. Ignatio adscribendum opus. At non aliter sentire nos posse, ex coævis Actis, & Authoribus demonstravit P. Joannes Pinus in Commentario prævio ad vitam S. Ignatii, qui 7 Julii tomo extat, quemque nobis objiciunt. In primis probat, S. Ignatii opus esse, ex P. Ribadeneyra coævo. Probat Confirmatione, quam curavit eorum fieri S. Franciscus de Borgia Dux Gandiæ, quam & consequutus est anno 1584 à Paulo III. Probat approbationibus Cardinalis Burgensis.

gensis Ordinis Prædicatorum , Philippi Archint
Pontificis in Urbe tunc Vicarii , & Ægidii Folca-
rarii Sacri Palatii Magistri , quibus examen libri
Exercitiorum à S. Ignatio compositi, fuit commif-
fum : atque in hanc rem exhibet originalia eo-
rum vota. Ac denique subjicit partem diplomatis
Pontificii, in quo hæc Exercitia probantur. Mitto,
Doctorem Vergara in Epistola data ad S. Igna-
tium, Exercitia ab ipso composita probasse. Idem
comprobat Doctor Cuesta in literis ad eundem
Sanctum: & ignorat nemo persecutiones , quas ob
hunc libellum S. Ignatius vivus pertulit. Legen-
dus est laudatus Commentarius à § 6. ad 10. Tan-
dem, licet unico Breviarii testimoniò niterentur
Bollandistæ ad probandum S. Ignatium Exercitio-
rum authorem esse, processissent optimè, quia ca-
nonizatio S. Ignatii peracta est præcedente eo ri-
gorosò examine, & formâ, antiquis temporibus de-
sideratâ, & in eâdem examinatum fuisse librum
Exercitiorum, & probatum, ab eodem fuisse com-
positum. Nec rem hanc, ut potè ad doctrinam at-
tinentem, possumus dicere , leviter , & secundariò
examinatam.

228. Denique argumentis nostræ sententiæ
reponit nonnulla eruditus vir. Gavanti textum à
nobis totâ dissertatione laudatum affert ; sed mu-
silum, & ex illo colligit rejecta à Breviariis esse ea
omnia,

omnia, quæ jure merito revocari poterant in dubium. Meliorem esse conditionem possidentis in dubiis, adjicit. Jam verò Historiæ, quæ in Breviariò sunt, possident post accurata examina: possident post sententiam. Quod si privato turpe non sit mutare sententiam; judici probro vertitur. Afferit, si Deo placet, Cardin. Baronii testimonium, à nobis num. 46. relatum, atque etiam Pagii testimonium, ubi habet, *in hoc libenter Baronio subscribimus, quæ tamen hætenus abolita non sunt, aliquandò abolenda non diffidamus, cùm scilicet inter omnes de eorum falsitate convenerit.* Afferit præterea locum Magistri Gravesonii asserentis, judicium de libris Sacris non à privatorum hominum opinionibus, sed ab Ecclesiâ sumendum esse. Concludit demum cum D. Augustino his verbis: *Quisquis falli metuit, Ecclesiam consulat.*

229.

Gavanti textum ab ipso allegatum superaddere conveniret, ut integrum de his rebus judicium haberetur: ipse met subjungit, *Quæ controversæ erant, dummodo alicujus auctoritate constarent, relicta esse, quamvis opposita teneri à pluribus, Correctores viderent.* De his controversis loquimur. Moralium, & Historiarum rerum non eadem ratio: quælibet scientia peculiarem sibi vendicat methodum. A Mathematico demóstrationes exiguntur: satis non sunt,

rationes topicae. Et Historico, quæ ad Morales & Casuistas satis sunt, non sufficiunt. In dubiis meliorem esse possidentis conditionem non dif-
fiteor; sed proba, hæc, de quibus loquimur, ali-
quando veritatem possedisse. Utum quidem in
Sacris Lectionibus possident, sed hunc ab illâ dis-
tingui, notum satis esse, arbitror. Locus Baro-
nii quomodo ad rem nostram trahatur, planè
non capio; cùm apertè ita loquatur: *Ceterum
eandem ipsam Romanam Ecclesiam non sicut Evange-
lium (quod Gelasius monuit) legere consuevisse, vel
legenda proponere qualibet Sanctorum Acta, sed po-
tius ea cuncta Apostolica illa lance libranda relinque-
re; omnia probate; quod bonum est, tenete.* Idemmet
Cardinalis pluribus in locis à Breviario dissidet.
Exemplo sit quædam ejus sententia, quam affert
ad annum 1 Christi à numeris 52 ad 55, ubi
defendit, S. Zachariam Patrem Baptistæ occisum
fuisse inter templum, & altare, & de illo loqui
Christum Matthæi 12, ubi Judæis prædixit, super
iplos venturum omnem justum sanguinem, quem
effuderant ab Abel justo usque ad Zachariam,
filium Barachia, ab ipsis inter templum, & altare
occisum: cùm tamen in Breviariò in festo S.
Stephani legatur Commentarius S. Hieronymi in
idem caput Matthæi, ubi hæc habentur. *Alii Za-*
chariam Patrem Joannis intelligi volunt, ex quibusdam

apocryphorum somniis approbantes, quod propterea occissus sit, quia Salvatoris prædicaverit adventum. Atque hæc sententia in eodem Breviariô reprobatur. In Clariss. Pagii loco expendendo non moror; se ipso loquitur.

230. Optimè adjicit, verti probro judici facile mutare sententiam, sed idcirco nullam in his factis asserendis Ecclesiam protulisse sententiam, ego asserui. Libros Canonicos non modò ex Graveysonii sententiâ, sed etiam ex Catholicorum omnium consensu, non à peculiaribus opinionibus, sed ab Ecclesiâ, auctoritatem accipiunt, ajente S. Augustinô, *Evangelio non crederem, nisi Romanæ Ecclesiæ me commoveret auctoritas.* Sed Historias Breviarii, non ut Evangelium proponit Ecclesia; (ut ajebat Baronius) sed ut Historias humanas pias, & probabiles. D. Augustini doctrinam, qua concludebat, dicentis: *Quisquis falli metuit, Ecclesiam consulat*, ego in primis adhibui, cum omnia, quæ hæctenus loquutus sum, ex Pontificibus Adrianô, Gellasiô, Piô, Clemente, & Urbanô, ex Praxi Ecclesiæ, ex ejus denique Doctoribus hauserim, & didicerim. Quapropter, erudite Vir, concludere licet, nunquam Bollandi Continuatores somniare potuisse, possessionem deturbare, quam habet tua de nobilitate S. Dominici in Breviario sententia. Illis satis erit, si tamen pro-

producta à te, sufficere non judicant: de quo ipsis res-
servo judicium; si concedatur, quod licet magnò
rationum pondere nitatur, ex his esse, quæ certa
non sunt, de quibus dubitare licet, & dubi-
tationis eruditorum judiciis rationes exponere.

CAPUT ULTIMUM.

*SCRUPULI ALIQUI ADIMUN-
tur: atque universa dissertatio
concluditur.*

231.

ALia argumenta attingere, neces-
se est, ne quidquam ex iis, quæ
difficultatis alicujus speciem ha-
bent, omissum videatur. Pri-
mum ita formatur: Gelladius I in cap. *Sancta Ro-
mana* asseruit, non legi in Ecclesia Romana His-
torias Martyrum singulari cautelâ, ne scilicet vi-
deretur probare prædictorum actorum veritatem;
sed Ecclesia Romana modò legit Acta, quæ
tunc non legebat: ergo vera probavit esse, nullo
que modo suspecta. Major, & minor simplex
factum sunt constans, & evidens, & planè con-
sequentia fuit.

232. Difficile aliquibus hoc argumentum vilum est, & planè esset si subillata consequentia formalis esset, & ex præmissarum terminis immediate fluens. Quæ abs dubio sequitur illatio, quamque concedimus, hæc est: *Ergo Ecclesia Romana singularem illam cautelam, quam tempore Gellasio adhibuerat, planè posuit. Sed ex hac non sequitur: ergo vera probavit esse veritate, & certitudine Historica, quæ modo legit.* Cautelam illam non amplius adhibendam Ecclesia duxit: 1 utilitate, quam videbat in aliis Ecclesiis ex ejusmodi Lectionibus derivari: 2 quia jam cessaverat causa, similem cautelam adhibendi. Cum enim protestata fuerit ipsomet Gellasio Decretò, quomodo hæc ab illa legerentur, Apostolicâ nempe lance librandâ: *Omnia probate, & quod bonum est, tenete,* cessabat planè vel levis subsannandi occasio, quæ oriri poterat: cum ex usu ejusmodi Lectionum, veritatem non probari ab Ecclesiâ, ex laudatò Decretò constaret.

233. Secundum argumentum petunt ex approbatione Lectionum, quæ modò conceduntur ab ipsamet Rituum Congregatione. Vis in eo collocatur, quod S. eadem Congregatio, adhibitis Consultoribus, præcedentibus examinibus, adstante Promotore Fiscalis, negotium peragat. His, & similibus argumentis respondere ex superius dictis,

dictis, non esset difficile ; sed tamen alia addere
 juvat.: in approbatione hujusmodi Officiorum S.
 Congregationem nonnunquam extrajudiciali for-
 mâ procedere, atque ad relationem unius Cardi-
 nalis oblata Officia concedere : nonnunquam
 etiam auditur Promotor Fiscalis, & ex omnium
 votô, & consultatione res peragitur : sed tamen
 semper antiquus ab Adriano I servatur mos reci-
 piendi, & legendi hujusmodi Historias in autho-
 rum fide, à quo sunt desumptæ, atque idcirco
 notant in prædictarum Lectionum initiis fontes,
 ex quibus sunt haustæ. Innumera hujus sunt ge-
 neris, quæ tu in Breviariis rubris notata literis ad-
 discere potest. Rursus eadem S. Congregatio
 nullam aliam veritatem ad hæc probanda exigit,
 nisi illa generalis, de qua cum clarissimis Gerso-
 nio, Suario, Baronio, & Saguensio dixi : ut scili-
 cet sub ratione piarum & probabilium Historia-
 rum proponi possint. Eadem S. Congregatio
 plurimum tribuit peculiaribus Ecclesiarum tradi-
 tionibus, quia similibus persuasionibus juvantur
 plurimùm populi, proficiunt in virtutibus, & cul-
 tu Sanctorum, concessionibus peculiarium Offi-
 ciorum. Atque his necessaria non est historica
 certitudo; sufficit populorum fides, suis innocen-
 tibus traditionibus suppositis.

pondet Nicolaus Antonius in manuscriptis posthumis, quæ Bollandi Continuatores ediderunt, ad diem 20 Julii tom. 5, pag. 56, num. 35, ubi ita effatur. *Nec opponas, S. Congr. Rituum, instante Placentina Ecclesia, summoque viro D. Didaco de Arze Reynoso, Generali Hispaniarum Inquisitore, ejus Episcopo, Lectionem solemnem Officii, quo eadem Ecclesia nunc utitur, S. Epitacii approbasse; in qua is Ambra-
cia, antiquissimæ Hispaniarum urbis, Antistes fuisse dicitur, à Petro Rotensi renuntiatus. Non enim, quòd S. Rituum Congr. indulserit fidelium instantissimè supplicantium pietati, tam objiciendum nobis est, quàm imputandum credulæ, & parùm cautæ fidelium pietati, quòd absque exactissimo rei examine traditionibus, Scriptoribusque heri, & nudiustertius natis, imprudenter stipare, Libellos supplices, à Sacraque ista Cong. quæ traditionibus Ecclesiarum non parum deferre consuevit, impetrare, ac, ut verius dixerim, extorquere solent: quibus ad obrussam sani, ac defæcati judicii exactis, ne adversus se ipsa pronuntiet, Veritas testimonium dene-
gat*

235. Ex iis, quæ tota Dissertatione dixi, illud (ni fallor) planè conficitur, principium in rebus Historicis, nec minus inter omnia primum, illud non esse, quod ab eruditò Soufa pro confcribendâ Historiâ statutum est. Principia juxta Philosophum, si prima sint, in alia resolvi ne-
queunt:

queunt : at veritas Historiarum Breviarii in authores refunditur : & ex ipsis Historias mutuavit Ecclesia. Principium in re historicâ historicè certum debet esse; illud verò ab erudito Soufa expositum, quantum fallat, pluribus est ostensum. Primum denique principium in Historiâ omnia hujus generis & certitudine, & firmitate excedere debet; at ab eruditò prolatum inferius, saltem pluribus, existit. Quapropter machina, quæ his debilibus fundamentis fuerit superstructa, potiorum rationum impetita flatibus, labatur, necesse est. Utilius sanè est pauca de antiquis, sed certa, aut verisimiliora loqui, quàm novas cudere leges, ut malè stantes, & exoticas de rebus Historicis opiniones teneamus. Atque hæc fati de his rebus mihi videntur animo in contraria non occupato, quique libros, ex quibus collecta hæc sunt, legendi laborem sibi sumere noluerit. Abundè sufficiunt, ut aspiciant omnes injuriâ à te affici Eruditos, quòd eos appelles *morosos Criticos*, *fortia ingenia*, & his pejora, quibus eruditissimum Virum Daniele Papebrochium numeris 2815, & 2816, & 2817, & 2823, & 2826, & 2832, & 2834, exagitas. Ac tandem cum sententiam mutare, tibi in animo non sit, define eruditos viros in suo abundare sensu, & ter-
 rificulamentis metum non incutias iis, quibus
 nostra opinio placere poterit.

INDEX CAPITUM.

Prefatio ad Lectorem.

CAPUT I. *Lectionum de Sanctis Origo, & usus in Ecclesia ad nostra tempora.* Pag. 1.

CAPUT II. *Difficultatis nucleus, opinio Sou-
se, quid nos contra sentiamus.* Pag. 13.

CAPUT III. *Fides, quæ Lectionibus de Sanc-
tis tribuitur, ad Divinam non pertinet,
neque ad humanam indubiam reduci
potest.* Pag. 18.

CAPUT IV. *Veritas Historiarum de Sanctis
ab authoribus, ex quibus sunt erutæ
unice pendet.* Pag. 23.

CAPUT V. *Veritas Historiarum de Sanctis
nullo modo asseritur à Pontificibus, illas
probantibus, aut proponentibus ad usum
Officiorum.* Pag. 32.

CAPUT VI. *Eruditorum laboribus, quibus
Breviarii Lectiones de Sanctis correctæ
sunt, ad certitudinem Historicam, aut
majorem probabilitatem non sunt re-
ductæ.* Pag. 45.

CAPUT VII. *In quibus possit Breviarium
corrigi.* Pag. 51.

CAPUT VIII. *Exposita à me opinio nulla
Theolo-*

Theologica censura notari potest. Pag. 63.

CAPVT IX. *Quendam certitudinis moralis gradum exposita à me sententia attingit.* Pag. 93.

CAPUT X. *Argumentis Souſæ ex auctoritate Doctorum Hispanorum, & Lusitanorum petitis fit satis.* Pag. 99.

CAPUT XI. *Ex authoribus exteris suam conclusionem Souſa non probat.* Pag. 105.

CAPUT XII. *Veritatem Historiarum Breviarii ex earum materia Souſa non probat.* Pag. 110.

CAPUT XIII. *Ex formali causa Lectionum Breviarii earum veritas minus probatur.* Pag. 114.

CAPUT XIV. *Causa finalis, efficiens, & exemplaris Lectionum Breviarii earumdem veritatem non inferunt.* Pag. 122.

CAPUT XV. *De negativi Argumenti in rebus Historicis valore, & usu.* Pag. 131.

CAPUT XVI. *Solutionibus, quibus nostra argumenta infringere nititur, suam assertionem non elucidat.* Pag. 150.

CAPUT XVII. *Argumenta, quæ D. Petrus de Mesa pro Souſæ sententia de novo protulit examinantur.* Pag. 172.

CAPUT XVIII. *Scrupuli aliqui adimuntur: atque universa dissertatio concluditur.* Pag. 194.